

КЫРГЫЗ БАНКЫ

ЖЫЛДЫК ОТЧЕТ

2020

ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ

Бишкек-2021

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2020-жыл үчүн жылдык отчету

Улуттук банктын 2020-жыл үчүн отчету Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 16-декабрындагы №206 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамынын 54 жана 55-беренелерине ылайык даярдалган.

Жылдык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 24-мартындагы №2021-П-10/13-6-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 6-апрелиндеги №2021-П-15/15-1-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 6-апрелиндеги №2021-П-15/15-2-(ВД) токтому менен бекитилген.

Редакциялык кеңеш:

Төрага Айбалаева А.М.

Кенештин мүчөлөрү: Сыдыков А.К.
Айдарова А.К.
Акулуева М.Ш.
Алыбаева С.К.
Карабаева А.М.
Каракожаев А.М.
Султанкулов И.Дж.

Жооптуу катчы Сырдыбаева Н.М.

Сандардын тегеректелишинен улам, акыркы катарда чагылдырылган суммалар дал келбей калышы мүмкүн.

Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен гана кайра басууга жол берилет, ал эми шилтеме келтирүүдө булагын милдеттүү түрдө көрсөтүү талап кылынат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2021-жыл

Басылманын мазмунуна жана аны таркатууга байланыштуу суроолор менен 720001, Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча жайгашкан Улуттук банктын Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын Басылмалар тобуна кайрылуу зарыл.

Телефон: (+996 312) 61 08 59
электрондук дарек: nsyrdybaeva@nbkr.kg
www.nbkr.kg

Жылдык отчет Улуттук банктын Мамлекеттик тилди өнүктүрүү секторунун кызматкерлери тарабынан мамлекеттик тилге которулган.

«М-МАХИМА» ЖЧК тарабынан басылып чыгарылган.

Бишкек шаары, К.Тыныстанов атындагы көчө, 197/1

Басып чыгарууга 2021-жылдын 26-апрелинде кол коюлган.

2021-жылдын 30-апрелинде 230 нускада чыгарылган.

МАЗМУНУ

2-китеп

IV. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2020-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2020-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ	
7.1. Көз карандысыз аудитордун отчету (корутундусу).....	8
7.2. 2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет.....	11
7.3. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет	12
7.4. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет	13
7.5. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет	14
7.6. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет	16
7.7. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөр.....	18
8-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2020-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ	
8.1. Көз карандысыз аудитордун отчету (корутундусу).....	133
8.2. 2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет	136
8.3. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет	137
8.4. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет	138
8.5. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет	139
8.6. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет	141
8.7. 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр.....	143

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫНЫН
2020-ЖЫЛ ҮЧҮН
ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

IV

7-ГЛАВА. 2020-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ	8
2020-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ:	
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет	11
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет	12
Жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет	13
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет	14
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет	16
Консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөр	18

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРЛОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына

Ой-пикир

Биз, 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон, пайда же чыгым, жыйынды киреше, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жана акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттордон жана эсепке алуу саясатынын негизги жоболору камтылган эскертүүлөрдөн турган Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары - Улуттук банк) жана анын туунду уюмдарынын (мындан ары – Топ) консолидацияланган финансылык отчетуна жана башка түшүндүрмө маалыматтарга 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген консолидацияланган финансылык отчетто Топтун 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык абалынын бардык олуттуу аспекти, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл ичиндеги анын консолидацияланган финансылык натыйжалары менен консолидацияланган акча каражаттарынын жылышы, консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилик корутундунун «Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудиторлордун жоопкерчилиги» бөлүгүндө чагылдырылган. Биз Кыргыз Республикасында консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүүдө колдонулуучу Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңештин Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (Кодекс) (эл аралык көз карандысыз стандарттарын кошуу менен) жана этика талаптарына ылайык, Топко көз каранды эмеспиз, биз жогоруда аталган талаптарда жана Кодекске белгиленген башка этикалык милдеттерди аткардык. Аудиттин жүрүшүндө алынган аудитордук далилдер биздин ой-пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Кошумча маалымат

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча жана көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл үчүн Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна аудит башка аудиторлор тарабынан жүргүзүлгөн, алардын 2020-жылдын 9-апрелиндеги корутундусу ошол отчет тууралуу модификацияланбаган пикирди камтыган.

Башка маалыматтар

Жетекчилик башка маалыматтар үчүн жоопкерчиликтүү болот. Консолидацияланган финансылык отчетту жана ал боюнча биздин аудитордук корутундуну эске албаганда, башка маалыматтар Улуттук банктын 2020-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган маалыматтарды түшүндүрөт.

Консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка таркатылбайт жана биз ошол маалыматтарга карата кандай болбосун формада ишенимдүү корутунду чыгара албайбыз.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз. Таанышып чыгуу учурунда биз башка маалымат менен консолидацияланган финансылык отчетто же аудиттин жүрүшүндө биз ээ болгон маалыматтар ортосунда олуттуу дал келбестиктердин жок экендиги, ошондой эле башка маалыматтар башка олуттуу бурмалоолорду камтыбай тургандыгы көз карашында карайбыз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалымат кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Биз корутундуда чагылдырылууга тийиш болгон мындай фактылар аныкталбагандыгын билдиребиз.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн, консолидацияланган финансылык отчеттун түзүлүшү үчүн жооптуу адамдардын жоопкерчилиги

Жетекчилик консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык консолидацияланган финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле жетекчилик алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Жетекчилик Топту жоюу, анын ишин токтотуу ниетин билдирген учурлардан же ишти жоюу же токтотуудан тышкары анын башка реалдуу альтернативасы жок болгон учурлардан тышкары, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүүгө, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүүгө жана иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүлөрдүн негизинде отчет түзүүгө жоопкерчиликтүү болот.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдар Топтун финансылык отчетунун даярдалышын көзөмөлдөө үчүн жооптуу болуп саналат.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудиторлордун жоопкерчилиги

Биздин максат, консолидацияланган финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталарга жол берүүдөн улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду (бар болсо) аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын ушул консолидацияланган финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен консолидацияланган финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз; алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү,

маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;

- аудит үчүн мааниге ээ ички контролдоо системасы түшүнүгүн, Топтун ички контролдоо системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын талаптагыдай мүнөзүнө, бухгалтердик баа берүүлөрдүн жана жетекчилик тарабынан даярдалган маалыматтардын тиешелүү чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- жетекчилик тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча колдонулган жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүлөр жаралышы мүмкүндүгүнөн улам, жаралган жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдай орун алышына же анын жоктугуна тыянак чыгарабыз. Эгерде белгисиздик жагдай бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундуда консолидацияланган финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүлүңөрдү бурууга же маалыматты чечмелөө талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет. Бирок келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготууга алып келиши мүмкүн;
- бүтүндөй консолидацияланган финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле консолидацияланган финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;
- консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө ой-пикирибизди билдирүү үчүн уюмдардын финансылык маалыматына же Топтун ички ишине тиешелүү жетиштүү талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Биз Топко аудит жүргүзүү, контролдоо жана аудитти жетектөө үчүн жоопкерчиликтүү болобуз. Биз өзүбүздүн аудитордук ой-пикирибиз үчүн толук жоопкерчиликтүүбүз.

Биз, корпоративдик башкарууга жооп берген жактарга жана башка маалыматтардан тышкары пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген олуттуу эскертүүлөр, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз аныктаган ички контролдоо системасындагы олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат берүү менен өз ара маалымат алмашуу жүргүзөбүз.

Көз карандысыз аудиторлордун ушул аудитордук корутундусун чыгаруу тапшырмасынын жетекчиси:

Эшли Кларк

Ишеним көрсөтүлгөн жак

Асырандиева А.К.

*«КПМГ Бишкек» ЖЧКнын Аткаруучу директору
Кыргыз Республикасынын сертификацияланган
аудитору, аудитордун квалификациялык сертификаты
сериясы А, № 0232, 2014-жылдын 13-ноябры*

2021-жылдын 6-апрели

2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	84 129 763	48 833 361
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	7	78 505 097	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	8 623 357	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	9	5 758 941	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	10	73 855 532	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	11	2 967 212	125 052
Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	12	501 860	885 297
Негизги каражаттар	13	2 243 550	2 103 242
Пайдалануу укугу формасындагы активдер	14	224 906	278 081
Материалдык эмес активдер		275 731	338 028
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	15	425 173	832 781
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	16	13 511 515	6 728 933
Пайда салыгы боюнча алдын ала төлөө		93	93
Башка активдер	17	3 290 661	1 076 247
Жыйынтыгында, активдер		274 313 391	194 185 000
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	18	134 316 687	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер		-	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	19	25 600 754	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	20	16 748 525	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	21	4 528 679	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	22	11 493 091	8 048 501
Алынган кредиттер	23	322 830	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	24	9 994 865	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	14	319 451	299 335
Кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери	32	15 196	8 037
Башка милдеттенмелер	25	246 401	291 461
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		203 586 479	165 404 968
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	26	2 000 000	2 000 000
Милдеттүү камдар		7 476 561	7 476 561
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам		53 572 573	17 151 905
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам		16 666	3 553
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		6 909 129	1 984 421
Жыйынтыгында, Улуттук банк акционерлерине тиешелүү капитал		69 974 929	28 616 440
Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү		751 983	163 592
Жыйынтыгында, капитал		70 726 912	28 780 032
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		274 313 391	194 185 000

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер	27	2 093 942	3 313 451
Пайыздык чыгашалар	27	(1 147 557)	(798 531)
Таза пайыздык киреше	27	946 385	2 514 920
Комиссиялык кирешелер		149 729	144 289
Комиссиялык чыгашалар		(44 607)	(36 412)
Таза комиссиялык киреше		105 122	107 877
Пайыз чегерилген активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камды түзүү	28	(940 173)	(426 913)
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	29	9 467 742	1 466 988
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык инструменттер менен операциялардан таза (чыгым)/пайда		(49 527)	15 834
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарды алып салуудан таза чыгым		-	(3 194)
Башка активдер жана шарттуу милдеттенмелер боюнча камды (түзүү)/ калыбына келтирүү	28	(56 354)	267 477
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		38 442	140 100
Башка кирешелер		433 432	171 054
Таза пайыздык эмес киреше		8 893 562	1 631 346
Операциялык кирешелер		9 945 069	4 254 143
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(404 385)	(359 241)
Административдик чыгашалар	30	(1 714 976)	(1 576 763)
Башка чыгашалар		(307 720)	(266 617)
Операциялык чыгашалар		(2 427 081)	(2 202 621)
Пайда салыгын кармап калганга чейинки түшкөн пайда		7 517 988	2 051 522
Пайда салыгы боюнча (чыгашалар)/ үнөмдөө	32	(9 008)	(59 800)
Жыл ичиндеги пайда		7 508 980	1 991 722
Көзөмөлдөбөгөн акционерлердин үлүшүнө тиешелүү чыгым		(24 088)	(91 432)
Улуттук банкка тиешелүү пайда		7 533 068	2 083 154

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн башка жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	7 508 980	1 991 722
Пайда же чыгым жөнүндө отчеттун курамына кайра классификацияланышы мүмкүн болгон статьялар		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	45 291 005	6 734 772
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялардан таза пайда	(8 870 337)	(1 420 954)
Мезгил ичинде нарксызданууну кошо алганда, башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза пайда/ (чыгым) (пайда салыгын алып салуу менен – нөл сом)	13 331	(10 226)
Колдонуудан калууда пайда же чыгым курамына кайра классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча инвестициялар боюнча чогуу алгандагы чыгымды алып салуу менен (пайда салыгын алып салуу менен – нөл сом)	-	3 194
Пайда салыгынан кийин жыл ичиндеги башка жыйынды киреше	36 433 999	5 306 786
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше	43 942 979	7 298 508
Төмөнкүлөргө тиешелүү:		
- Улуттук банкка	43 966 848	7 391 150
- Көзөмөлдөбөгөн акционерлердин үлүшүнө	(23 869)	(92 642)
	43 942 979	7 298 508

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

Эскертүүлөр	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ		
Алынган пайыздар	2 138 084	2 977 067
Төлөнгөн пайыздар	(1 021 842)	(749 442)
Алынган комиссиялык төлөмдөр	154 729	144 289
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр	(44 607)	(36 412)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	546 052	37 222
Башка финансылык инструменттер боюнча таза пайда	14 745	-
Башка кирешелер	304 118	127 994
Эмгек акы боюнча чыгашалар	(845 804)	(743 801)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар	(631 063)	(238 284)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик чыгашалар	(682 377)	(509 416)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып чыгышы/(кириши)	(67 965)	1 009 217
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/азаюусу		
Алтын	(8 955 136)	(9 872 254)
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	17 611 796	4 414 878
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	(30 395 196)	(92 026)
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	(1 645 295)	2 086 447
Кардарларга берилген кредиттер	(1 291 813)	(2 166 997)
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	20 104	167 305
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	(6 781 784)	(6 406 298)
Башка активдер	(2 085 475)	(124 337)
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаюусу)		
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	28 258 636	12 555 613
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	(76 753)	18 368
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	1 250 569	3 176 780
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	(6 234 584)	2 718 311
Кардарлардын каражаттары	748 464	662 857
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	4 933 730	137 523
Башка милдеттенмелер	(163 087)	84 601
Операциялык иштен акча каражаттарынын (агылып чыгуусу)/агылып кирүүсү	(4 873 789)	8 369 988
Төлөнгөн пайда салыгы	(2 698)	(31 191)
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза (агылып чыгуусу)/агылып кирүүсү	(4 876 487)	8 338 797

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу		(158 000)	-
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу	12	-	(560 061)
Туунду уюмду контролдоого ээ болуудан келип түшкөн акча каражаттары		48 805	-
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(364 083)	(406 039)
Негизги каражаттардын колдонуудан калышынан түшүүлөр		-	388
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды сатып алуу		(2 939 403)	-
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр		64 352	64 352
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялардан алынган пайыздар		11 314	9 652
Алынган дивиденддер		33 824	8 555
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		(3 303 191)	(883 153)
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган кредиттерди төлөө	23	21 667	(160 155)
Ижара боюнча төлөмдөр	14	(57 167)	(55 780)
Төлөнгөн дивиденддер		(14 136)	-
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		(49 636)	(215 935)
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза (азаюусу)/ көбөйүшү		(8 229 314)	7 239 709
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		9 604 483	(169 961)
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		52 076 149	45 006 401
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		53 451 318	52 076 149

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алгынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүр-үлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдөө-гөн катышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2020-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 476 561	17 151 905	3 553	1 984 421	28 616 440	163 592	28 780 032
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	7 533 068	7 533 068	(24 088)	7 508 980
Башка жыйынды финансылык натыйжа								
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	13 113	-	13 113	218	13 331
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алгынды кайра баалоодон пайда	-	-	45 291 005	-	-	45 291 005	-	45 291 005
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алгын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(8 870 337)	-	-	(8 870 337)	-	(8 870 337)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	-	-	36 420 668	13 113	7 533 068	43 966 849	(23 870)	43 942 979
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар								
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (26-эскертүү)	-	-	-	-	(2 565 273)	(2 565 273)	-	(2 565 273)
Дивиденддерди төлөө (26-эскертүү)	-	-	-	-	(14 136)	(14 136)	-	(14 136)
Негизги каражаттарды амортизациялоо боюнча камды жылдыруу	-	-	-	-	1 310	1 310	-	1 310
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	-	-	-	-	(2 578 099)	(2 578 099)	-	(2 578 099)
Туунду уюмдар «Керемет Банк» ААКтагы жана «Кепиддик фонд» ААКтагы көзөмөлдөөгөн үлүштүн өзгөрүшүнүн жыйынтыгында келип чыгуучу коррективалоолор	-	-	-	-	(30 261)	(30 261)	612 261	582 000
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	2 000 000	7 476 561	53 572 573	16 666	6 909 129	69 974 929	751 983	70 726 912

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)
(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алгынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдөбөгөн кагышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2019-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 266 168	11 838 087	9 375	2 240 420	23 354 050	21 017	23 375 067
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	2 083 154	2 083 154	(91 432)	1 991 722
Башка жыйында финансылык натыйжа								
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(5 822)	-	(5 822)	(1 210)	(7 032)
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алгынды кайра баалоодон пайда	-	-	6 734 772	-	-	6 734 772	-	6 734 772
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(1 420 954)	-	-	(1 420 954)	-	(1 420 954)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	-	-	5 313 818	(5 822)	2 083 154	7 391 150	(92 642)	7 298 508
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар								
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (26-эскертүү)	-	-	-	-	(1 893 543)	(1 893 543)	-	(1 893 543)
Милдеттүү камга которуу (26-эскертүү)	-	210 393	-	-	(210 393)	-	-	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	-	210 393	-	-	(2 103 936)	(1 893 543)	-	(1 893 543)
Туунду уюм «Керемет Банк» ААКтагы көзөмөлдөбөгөн үлүштүн өзгөрүшүнүн жыйынтыгында келип чыгуучу корректировкалоолор	-	-	-	-	(235 217)	(235 217)	235 217	-
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	2 000 000	7 476 561	17 151 905	3 553	1 984 421	28 616 440	163 592	28 780 032

Абдыгулов Т. С.

Улуттук банктын төрагасы
2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.

Башкы бухгалтер
2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(a) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат, ал 1992-жылдын 12-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши (парламент) 2016-жылдын 16-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамды кабыл алган, учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзам менен жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасын жана банктар аралык төлөмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта камдарын тескөөгө алуу; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын 5 областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 705 жана 679 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун (мындан ары – Топ) башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		Ишкердик түрү
	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры	
«Керемет Банк» ачык акционердик коому	97,45	95,07	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
«Кепилдик фонд» ачык акционердик коому	85,91	48,59	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр
«Кыргыз инкассациясы» жабык акционердик коому	100	100	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2020-жылдын 25-мартында Улуттук банк 1 500 000 миң сом суммасына «Керемет Банк» ААКтын жетинчи чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

2020-жылдын 30-декабрында «Керемет Банк» ААКка анын стратегиялык милдеттерин жүзөгө ашырууга көмөктөшүү жана жогору ликвиддүү активдер менен банк операцияларын жүргүзүү үчүн акча каражаттары менен камсыздоо максатында, ошондой эле COVID-19 пандемиясынын республикадагы макроэкономикалык жагдайга терс таасирин жөнгө салууга багытталган иш-чараларды жүзөгө ашыруунун алкагында, Улуттук банк 2 700 000 миң сом суммасына «Керемет Банк» ААКтын сегизинчи чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

«Керемет Банк» ААКтын жетинчи жана сегизинчи чыгарылыштагы акцияларынын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталдагы үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша 96,3 жана 97,45 пайызды түзгөн.

2020-жылдын 4-июнунда ишкердик иш менен алектенген субъекттерге колдоо көрсөтүү жана COVID-19 пандемиясынын терс кесепеттерин жөнгө салуу зарылчылыгынан улам финансылык ресурстардан пайдалануусун арттыруу аркылуу алардын ишин андан ары өнүктүрүүгө көмөктөшүү максатында Улуттук банк «Кепилдик фонд» ААКтын 1 000 000 миң сом суммасына бешинчи чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

2020-жылдын 16-декабрында финансылык жана банктык кызматтардан керектөөчүлөрдүн финансылык ресурстардан пайдалануусун арттыруу максатында COVID-19 пандемиясынын республикадагы макроэкономикалык жагдайга терс таасирин жөнгө салууга багытталган иш-чараларды жүзөгө ашыруунун алкагында Улуттук банк «Кепилдик фонд» ААКтын 2 000 000 миң сом суммасына алтынчы чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

«Кепилдик фонд» ААКтын бешинчи жана алтынчы чыгарылыштагы акцияларын сатып алуунун жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталдагы үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша 72,7 жана 85,91 пайызды түзгөн.

2020-жылдын 22-июлунда «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын ишине колдоо көрсөтүү максатында өзгөчө кырдаалдарда банкоматтарды акча каражаттары менен камсыздоо жана республика региондоруна нак акча каражаттарын жеткирүү боюнча кызматтарды үзгүлтүксүз сунуштоо үчүн Улуттук банк 158 000 миң сом суммасына акцияларды чыгаруу аркылуу «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүү чечимин кабыл алган. Ушул эмиссиянын алкагында Улуттук банк тарабынан 141 000 миң сом суммасына акциялар сатылып алынган.

Мындан тышкары, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК ассоциацияланган уюмга салынган инвестицияларга ээ (тиешелүүлүгүнө жараша, 49,42 жана 49,42 пайыз).

Бул консолидацияланган финансылык отчет Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2021-жылдын 6-апрелинде бекитилген.

2 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу жаңыдан калыптанып келе жаткан өлкөлөрдүн катарына кирген Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, республикада ишке ашырылып жаткан финансылык-чарбалык иштер, рынок экономикасы шартында өнүгүп жаткан өлкөлөр үчүн мүнөздүү болгон тобокелдиктер менен коштолууда. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы эл аралык капитал рынокторундагы туруксуз жагдайдын Кыргыз Республикасынын экономикасына таасирин тийгизүү мүмкүндүгүн, 2020-жылдын март айында энергия продукцияларына баалардын кескин төмөндөшүн жана соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өсүшүнүн басаңдашын шарттайт.

Буга кошумча, 2020-жылдын алгачкы айларында коронавирус инфекциясы жайылып кеткендиктен дүйнөлүк рынокто олуттуу туруксуздук орун алган. 2020-жылдын 11-мартында Дүйнөлүк саламаттыкты сактоо уюму жаңы коронавирус инфекциясынын (COVID-19) жайылышы пандемия мүнөзүнө ээ болгондугун жарыялаган. COVID-19 вирусу калктын саламаттыгына потенциалдуу кооптуу жагдай жаратып жаткандыктан, жарандардын өмүрүн жана ден соолугун коргоого алуу максатында, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык 2020-жылдын 25-мартынан тартып 2020-жылдын 10-майына чейин регионго жараша өзгөчө абал режимин киргизүү чечими кабыл алынган.

Өзгөчө абал киргизилген мезгил аралыгында жергиликтүү бийлик органдары социалдык аралыктын сакталышын камсыздоо максатында, акырындап кошумча чараларды киргизе баштаган, анын ичинде мектептердин, жогорку окуу жайлардын, тойканалардын, кинотеатрлардын, театрлардын, музейлердин, ошондой эле спорт объекттеринин иши токтотулган.

Кыргызстандын экономика секторунун өзгөчөлүгү глобалдуу таасирден өзгөчө көз каранды экендиги белгилүү болгон. Өлкөдөгү экономикалык жагдайга түздөн-түз же кыйыр таасирин тийгизген олуттуу факторлордун бири катары эмгек мигранттарынын акча которууларын, реэкспорттук сооданы жана туризмди атоого болот.

Иш үзгүлтүксүздүгүн колдоого алуу максатында Улуттук банк кызматкерлердин аралыктан иштөөсүн камсыз кылуу жагында чараларды көргөн. Мындан тышкары, Улуттук банк нак акчаны иштеп чыгуу жана коммерциялык банктарга берүү, кардарлардын операцияларын жүзөгө ашыруу, ошондой эле банкоматтардын, терминалдардын, интернет-банкингдин, мобилдик банкингдин, инкассация кызматынын, колл-борборунун, төлөм карттарынын үзгүлтүксүз иштешин жана нак акчалардын жеткирилишин камсыз кылуу боюнча функцияларын аткарган.

Улуттук банктын учурдагы операциялык жана финансылык натыйжаларын, ошондой эле учурда колдо болгон, 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн мезгил аралыгында жалпыга жеткиликтүү маалыматты эске алуу менен Улуттук банк күтүлүп жаткан кредиттик чыгымды эсептөөлөрдөгү макроэкономикалык көрсөткүчтөрдү корректировкалаган.

Мындан тышкары, Топ жагдайдын андан аркы өнүгүшүндө келип чыгышы мүмкүн болгон алгылыксыз сценарийлерди талдап-иликтейт жана өзүнүн операциялык пландарын аларга жараша ыңгайлаштырууга даяр.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө, уландысы

Улуттук банк жагдайдын өнүгүүсүнө кылдаттык менен байкоо жүргүзүүдө жана терс жагдайлар менен окуялар орун алган учурда алардын кесепеттерин жөнгө салуу үчүн зарыл чараларды колдонот.

Бул консолидацияланган финансылык отчет Кыргыз Республикасындагы экономикалык жагдайдын Улуттук банктын ишине жана финансылык абалына тийгизген таасирине жетекчиликтин баа берүүсүн чагылдырат.

Бул консолидацияланган финансылык отчетто Кыргыз Республикасында бизнес жүргүзүү шарттары Топтун финансылык абалына кандай таасирин тийгизе тургандыгы жөнүндө жетекчиликтин көз карашы чагылдырылган. Экономикада келечекте орун алышы ыктымал болгон шарттардын айкын таасири жетекчиликтин аларга баа берүүсүнөн айырмаланышы ыктымал.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(a) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзам талабына ылайык Улуттук банк жеке өзү үчүн эсепке алуу саясатын жана бухгалтердик эсеп методдорун белгилейт. Бул консолидацияланган финансылык отчет Топтун финансылык абалын жана анын иш жыйынтыгын так чагылдыруу үчүн каралган жана төмөндө баяндалган модификацияларды эске албаганда, Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары боюнча кеңеш (ФОЭС боюнча Кеңеш) тарабынан чыгарылган Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген эсепке алуу саясатына ылайык даярдалган:

- алтын рыноктук наркта эсепке алынат, ал эми алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган пайда капитал курамындагы башка жыйынды кирешедө таанылат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди учурдагы рыноктук баада кайра баалоодон реализацияланбаган жалпы таза чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, өткөн мезгилдердин таза реализацияланбаган пайдасынан ашкан бөлүгүндө таанылат. Мындай болбосо ал түздөн-түз капиталдагы башка жыйынды кирешени азайтат. Алтындын жана чет өлкө валютасындагы активдердин, милдеттенмелердин жыйынды позициясын таанууну токтотууда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат;
- борбордук банктын ролун жана функцияларын аткаруу максатында, башка жыйынды киреше (9-эскертүү) аркылуу адилет нарк боюнча баалануучу инвестициялар жана чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги (7-эскертүү) «ностро» эсептер, жакын арада сатуу ишке ашырылбаса да «акча каражаттарын алуу же сатуу үчүн кармалып турган» катары классификацияланат (3-эскертүү (г) (i));
- жыл ичинде алынган пайданы бөлүштүрүү көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы бекиткенге чейин алдын ала төлөөнү актив катары таануу менен жылдык отчет бекитилгенден кийин таанылат.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү, уландысы

Төмөнкү модификация да 2020-жылы кабыл алынган, бирок анын колдонулушу салыштыруу үчүн алынган маалыматка таасирин тийгизмек эмес, ушул себептен ал келерки мезгилге карата эске алынган:

– чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептери жана мөөнөттүү депозиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар (7-эскертүү) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга камды эсептөө жөнүндө» жобонун негизинде эсептелет (3-эскертүү (e) (ii)), ага ылайык белгилүү бир жагдайларда Улуттук банк күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын суммасын аныктоо үчүн өз пикирин пайдаланышы мүмкүн. Мындай өзгөрүүнүн кабыл алынышы 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн финансылык отчетко олуттуу таасирин тийгизген эмес.

Бул консолидацияланган финансылык отчет Улуттук банктын консолидацияланган финансылык абалын жана анын иш жыйынтыгын бардык түзөтүүлөрү менен Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2020-жылдын 25-декабрында бекитилген Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык так маалымат сунуштоо максатында даярдалган, түзөтүүлөр акыркы жолу 2021-жылдын 10-февралында киргизилген жана ал Улуттук банк тарабынан борбордук банктын ишкердик мүнөзүнө ылайык келген катары каралат.

Бул консолидацияланган финансылык отчет Топ жакынкы келечекте өз ишин улантат деген көз караштан улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул консолидацияланган финансылык отчет адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Топтун ар бир уюмунун консолидацияланган финансылык отчетко камтылган статьялары Топ анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрөсүндөгү валютада өлчөнөт («функционалдык валюта»). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Топтун уюмдары жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана алардын ишине таасирин тийгизген башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Консолидацияланган финансылык маалымат сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

(a) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын консолидацияланган финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда капиталдагы башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто эске алынат.

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген куйма түрүндөгү алтын саналат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Топтун запастарын түзүү үчүн каралган. Алар Топтун активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Топтун алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча эсепке алынат.

3 ЭСЕККЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Топтун тиешелүү функционалдык валютасына операциялар жүргүзүлгөн күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнү күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер адилет наркты аныктоо күнүнө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым отчеттунда башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

Алмашуу курстары

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо Топ тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
Сом/АКШ доллары	82,6498	69,6439
Сом/евро	101,3204	77,9803
Сом/Атайын карыз алышуу укугу	117,9311	96,0159
Сом/канада доллары	63,6223	53,1977
Сом/австралия доллары	62,2998	48,4952
Сом/англия фунт стерлинги	111,0892	91,0661
Сом/кытай юаны	12,5477	9,9591
Сом/орус рубли	1,1188	1,1250
Сом/алтындын трой унциясы	156 009,7625	105 493,0975

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча агымын аныктоо максатында, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери өзүндө кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, адилет наркы олуттуу өзгөрүү тобокелдигине дуушарланбаган, баштапкы ордун жабуу мөөнөтү 3 айдан төмөн болгон банктардагы бош калдыктарды («ностро» түрүндөгү эсептерди) камтыйт жана ал Топ тарабынан кыска мөөнөттүү милдеттенмелерди жөнгө салуу үчүн колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, уландысы

Кассада турган улуттук валютадагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Консолидациялоо принциптери

Бул консолидацияланган финансылык отчетто Улуттук банктын, ошондой эле Улуттук банк жана анын туунду уюмдары тарабынан контролдоого алынган уюмдардын отчету камтылган. Төмөнкү учурларда уюм контролдоого алынган катары саналат, эгерде Улуттук банк:

- инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарына ээ болсо;
- инвестиция объекти – уюмдун иш жыйынтыгынын өзгөрүүсү боюнча укуктарга ээ болсо / тобокелдиктерди тартса; жана
- өзгөрүлмө жыйынтык өлчөмүнө таасир этүү максатында инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарынан пайдаланса.

Эгерде фактылар жана жагдайлар жогоруда келтирилген үч контролдоо элементтеринин биринде же бир нечесинде өзгөрүү жүргөндүгүн көрсөтсө, Улуттук банк инвестиция объекти контролго алынгандыгына баа берет.

Туунду уюмду консолидациялоо Улуттук банк аны контролдоого алган учурдан тартып башталат жана аны контролдоо укугу жокко чыгарылган учурдан тартып токтотулат. Атап айтканда, жыл ичинде ээ болгон же сатылган туунду уюмдун кирешелери жана чыгашалары Улуттук банк туунду уюмду контролдоого алган учурдан тартып башталат жана контролдоо милдети аяктаган күнгө чейин пайда же чыгым жана жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылат.

Пайда же чыгым жана башка жыйынды кирешенин ар бир компоненти Улуттук банк менен көзөмөлдөбөгөн үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт. Туунду уюмдардын жалпы жыйынды кирешеси көзөмөлдөбөгөн үлүштөр боюнча терс калдыктын келип чыгышына карабастан, Улуттук банк жана көзөмөлдөбөгөн үлүш ортосунда бөлүштүрүлөт.

Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү. Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайданын же чыгымдын, ошондой эле түздөн-түз же кыйыр түрдө Улуттук банкка таандык болбогон туунду уюмдардын таза активдеринин үлүшүн түшүндүрөт.

Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто – өзүнчө, ал эми финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто – өздүк капиталдын курамында, башкы уюмдун акционердик капиталынан өзүнчө сунушталат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Бизнеси бириктирүү боюнча бүтүмдөр

Бизнеси бириктирүү боюнча бүтүмдөр сатып алуу методу боюнча эсепке алынат. Бизнеси бириктирүүдө төлөнүүчү сый акы адилет наркы боюнча бааланат, ал Топ тарабынан берилген активдерди (1) сатып алуу күнүнө карата адилет нарк, сатылып алынган уюмдун мурдагы ээлери алдында Топтун өзүнө алган милдеттенмелеринин (2), ошондой эле бизнеси контролдоо укугуна ээ болуунун ордуна Топ тарабынан чыгарылган үлүштүк баалуу кагаздардын (3) суммасы катары эсептелет. Буга байланыштуу бардык чыгашалар, адатта, келип чыккан мезгилде пайдада же чыгымда чагылдырылат.

Төмөнкүлөрдү эске албаганда, идентификацияланган сатылып алынган активдер жана кабыл алынган милдеттенмелер сатып алуу күнүнө карата адилет наркы боюнча таанылат:

- кийинкиге калтырылган салык активдери жана милдеттенмелер ФОЭСтин (IAS) «Пайда салыгы» деген 12-стандартына ылайык таанылат;
- сатылып алынган бизнестин акцияларына негизделген төлөөлөр боюнча келишимдерине же Топтун акцияларга негизделген төлөөлөр боюнча сатылып алынган бизнестин ушундай төлөөлөр боюнча келишимдеринин ордуна түзүлгөн келишимдерине байланыштуу милдеттери же үлүштүк баалуу кагаздары сатып алуу күнүнө карата ФОЭСтин (IFRS) «Акцияларга негизделген төлөөлөр» деген 2-стандартына ылайык бааланат; жана
- ФОЭСтин (IFRS) «Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер жана токтотулган иш» деп аталган 5-стандартына ылайык сатуу үчүн каралган катары классификацияланган активдер (же колдонуудан калган активдер тобу) ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартына ылайык бааланат.

Гудвил сатып алуу наркынын, сатып алынган уюмда көзөмөлдөбөгөн үлүшүнүн наркынын жана сатылып алынган уюмдун капиталында мурда сатып алуучуга таандык болгон үлүштүн (эгерде болгон болсо) адилет наркынын сатып алуу күнүнө карата анын таза идентификацияланган активдеринин жана милдеттенмелеринин өлчөмүнөн артышы катары эсептелет. Эгерде кайра баалоодон кийин сатылып алынган таза активдердин сатып алуу күнүндөгү таза наркы берилген сый акынын суммасынан, сатылып алынган уюмдагы көзөмөлдөбөгөн үлүшүнүн наркынан жана сатылып алынган уюмдун капиталында мурда сатып алуучуга таандык болгон үлүштүн (эгерде болгон болсо) адилет наркынан ашса, анда бул ашкан сумма ээлик кылуу үлүшүн адилет наркынан төмөн баада сатып алуудан түшкөн киреше катары пайдага кошулат.

Менчик үлүшүн жана аларга ээлик кылуучуларга уюм жоюлган учурда анын таза активдеринин пропорционалдуу үлүшүнө укук берген көзөмөлдөбөгөн үлүшү алгач адилет наркы боюнча же сатылып алынган бизнестин идентификацияланган таза активдеринин таанылган наркында көзөмөлдөбөгөн үлүшүнүн пропорционалдуу бөлүгүнүн өлчөмүндө бааланышы мүмкүн. Баалоо ыкмасы ар бир бүтүм үчүн өзүнчө тандалат. Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүнүн башка түрлөрү адилет наркы боюнча же колдонууга боло турган учурларда ФОЭСтин башка стандарттарында аныкталган методдун негизинде бааланат.

«Керемет Банк» ААКка инвестициялар контролдоого ээ болуу күнүнө карата идентификацияланган таза активдердин таанылган наркындагы көзөмөлдөбөгөн үлүш бөлүгүндө пропорционалдуу өлчөмдө бааланган.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Бизнеси бириктирүү боюнча бүтүмдөр, уландысы

Бизнеси баскыч менен бириктирген учурда Топтун сатылып алынган уюмдун капиталындагы буга чейинки үлүшү контролдоого ээ болгон күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат, ал эми келип чыккан айырма пайдада же чыгымда чагылдырылат. Контролдоого ээ болгон күнгө чейин сатылып алынган уюмдун капиталындагы буга чейинки үлүшүнө башка жыйынды кирешедө эсепке алынган кайра баалоо суммасы, эгерде бул ыкма үлүш колдонуудан калган шартта колдонулууга тийиш болсо, пайдага же чыгымга кайра классификацияланат.

(е) Финансылык активдер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер Топ келишимге ылайык тиешелүү финансылык инструменттер боюнча тарап катары иш алып барган шартта Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетунда чагылдырылат. Топ, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүмгө келишилген күн боюнча чагылдырат.

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭС (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепте таанылган бардык финансылык активдер баштапкы таануудан кийин Топтун бизнес-моделине ылайык амортизацияланган же адилет нарк боюнча бааланууга тийиш, бул финансылык активдерди жана акча агымдары келишиминде каралган мүнөздөмөлөрдү башкаруу үчүн зарыл, мында чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептер жана «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга камды эсептөө жөнүндө» жобого ылайык классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар эске алынбайт.

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Топ ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, өздүк капиталга инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Топ башка жыйынды кирешенин курамында өздүк капиталга инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент амортизацияланган же башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта («адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы»), Топ мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструменттин колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкүдөй активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-эскертүү);
- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигацияларын кошо алганда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары (11-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (17-эскертүү).

Баштапкы баа берүүдөн кийин финансылык активдер амортизацияланган наркы боюнча нарксыздоодон кийинки чыгашаны алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы аркылуу бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө келишиминде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул «Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу» бизнес-моделине салыштырганда, активдердин тез сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептери (7-эскертүү);
- мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялар, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары (10-эскертүү).

Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги ностро эсептердеги калдыкты колдоого алуу ликвиддүүлүктү тескөө максатында жүзөгө ашырылат. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги ностро эсептерден төлөмдөр Улуттук банк функциясын аткаруусу үчүн күндөлүк операцияларды камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздарына инвестицияларды жумшоонун негизги максатынан болуп ликвиддүүлүктү жана эл аралык резервдин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздарына инвестициялар Улуттук банк функцияларын аткаруусу үчүн финансы рынокторунда мөөнөтүнөн мурда сатылышы мүмкүн. Натыйжада жетекчилик, бул статьялар бизнес-моделдин алкагында топтоо жана сатып өткөрүү үчүн кармалып тургандыктан, башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланат деп аныктаган.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) «Адилет наркын баалоо» деп аталган 13-стандартына ылайык («ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты») аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайдалар же чыгымдар буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулган, активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) «Адилет наркын баалоо» деп аталган 13-стандартына ылайык («ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты») аныкталат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат.

Кайра классификациялоо. Топ ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар Топтун финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген бизнес-моделдеги өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө келтирилген «Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу» бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

(ii) *Баалуу кагаздарды сатып алуу жана кайтарым сатуу келишими боюнча алууга каралган эсептер жана баалуу кагаздарды сатуу жана кайтарым сатып алуу келишими боюнча төлөөгө каралган эсептер*

Топ өз иш процессинде финансылык активдерди сатуу жана кайтарым сатып алуу жөнүндө келишимдерди (мындан ары – «Репо келишимдери»), ошондой эле сатып алуу жана кайтарым сатуу жөнүндө келишимдерди (мындан ары – Кайтарым сатып алуу репо келишимдери) түзөт. Репо жана кайтарым репо операциялары Топ тарабынан ликвиддүүлүктү тескөө каражатынын бири катары колдонулат.

Репо бүтүмдөрү – бул финансылык активдерди башка тарапка алынган акча же башка сый акыга эквиваленттүү суммада, плюс топтолгон пайыз түрүндө келечекте финансылык активдерди кайтарым сатып алуу боюнча милдеттенме менен бирге акчалай же башка сый акынын ордуна өткөрүп берүү тууралуу келишим. Репо келишимдери боюнча операциялар эсепте каржылоо операциялары катары чагылдырылат. Репо келишимдери боюнча сатылган финансылык активдер мындан ары да консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат, ал эми мындай келишимдер боюнча алынган каражаттар банктардагы депозитардык инструменттердин курамында активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, алынган депозит катары чагылдырылат.

Кайтарым сатып алуу репо келишимдери боюнча сатылып алынган активдер консолидацияланган финансылык отчетто баалуу кагаздарды же башка активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, депозитте жайгаштырылган каражаттар катары чагылдырылат жана банктардагы каражаттар жана/же берилген кредиттер катары классификацияланат.

Топ баалуу кагаздар боюнча репо келишимдерин жана кадимки рынок тажрыйбасына ылайык ал камсыздоого алган же берген баалуу кагаздар менен насыя бүтүмдөрүн түзөт. Кыргыз Республикасында жана КМШнын башка өлкөлөрүндө кайтарым сатып алуу операцияларынын стандарттуу шарттарына ылайык, камсыздоону алуучу бүтүм боюнча эсептешүүдө эквиваленттүү баалуу кагаздарды кайтарып берген шартта, камсыздоону сатууга же кайра күрөөгө коюуга укуктуу.

Баалуу кагаздардын контрагенттерге берилиши менчик укугуна байланыштуу тобокелдиктер жана пайдалар да берилген учурда гана финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iii) *Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер*

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер финансылык туунду инструменттерди түшүндүрөт жана өзүнө пайыздык свопторду, валюталык-пайыздык свопторду жана кредиттик-дефолттук свопторду камтыйт. Туунду финансылык инструменттер алгач инструмент түзүлгөн күнгө карата адилет наркы боюнча таанылат, андан соң ар бир отчеттук күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат. Натыйжада келип чыккан пайда/чыгым дароо пайдага же чыгымга кошулат.

Алгылыктуу адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык актив катары таанылат, ал эми терс адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык милдеттенме катары таанылат.

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Топ пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдарды тааныйт:

- банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (11-эскертүү);
- башка финансылык активдер (17-эскертүү); жана
- берилген финансылык гарантиялар (31-эскертүү).

Нарксыздануудан келип чыккан чыгым үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (төмөндө өзүнчө каралган түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо) баалануучу кам аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийин («биринчи стадия») 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат («экинчи стадия» жана «үчүнчү стадия»).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган шартта, аны баштапкы таануудан тартып финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмүндө баалануучу камды түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча камдар 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөмдө түзүлөт.

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча Топ, баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо камы катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$ECL = EAD * LGD * PD$, мында

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосу аныкталган шартта, Топ нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда Топ кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтүндө күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде баалануучу камдын өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата «экинчи стадиядагы активдер» деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Топ отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Топ өткөн мезгилдер үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Топтун болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата «үчүнчү стадиядагы активдер» деген термин колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Күтүлүүчү чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кыйла толук маалымат төмөндө келтирилген.

Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Нарксыздануу белгилери Moody's Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, (мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody's, Fitch, S&P) эл аралык рейтингдик агенттиктердин, Топтун контрагенттеринин финансылык отчетун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлинин өзгөрүүсүн аныктоого мүмкүндүк берген башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан көп рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Baa2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Топтун контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагенттин катары менен 2 (эки) жыл же андан жогору мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымга туш болуусу;
- Топтун төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айыптык төлөмдөр, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Финансылык активди чагылдыруу	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн формула	Компоненттерди чагылдыруу
1. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептер	$ECL = EAD \times LGD \times PD$	EAD = отчеттук күнгө чейин акыркы 12 ай үчүн ар бир айдын акырына карата эсеп (контрагент) боюнча орточо калдык LGD = 0.6 суверендүү банктар жана 0.75 коммерциялык банктар үчүн PD = Moody's Investor Service
2. Банктардагы жана финансылык мекемелердеги депозиттер жана өкмөттөр аралык макулдашууларды аткаруунун алкагында ачылган күндөлүк эсептер	$ECL_{Banks} = (EAD_{banks} \times LGD_{banks} \times PD_{banks})$	EAD_banks = өкмөттөр аралык макулдашууларды аткаруунун алкагында ачылган күндөлүк эсептер жана актив ээлери-коммерциялык банктардагы депозиттер боюнча EAD орточо салмактанып алынган көлөмү LGD_banks = 0.6 суверендүү банктар жана 0.75 коммерциялык банктар үчүн PD_banks = Moody's* маалыматтарына негизделген PD_banks ИДӨнүн өсүшүнүн болжолун, орто мөөнөттүү келечекте өнүккөн өлкөлөрдүн чыгаруу ажырымын, кредит портфелиндеги камдардын орточо үлүшүн жана күтүүсүз өзгөрүүлөр факторун камтыган факторлордун негизинде эсептелген коэффициент менен жөнгө салынат. Бул фактор жетекчиликтин олуттуу ой-пикирин жана байкоого алынбаган маалыматтарды камтыйт. Финансылык отчетту чыгаруу күнүнө карата белгиленген шарттардын негизинде, бул түзөтүү коэффициентин колдонууда PD көрсөткүчүнө таасири тийген эмес.

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча орточо жылдык калдыкка барабар (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген), ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер жана эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар.

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Топко келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча дефолтко учурабаган инструменттер боюнча рыноктук баалардын негизинде эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Чет өлкө валютасындагы активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлине олуттуу таасир этиши мүмкүн болгон факторлор пайда болгон учурда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө корректировкаканышы мүмкүн.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөөнү корректировкалоо Улуттук банктын пикиринин негизинде эл аралык рейтингдик агенттиктердин маалыматтарынын негизинде эсептелген дефолттун (PD) келип чыгуу ыктымалдыгы рынок конъюнктурасынын банктык жайгаштыруунун кредиттик тобокелдигинин деңгээлине тийгизген таасирин толугу менен эске албаган учурда гана жүргүзүлөт.

Банктык жайгаштыруулардын кредиттик тобокелдик деңгээлине олуттуу таасир этиши мүмкүн болгон факторлорго дүйнөлүк экономиканын макроэкономикалык шарттарынын начарлашы жана Улуттук банктын активдеринин ээлеринин финансылык абалынын начарлашын шарттаган чөйрөнүн башка терс өзгөрүүлөрү кирет.

Дүйнөдөгү макроэкономикалык шарттардын олуттуу начарлашынын критерийи болуп, экономикалык жигердүүлүктүн глобалдуу финансы-экономикалык таасирлер орун алган мезгилдеги деңгээлге чейин же андан төмөн болушу саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан жогору деңгээлге төмөндөшү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу көбөйгөндүгү белгиси болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгиси катары төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздар калдыгына келтирилген наркка барабар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча дефолт учурунда жоготуулар көрсөткүчү Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын дефолтко учуроо ыктымалдыгы катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине дал келген дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарына баа берүү

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Ушул өлкөлөрдүн суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан ашык деңгээлге төмөндөшү башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу көбөйүшүнүн белгиси болуп саналат.

Башка өлкөлөрдүн өкмөтүнүн мамлекеттик баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келишимдик акча агымдарынын келтирилген наркына барабар. Банктардагы эсептер жана депозиттер боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоо үчүн анын коэффициенти болуп финансылык активдин натыйжалуу пайыздык чени саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Улуттук банкка келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары жана Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурунда жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$LGD = 100\% - RR$, мында

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолт келип чыгуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. берилген кредит биринчи стадияга кирет, мында акыркы инстанция кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит кирбейт.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык мекеменин отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдыгы көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк тутумунда дефолтко учуроо ыктымалдуулугу жогору болгон банктардын катарына кирсе, анда бул факт карыз алуучу-банктын кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик нарксызданышынын белгиси катары келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- «овернайт» кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^n Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)]}{EAD}, \text{ мында}$$

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

$Collateral_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

$Disc_factor_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

3 ЭСЭПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык мекемелердин негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

Кардарларга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кардарларга берилген кредиттер белгиленген же аныкталган төлөмдөрү менен активдерди түшүндүрөт, алар Топ акча каражаттарын түздөн-түз карыз алуучуларга алына турган каражаттарды сатуу ниетин көздөөсүз берген учурда келип чыгат.

Белгиленген төлөө мөөнөтү менен Топ тарабынан берилген кредиттер алгач адилет наркы боюнча, ага кошумча бүтүмдөр боюнча сарптоолор менен таанылат. Сунушталган каражаттардын адилет наркы кредиттин адилет наркынан айырмаланган шартта, мисалы, кредит рыноктогудан төмөн чен боюнча берилсе, сунушталган каражаттардын адилет наркы менен кредиттин адилет наркынын ортосундагы айырма кредитти баштапкы таануу учурунда чыгым катары таанылат жана пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, ошондой эле жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто рыноктогудан төмөн чен боюнча жайгаштырылган активдерден чыгым катары камтылат. Кредиттердин баланстык наркынан кийинки баа берүү натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен жүргүзүлөт. Төлөө мөөнөтү белгиленбеген кредиттер болжолдонуп жаткан төлөө мөөнөтүнө таянуу аркылуу, натыйжалуу пайыздык чен методун пайдалануу менен эсепке алынат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кардарларга берилген, кредиттик тобокелдиктин олуттуу жогорулоосун аныктоодо бирдей салмакка ээ болгон, кредиттер үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла начарлашынын белгилери болуп төмөнкүлөр саналат:

- алар боюнча төлөө мөөнөтү 31 күндөн 90 күндү кошо алгандагы мөөнөткө кечиктирилген активдер;
- реструктуризацияланган ссудалар, реструктуризациялоо учурунда абалын чыңдоо мезгили аяктаганга чейин;
- карыз алуучу тарабынан жол берилген алдамчылык аныкталса;
- карыз алуучу соттук териштирүүлөргө катыштыгы бар болсо;
- ишинен ажыраса (карыз алуучу карызын иш жүзүндө төлөй албаса же төлөө мүмкүнчүлүгү болбосо).

Мында абалды чыңдоо мезгил аралыгы – кредиттик реструктуризациялоодон кийин 2 баскычтан турган мезгил аралыгы:

- 1-баскыч. Графикке ылайык кредитти төлөө боюнча жеңилдик берилген мезгил аралыгын эске албаганда, реструктуризациялоо учурунан тартып 12 ай ичиндеги мезгил; мында кредитти төлөө 1 күндөн жогору кечиктирилсе, биринчи баскыч кайрадан эсептелине баштайт.
- 2-баскыч. 1-баскыч аяктагандан кийин 24 айды камтыган мезгил аралыгы.

2-баскыч акырына чыккандан кийин кредит «чыңдалган» катары эсептелинет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кардарларга берилген кредиттердин нарксыздануу белгилери. Топ кредитти дефолт катары кароого алат, демек, төмөнкү белгилерге ээ болгон учурда күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн аны 3-баскычка киргизет (кредиттик-нарксызданган кредиттер):

- карыз алуучу Топ алдында төлөө мөөнөтү 90 күндөн жогору кечиктирилген олуттуу кредиттик милдеттенмеге ээ болсо;
- Топ кандайдыр бир мөөнөтү өткөрүлгөн суммалар же мөөнөтү өткөн күндөрдүн санына карабастан, карыз алуучу күрөөнү сатуусуз толук көлөмдө өз кредиттик милдеттенмелерин төлөй тургандыгы күмөн экендигин болжолдосо;
- 90 күндөн аз мөөнөтү өткөрүлгөн реструктуризацияланган ссуда болсо жана реструктуризациялоо учурунан тартып 1 жылдан аз убакыт өтсө;
- банкроттук статусу;
- карыз алуучу каза болсо.

Дефолтту аныктоо активдердин ар кандай түрүнүн ар башка өзгөчөлүктөрүн чагылдыруу үчүн талапка ылайык ыңгайлаштырылган. Кардар белгиленген кредиттик лимитти бузса же чондугу анын карызынын учурдагы суммасынан төмөн лимит белгиленгендиги жөнүндө ага маалымдалган учурда овердрафт мөөнөтү өткөрүлгөн катары саналат.

Кардарларга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө. Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу карыз алуучу финансылык милдеттенмелерин кийинки 12 ай ичинде же калган мөөнөт ичинде аткарбай калышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт.

Бүтүндөй мөөнөткө дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу өтүп жаткан 12 ай ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугуна карата төлөө мөөнөтүн колдонуу аркылуу эсептелген. Төлөө таржымалы кредиттерди колдонуу мөөнөтү ичинде портфелдердин көлөмү баштапкы таануу учурунан тартып өз нугунда көбөйүп жаткандыгын көрсөтөт. Төлөө таржымалы өткөн мезгилдердеги байкоолорго негизделген жана ал портфелдин жана кредиттик рейтингдин диапазонунун чегиндеги бардык активдер үчүн бирдей болуп санала тургандыгын болжолдойт. Бул мурдагы талдап-иликтөө менен тастыкталат.

Дефолт учурундагы (LGD) жоготуулар дефолттон кийин калыбына келтирүүгө таасирин тийгизген факторлордун негизинде аныкталат. Алар кредиттин түрүнө жараша болот:

- камсыздалган кредиттер үчүн, алар биринчи кезекте, камсыз кылуунун түрүнө жана анын болжолдонгон наркына, мажбурлап сатуудан улам рыноктук/баланстык наркына карата мурдагы дисконтторуна, алып салууга чейинки убакытка жана калыбына келтирүү боюнча байкалган сарптоолорго негизделген;
- камсыздалбаган кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар адатта 100 пайыз деңгээлинде белгиленет.

Тобокелдик алдындагы сумма (EAD) карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөөнү кошо алганда, тобокелдик деңгээлинин отчеттук күндөн кийин күтүлүп жаткан өзгөрүүлөрүн эске алуу менен келечектеги дефолтко учуроо күнүнө карата тобокелдикке баа берүүнү түшүндүрөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Финансылык гарантия боюнча келишимдер

Финансылык гарантия боюнча келишим – бул, карыз алуучу карыздык инструменттин шарттарына ылайык төлөмдөрдү өз учурунда жүргүзбөгөндүгүнө байланыштуу гарантия ээси тарткан чыгымдардын ордун жабуу үчүн эмитентти белгилүү бир төлөмдөрдү жүргүзүүгө милдеттендирүүчү келишим.

Топ тарабынан түзүлгөн финансылык гарантия келишимдери боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, андан кийин (эгерде, жетекчилик аларды пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категорияга киргизбесе) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган чыгымдар алдында баалануучу камдын суммасы; жана
- Топтун түшкөн акчаны таануу боюнча саясатына ылайык таанылган, топтолгон кирешени (зарылчылыгына жараша) эсептен чыгаруу менен баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаган финансылык гарантия боюнча келишимдер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат.

Топ кандайдыр бир финансылык гарантия боюнча келишимдерди пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификациялаган эмес.

Кредиттерди рыноктогу ченден төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер

Кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, андан кийин (эгерде, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаса) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган чыгымдар алдында баалануучу камдын суммасы; жана
- Топтун түшкөн акчаны таануу боюнча саясатына ылайык таанылган, топтолгон кирешени (зарылчылыкка жараша) эсептен чыгаруу менен баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаган кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат. Топ насыяларды рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча кандайдыр бир милдеттенмелерди пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификациялаган эмес.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(v) *Финансылык абал жөнүндө отчетто күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды көрсөтүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясындагы карыздык инструменттер үчүн: баалануучу кам финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылбайт, анткени баланстык нарк адилет наркы боюнча бааланат. Мында күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам инвестицияларды кайра баалоо боюнча камдын курамында кайра баалоо суммасына киргизилет;
- Кредиттерди сунуштоо жана финансылык гарантия боюнча келишимдер боюнча милдеттенмелер үчүн: баалануучу милдеттенме катары; ошондой эле
- Эгерде, кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенме пайдаланылган компонент сыяктуу эле, пайдаланылбаган компонент да камтылса жана Топ пайдаланылбаган компонент үчүн күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды пайдаланылган компонент үчүн чыгымдардан өзүнчө бөлүп аныктай албаса, анда Топ отчетто эки компонент үчүн чогуу алынган баалануучу камды көрсөтөт. Чогуу алгандагы сумма пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан алып салуу катары берилет. Баалануучу камдын өлчөмүнүн пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан кандай болбосун артышы баалануучу милдеттенме катары көрсөтүлөт.

(vi) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу*

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнү ортосунда актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле учурда, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

Финансылык активдерди модификациялоодо Топ бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Топ сапаттуу жана сандык факторлорду иликтеп чыгат. Эгерде келтирилген нарктын маанилеринин ортосундагы айырма 10 пайыздан жогору болсо, анда Топ каралган шарттар баштапкыдан олуттуу айырмаланып турат жана таануунун токтотулушуна алып келет деп эсептейт.

Топ модификацияланган финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттуу жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат.

Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишим шарттары өзгөргөн учурда Топ баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(vi) Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу, уландысы

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчеттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Топ тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык активди жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда, финансылык активди таанууну токтотот.

Эгерде Топ активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүндүгү өлчөмүндө чагылдырат. Эгерде Топ өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми акча каражаттарын берүүдө алынгандарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Топ өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруу ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайда же чыгым курамына кошулат.

Топ карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

(ж) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Калтырылган салыктардан жана инвестициялардан айырмаланган башка финансылык эмес активдер нарксыздануу белгилери болгон учурда ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин орду жабылган наркы катары сатуу боюнча чыгашалар жана пайдалануудан алынган баалуулуктар эсептен алынгандан кийинки адилет нарктын эң чоң өлчөмү саналат. Акча каражаттарынын келечекте болжолдонгон агымын пайдалануудан баалуулукту аныктоодо, салык салууга чейинки дисконттоо чендерин пайдалануу менен ошол учурга ылайык калыптанган алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Башка активдер менен шартталган акча каражаттар агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон акча каражаттар агымын шарттабаган активдер үчүн орду толтурулуп берилүүчү нарк, актив тиешелүү болгон акча каражаттарын шарттаган активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын шарттаган активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуп берилүүчү наркынан ашса, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксыздануусунан келип чыккан бардык чыгымдар пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат жана эгерде орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр жүргөн болсо гана калыбына келтирилиши мүмкүн.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы, уландысы

Активдин нарксыздануусунан кандай болбосун чыгым, активдин баланстык наркы нарксызданууда чыгым консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылбай калышы мүмкүндүгүнөн улам түптөлүшү ыктымал болгон баланстык нарктан ашпаган көлөмдө калыбына келтирилүүгө тийиш (амортизацияны жана эскилиги жеткендерди эсептен алып салуу менен).

(з) Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар нарксыздануудан чыгымды алып салуу менен баштапкы наркы боюнча эсепке алынат.

Топ ар бир отчеттук күнгө карата ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын баланстык наркынын нарксыздануусун тесттен өткөрөт жана мындай чыгашалар пайда же чыгым тууралуу отчетто башка чыгашалар курамында чагылдырылат.

Топтун ассоциацияланган уюмдарына инвестициялар үлүштүк катышуу ыкмасында эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектисинин пайдасындагы же чыгымындагы үлүшү камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестициялоо объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестициялоо объектисинен алынган дивиденддер инвестициялардын баланстык наркын азайтат.

Топ инвестиция объектилеринин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

(и) Негизги каражаттар

(i) Өздүк активдер

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен айкын наркы боюнча консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

(ii) Амортизация

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөт ичинде эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилет жана пайда же чыгым курамында чагылдырылат. Амортизация объект сатылып алынган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн анын курулушу аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(и) Негизги каражаттар, уландысы

(ii) Амортизация, уландысы

Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалуу колдонуу мөөнөтүн төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

Имараттар	70–75 жыл
Курулмалар	15–20 жыл
Эмерек жана жабдуулар	5–10 жыл
Компьютердик жабдуулар	5–10 жыл
Транспорт каражаттары	5–7 жыл

(к) Материалдык эмес активдер

Сатылып алынган материалдык эмес активдер консолидацияланган финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдердин пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5–7 жылды түзөт.

(л) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер

Узак мөөнөттүү активдер жана колдонуудан калган активдер тобу, эгерде алардын баланстык наркы, негизинен, өндүрүшкө пайдалануу процессинде эмес, сатуу учурунда орду жабылса, анда сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Эгерде, актив (же колдонуудан калган топ) мындай активдерди (же колдонуудан калган топту) сатуунун адаттагы, типтүү болуп саналган шарттарында гана аны учурдагы абалында тез арада сатуу үчүн жеткиликтүү болсо, анда аталган шарт аткарылган катары саналат, ошол эле учурда аны сатуу ыктымалдуулугу жогору деңгээлде болууга тийиш. Жетекчилик актив сатуу үчүн каралган катары классификацияланган учурдан тартып, бир жыл ичинде аны сатып өткөрүүгө тийиш.

Эгерде, Топ туунду уюмдун контролдук топтомун сатуу планын кабыл алса, анда мындай туунду уюмдун бардык активдери жана милдеттенмелери жогоруда аталган критерийлерди аткаруу уюмдун, Топтун мурдагы туунду уюму сатылгандан кийин андагы көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүн сактап калгандыгына карабастан, сатуу үчүн каралган катары кайра классификацияланат.

Эгерде, Топ көз каранды же биргелешкен ишканага финансылык салымдын же анын бир бөлүгүнүн колдонуудан калышы боюнча сатуу планын кабыл алса, анда мындай финансылык салым же анын бир бөлүгү, жогоруда айтылган шарттар аткарылган шартта, сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Мында Топ сатуу үчүн каралган бөлүгүнө карата үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(л) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер, уландысы

Сатуу үчүн каралган катары классификацияланбаган көз каранды же биргелешкен ишканага салымдардын калган бөлүгү үлүштүк катышуу ыкмасын колдонуу менен эсепке алынышы улантылат. Эгерде, салымдардын колдонуудан калышы Топтун көз каранды же биргелешкен ишканага олуттуу таасирин жоготуусуна алып келсе, анда Топ алар колдонуудан калган учурда үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

Сатуу үчүн каралган катары классификацияланган узак мөөнөттүү активдер (жана колдонуудан калуучу активдер тобу) эки өлчөмдүн азыраагы боюнча бааланат: мындай классификациялоо учурундагы калдык нарк боюнча жана сатууга жумшалган сарптоолорду эсептен алып салуу менен адилет наркы боюнча.

(м) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Топ келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат. Топ бүтүм келишилген күн боюнча финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Топтун бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Топ финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

Топ менен кредитор ортосунда олуттуу айырмачылыктар менен карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Топ учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Топ эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы, баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка пайда же чыгымдын курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өз алдынча статья катары чагылдырылат.

(о) Уставдык капитал жана кам

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамга түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү кам пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгүн мамлекеттик бюджетке чегергенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү кам баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(п) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилген бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасы күндөлүк салыктын суммасын жана калтырылган салыктын суммасын камтыйт. Пайда салыгы башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша башка жыйынды кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайда же чыгым курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жыл ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(п) Салык салуу, уландысы

Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери консолидацияланган финансылык отчетто чагылдыруу үчүн аныкталган, активдер менен милдеттенмелердин баланстык наркы менен алардын салык базасынын ортосунда келип чыгуучу убактылуу айырмага карата чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери төмөнкү убактылуу айырмаларга карата таанылбайт: консолидацияланган финансылык отчетто гудвилди чагылдырууга байланышкан жана салык салынуучу базаны азайтпаган айырмалар, аларды баштапкы чагылдыруу фактысы бухгалтердик да, салык салынуучу да пайдага таасирин тийгизбеген активдерге жана милдеттенмелерге кирүүчү айырмалар; ошондой эле башкы компания аталган айырмалардын ишке ашырылган убактысын контролдоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болгон жана бул айырмалар жакынкы аралыкта ишке ашырылбай тургандыгына ишенген учурда, туунду уюмдарга салынган инвестицияларга байланыштуу убактылуу айырма.

Кийинкиге калтырылган салык активдерин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелерин эсептөө салык боюнча натыйжаларды чагылдырат, алар Топ ал боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркынын ордун жабууну же калыбына келтирүүнү пландаштырып жаткан ыкмага жараша болот.

Кийинкиге калтырылган салык активдеринин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелеринин өлчөмү салык чендерине жараша аныкталат, алар келечекте, убактылуу айырманы калыбына келтирүү учурунда, отчеттук күнгө карата колдонуудагы же күчүнө кирген мыйзамдарга таянуу менен колдонулат.

Кийинкиге калтырылган салык активдери келечекте убактылуу айырманын, салыктар жана пайдаланылбаган салык жеңилдиктери боюнча кабыл алынбаган чыгашалардын ордун жабууга жетиштүү өлчөмдө салык салынуучу пайда алуу ыктымалдыгына жараша чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдеринин өлчөмү алынып салынуучу убактылуу айырмаларды колдонууга мүмкүн болгон салык салынуучу пайданы алуу ыктымалдуулугу болбогон деңгээлде азаят.

(р) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Башка комиссиялар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар соода үчүн каралган катары классификациялангандарды жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандарды же классификациялангандарды эске албаганда, натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен «Пайыздык киреше» жана «Пайыздык чыгаша» катары «Таза пайыздык кирешенин» курамында пайданын же чыгымдын эсебинде чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(р) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптардын төлөгөн жана алган суммалары, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксызданбаган болуп саналган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдын өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет. Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (РОСИ) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

(с) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди финансылык отчеттон алып салат, себеби бул активдер Улуттук банктын активдери болуп саналбайт.

(т) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет, финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укугу, ошондой эле өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат.

ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Бир катар жаңы стандарттар жана аларга карата түзөтүүлөр мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен 2021-жылдын 1-январынан кийин башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирет. Бирок Улуттук банк бул финансылык отчетту даярдоодо жаңы жана өзгөртүлгөн стандарттарды мөөнөтүнөн мурда колдонгон эмес.

Төмөнкү стандарттар жана аларга карата түзөтүүлөр, күтүлгөндөй эле, Улуттук банктын консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт:

ФОЭС (IFRS) 16-стандартына түзөтүүлөр	<i>COVID-19 пандемиясына байланыштуу ижара боюнча жеңилдиктер</i>
ФОЭС (IAS) 16-стандартына түзөтүүлөр	<i>Негизги каражаттар: багыты боюнча пайдаланылганга чейинки тушүүлөр</i>
ФОЭС (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр	<i>Финансылык отчеттун Концептуалдык негиздерине шилтемелер</i>
ФОЭС (IAS) 1-стандартына түзөтүүлөр	<i>Милдеттенмелерди кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү катары классификациялоо</i>
ФОЭС (IAS) 37-стандартына түзөтүүлөр	<i>Милдеттендирүүчү келишимдер – келишимди аткарууга сарптоолор</i>

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Топтун эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш, аларды башка булактардан алуу мүмкүн эмес. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Бизнес-моделге баа берүү. Финансылык активдер карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдүн жана бизнес-моделди тесттен өткөрүүнүн натыйжасына жараша классификацияланат жана баа берилет. Топ тарабынан колдонулган бизнес-модель тигил же бул бизнес-максаттарга жетүү үчүн финансылык активдер менен топко бириктирилген башкаруу механизмдеринде чагылдырылган деңгээлде аныкталат. Бул баа берүү бардык жөндүү далилдерди чагылдырган, анын ичинде активдердин натыйжалуулугуна баа берүү жана өлчөө процесси боюнча ой жүгүртүүлөрдү; активдердин натыйжалуулугуна таасирин тийгизген тобокелдиктерди жана аларды тескөө процессин, ошондой эле активдерди тескеген адамдарга сый акы төлөө механизмдин өзүнө камтыйт. Топ амортизацияланган наркы же адилет наркы боюнча башка жыйынды киреше аркылуу чагылдырылган финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт, колдонуудан калуу себептерин жана бул актив алардын негизинде кармалып турган бизнес-максаттарга ылайык келерин түшүнүү үчүн, буларды таануу төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин токтотулат. Мониторинг калган финансылык активдер кармалып турган бизнес-моделдин шайкештигине Топтун туруктуу баа берүүсүнүн бөлүгү болуп саналат.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Модель шайкеш келбеген учурда ага өзгөртүүлөрдү киргизүү жана тиешелүү активдердин классификациясын өзгөртүү жагында талдап-иликтөөлөр жүргүзүлөт.

Кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоосу. 3-эскертүүдө берилгендей, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын өлчөмү бааланган камдын 12 ай чегинде (биринчи стадиядагы активдер үчүн) же кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде (экинчи жана үчүнчү стадиядагы активдер үчүн) күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар суммада бааланат. Актив баштапкы таанылган учурдан тартып ал боюнча кредиттик тобокелдик жогорулаган учурда экинчи стадияга өтөт. ФОЭС (IFRS) 9-стандартында кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы боюнча аныктама камтылбайт. Өзүнчө актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашына баа берүүдө Топ негиздүү болуп саналган жана тастыкталган, сапаттык сыяктуу эле, сандык болжолдуу маалыматты эске алат.

Кредиттик тобокелдик мүнөздөмөлөрүнө окшош активдер тобун түзүү. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар активдер тобу үчүн өлчөнгөн учурда финансылык инструменттер тобокелдиктин жалпы мүнөздөмөлөрүнүн негизинде топтолот. Кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөлөрү алардын окшоштугун тастыктоо үчүн туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турат. Бул кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөсү өзгөргөн учурда активдердин топторго туура бөлүнүшүн камсыз кылуу үчүн зарыл. Натыйжада жаңы портфелдер түзүлүшү мүмкүн же активдер тиешелүү активдер тобу үчүн кредиттик тобокелдиктин окшош мүнөздөмөлөрүн таасирдүү чагылдырган колдонуудагы портфелге которулушу ыктымал. Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы байкалган (же мындай олуттуу жогорулоо жокко чыгарылган) учурда, портфелдерди кайрадан бөлүштүрүү жана активдерди портфелдер ортосунда жайгаштыруу бат-бат жүзөгө ашырылып турат. Натыйжада активдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелден бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелге которулат, жана тескерисинче. Портфелдер ичинде да которууга болот, бул учурда алар ошол эле негизде (12 ай чегинде же бүтүндөй кредиттөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар) өлчөнөт, бирок портфелдин кредиттик тобокелдиги өзгөргөндүктөн, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын суммасы өзгөрөт.

Колдонулган моделдер жана жол берүүлөр. Финансылык активдердин адилет наркына баа берүүдө, ошондой эле күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүүдө Топ ар кандай моделдерди жана жол берүүлөрдү колдонот. Активдердин ар бир түрүнө ылайык келген моделди аныктоо, ошондой эле бул моделдерде колдонулган жол берүүлөрдү, анын ичинде кредиттик тобокелдиктин негизги факторлоруна тиешелүү жол берүүлөрдү аныктоо үчүн ой-жүгүртүүлөр колдонулат.

«Социалдык ипотека» продуктунын алкагында берилген кредиттердин адилет наркы

Топтун жетекчилиги «Керемет Банк» ААКтын «Социалдык ипотека» деп аталган кредиттик продукту өзгөчө мүнөзгө ээ жана ипотекалык кредиттөө рыногунун өзүнчө сегментин түшүндүрөт деп эсептейт. Натыйжада, «Социалдык ипотека» кредиттик продуктунын шарттарына ылайык берилген насыялар адаттагы бүтүмдүн алкагында берилген, жана ордун жабуу боюнча төлөм таануу күнүнө карата адилет нарк болуп саналат.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Баа берүүдөгү белгисиздикти шарттаган булактар

Продуктун/рыноктун ар бир тиби үчүн болжолдуу сценарийлердин санын жана салыштырма салмагын аныктоо жана ар бир сценарийге тиешелүү болжолдуу маалыматты аныктоо. Кредиттик жоготуулар деңгээлин өлчөөдө Топ негиздүү болжолдуу маалыматтарды колдонот, ал ар кандай экономикалык факторлордун келечекте орун алышы боюнча божомолдорго жана бул факторлордун бири-бирине тийгизген таасирине негизделген.

Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу. Дефолтко учуроо ыктымалдуулугу кредиттик жоготуулардын деңгээлин өлчөөдө негизги белги болуп саналат. Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу – берилген убакыт мейкининде баа берүү, эсептерде тарыхый маалыматтар, келечектеги шарттар боюнча божомолдор жана күтүүлөр камтылат.

Дефолт келип чыккан учурдагы жоготуулар. Дефолт учурундагы жоготуулар дефолт учурунда келип чыккан чыгымдарды баалоону түшүндүрөт. Ал камсыздоодон акча агымдарын эске алуу менен келишимде каралган акча агымдары менен кредитор алууга ниеттенген акча агымдарынын ортосундагы айырмага негизделген.

6 АЛТЫН

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	84 129 763	48 833 361
	84 129 763	48 833 361

Алтын чет өлкө банктарында депозит түрүндө жана Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

Алтындын чет өлкө банктарындагы эсептерде концентрацияланышы

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк чет өлкө банктарындагы депозиттерге алтын жайгаштырган эмес. (2019-жылы: Улуттук банк алтынды АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингте ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырган).

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы жана башка финансылык мекемелердеги эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери		
- AAA кредиттик рейтинги менен	21 805 101	28 395 023
- A- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинги менен	8 244 000	7 199 117
- B- дан BBB+ чейинки кредиттик рейтинги менен	1 187 782	1 253 141
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	98 168	2 222
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган «ностро» эсептери	31 335 051	36 849 503
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(69)	(5 782)
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери	31 334 982	36 843 721
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- AA- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинги менен	8 081 829	16 739 443
- A- дан A+ чейинки кредиттик рейтинги менен	13 348 197	15 069 521
- B- дан BBB+ чейинки кредиттик рейтинги менен	3 058	2 159
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	2 588 552	255 424
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	24 021 636	32 066 547
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(8 516)	(257 336)
	24 013 120	31 809 211
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	10 357 826	10 261 522
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсептери	8 218 244	3 442 789
- эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	1 040 728	3 395 668
Жыйынтыгында, эл аралык эсептешүүлөр банкындагы жана эл аралык валюта фондусундагы эсептер	19 616 798	17 099 979
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	-	(2)
	19 616 798	17 099 977
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	3 540 197	1 522 335
	78 505 097	87 275 244

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык мекемелерде концентрацияланышы

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, АААдан А- чейинки кредиттик рейтингге ээ төрт банкта жана башка финансылык мекемелерде (2019-жылы: АААдан А- чейинки кредиттик рейтингги менен сегиз банкта жана башка финансылык мекемелерде) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 47 442 567 миң сомду (2019-жылы: 72 277 926 миң сом) түзгөн.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 28-эскертүүдө чечмеленген.

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттун максаттарында төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган «ностро» эсептери	31 335 051	36 849 503
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	10 357 826	10 261 522
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсептери	8 218 244	3 442 789
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	3 540 197	1 522 335
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	53 451 318	52 076 149

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери мөөнөтү өткөрүлгөн болуп саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер	3 978 933	3 223 773
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 750 682	2 550 682
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер	2 268 675	1 394 037
	8 998 290	7 168 492
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(374 933)	(128 567)
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камды эсептен алып салгандан кийинки кредиттин суммасы	8 623 357	7 039 925

Жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер боюнча алынган пайыздар 89 632 миң сомду түзгөн. Бул калдыктар кийинки 12 ай ичинде алынууга тийиш.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 28-эскертүүдө чечмеленген.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин камсыздоосу катары колдонулган күрөөлөр жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2020-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш,%	2019-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш,%
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	3 659 356	42	2 740 578	39
Кардарларга берилген кредиттер	2 832 648	33	2 584 305	37
Мамлекеттик баалуу кагаздар	2 131 353	25	1 715 042	24
Кыймылсыз мүлк				
	8 623 357	100	7 039 925	100

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркын түшүндүрөт жана милдеттүү түрдө камсыздоолордун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоолордун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркына эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга берилген кредиттерге ээ эмес.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча «Керемет Банк» ачык акционердик коому тарабынан кардарларга берилген кредиттер төмөнкүдөй көрсөтүлгөн:

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
Юридикалык жактарга берилген кредиттер		
Корпоративдик насыялар	2 989 415	2 221 210
Чакан жана орто бизнес	1 281 871	1 128 800
Жыйынтыгында, юридикалык жактарга берилген кредиттер	4 271 286	3 350 010
Жеке адамдарга берилген кредиттер		
Ипотекалык кредиттер	2 008 877	1 232 800
Керектөө ссудалары	158 139	111 613
Жыйынтыгында, жеке адамдарга берилген кредиттер	2 167 016	1 344 413
Финансылык ижарага таза инвестициялар	509 588	436 759
Нарксызданууга камды алып салганга чейинки кардарларга берилген кредиттер	6 947 890	5 131 182
Нарксызданууга кам	(1 188 949)	(439 468)
	5 758 941	4 691 714

Кардарларга берилген кредиттер Улуттук банктын туунду уюму «Керемет Банк» ачык акционердик коомун контролдоого ээ болуу күнүнө карата адилет наркы боюнча чагылдырылган.

2019-жылы «Керемет Банк» ачык акционердик коому жеткиликтүү пайыздык чендери менен жеке турак жай алууга бюджет чөйрөсүндө эмгектенген кызматкерлерди колдоо максатына багытталган жаңы «Социалдык ипотека» кредиттик продуктун киргизген. Бул продукт менен «Керемет Банк» ачык акционердик коомунун белгиленген критерийлерине жооп берген бюджет чөйрөсүндө эмгектенген кызматкерлерди каржылоо каралган. Каржылоодо артыкчылык социалдык чөйрөнүн кызматкерлерине – билим берүү, илим, саламаттыкты сактоо, социалдык коргоо, маданият, искусство, маалымат жана байланыш, дене тарбия жана спорт, ошондой эле бюджеттик мекемелердин кызматкерлерине (республикалык же жергиликтүү бюджеттин эсебинен каржылануучу мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана мекемелер) берилген.

Социалдык ипотека жеке адамдарга-бюджет чөйрөсүндө эмгектенген 21 жаштан 65 жашка чейинки (кредитти толук төлөгөн учурга) кызматкерлерге турак жай кыймылсыз мүлкүн сатып алууга 15 жылга чейинки мөөнөткө, жылдык 7,5–9,5 пайыз чени менен 350 миң сомдон 3 000 миң сомго чейин суммада берилет. Жетекчилик бул кредиттик продукт өзгөчө мүнөзгө ээ жана ипотекалык кредиттөө рыногунда өзүнчө сегментти түшүндүрөт деп эсептейт. Жыйынтыгында, «Социалдык ипотека» кредиттик продуктунун шарттарында берилген кредиттер кадимки бүтүмдүн алкагында берилген жана алар таануу күнүнө карата адилет наркы боюнча чагылдырылган.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Мындан тышкары, «Керемет Банк» ААК туунду уюму сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдердин объектилерин сатып алуучуларга бөлүп төлөө боюнча сатууну ишке ашырат. Келишимдин шарттарына ылайык, активдерге ээ болуу менен байланышкан тобокелдиктер менен пайда бөлүп төлөө боюнча сатуу келишимин түзүү учурунда сатып алуучуга өткөрүлүп берилет. Ага ылайык, Топ сатуу үчүн каралган бул узак мөөнөттүү активдердин объектилерин таанууну токтотууга жана финансылык активди таанууга тийиш, себеби Топ келишимге ылайык келечектеги акча агымдарын алуу укугун алган келишимдин бир тарабынан болот. Баштапкы таанууда Топ финансылык активди сатып алууга же чыгарууга түздөн-түз тиешелүү бүтүм боюнча чыгымдардын суммасына көбөйтүлгөн же азайтылган адилет наркы боюнча тааныйт.

2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык ижарага таза инвестициялардын компоненттери төмөнкүдөй берилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Финансылык ижаранын келишимдери боюнча дебитордук карыз:		
1 жылдан аз	220 268	128 661
1 жылдан 5 жылга чейин	393 404	441 721
5 жылдан ашык	4 329	46
Минималдуу ижара төлөмдөрү	618 001	570 428
Алынбаган финансылык кирешени алып салганда	(108 413)	(133 669)
	509 588	436 759
Ижарага таза инвестициялар төмөнкүдөй талдап-иликтенет:		
Кыска мөөнөттүү	155 945	98 512
Узак мөөнөттүү	353 643	338 247

Төмөнкү таблицада кардарларга берилген кредиттердин баланстык наркына талдап-иликтөө алынган камсыздоо боюнча берилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Кыймылсыз мүлк жана чектеш укуктар менен камсыздалган кредиттер	5 626 423	4 110 359
Депозиттер жана салымдар менен камсыздалган кредиттер	37 108	31 504
Башка мүлк менен камсыздалган кредиттер	25 917	436 623
Транспорт каражаттары менен камсыздалган кредиттер	10 332	36 436
Камсыздалбаган кредиттер	59 161	76 792
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	5 758 941	4 691 714

Жогоруда берилген таблицада келтирилген суммалар кредиттердин наркын билдирет жана күрөөлөрдүн адилет наркын милдеттүү түрдө чагылдырбайт. Насыяларды берүү күнүнө карата күрөөнү баалоонун негизинде күрөөлөрдүн рыноктук наркына баа берилген. Эгерде, кредиттер жеке нарксызданган катары бааланбаса, эрежедегидей эле алар жаңыланбайт.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Төмөнкү таблицада кардарларга берилген кредиттердин учурдагы наркына жүргүзүлгөн талдап-иликтөө экономиканын сектору боюнча берилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Экономиканын секторлору боюнча талдап-иликтөө:		
Соода	2 472 118	2 142 955
Ипотека	2 528 324	1 678 283
Курулуш	445 460	333 290
Өнөр жай жана өндүрүш	373 404	339 627
Керектөө муктаждыктары	137 364	108 302
Транспорт	62 494	26 835
Айыл чарбасы	59 874	23 076
Даярдоо жана кайра иштетүү	2 547	2 187
Байланыш	2 777	87
Социалдык кызмат көрсөтүүлөр	1 142	1 041
Башкалар	862 386	475 499
	6 947 890	5 131 182
Нарксызданууга кам	(1 188 949)	(439 468)
	5 758 941	4 691 714

	2020-жылдын 31-декабры		
	Нарксызданууга камды алып салганга чейин- ки кредиттер	Нарксыз- данууга кам	Нарксызданууга камды алып салгандан кийин- ки кредиттер
Мөөнөтүндө төлөнгөн	5 427 496	(467 295)	4 960 201
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:			
-30 күнгө чейин	45 092	(5 108)	39 984
-31 күндөн 60 күнгө чейин	4 500	7 719	12 219
-61 күндөн 90 күнгө чейин	11 559	(4 671)	6 889
-91 күндөн 180 күнгө чейин	209 961	(110 989)	98 972
-181 күндөн 360 күнгө чейин	1 249 282	(608 605)	640 677
Жыйынтыгында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн	1 520 394	(721 654)	798 740
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	6 947 890	(1 188 949)	5 758 941

	2019-жылдын 31-декабры		
	Нарксызданууга камды алып салганга чейин- ки кредиттер	Нарксыз- данууга кам	Нарксызданууга камды алып салгандан кийин- ки кредиттер
Мөөнөтүндө төлөнгөн	3 513 386	(43 210)	3 470 176
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:			
-30 күнгө чейин	12 692	(963)	11 729
-31 күндөн 60 күнгө чейин	83 079	(15)	83 064
-61 күндөн 90 күнгө чейин	4 581	(32)	4 549
-91 күндөн 180 күнгө чейин	17 169	(4 029)	13 140
-181 күндөн 360 күнгө чейин	1 500 275	(391 219)	1 109 056
Жыйынтыгында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн	1 617 796	(396 258)	1 221 538
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	5 131 182	(439 468)	4 691 714

10 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
Канада Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	5 916 233	3 150 377
Улуу Британия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	999 866	1 273 293
Кыргыз Республикасынын казына милдеттенмелери	916 690	993 846
Корея Республикасынын казына милдеттенмелери	-	598 533
АКШнын Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	-	351 225
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	7 832 789	6 367 274
Эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары		
ААдан АААга чейинки кредиттик рейтингге ээ агенттик баалуу кагаздар	41 145 896	21 366 444
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	73 855 532	33 977 002

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

11 АМОТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына милдеттенмелери	3 021 258	127 014
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(54 046)	(1 962)
	2 967 212	125 052

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 28-эскертүүдө чечмеленген.

12 АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Баланстык нарк
2018-жылдын 31-декабры	185 136
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу	560 061
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	140 100
2019-жылдын 31-декабры	885 297
Ассоциацияланган уюмга инвестицияларды туунду уюмга инвестициялар катары кайра классификациялоо	(564 999)
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу	158 000
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	23 562
2020-жылдын 31-декабры	501 860

12 АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү,%	2020-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү,%	2019-жылдын 31-декабры
«Керемет Банк» ААК	Банктык кызмат көрсөтүүлөр	97,45	-*	95,07	-*
«Кепилдик фонд» ААК	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр	85,91	-*	48,59**	564 999
«Кыргыз инкассациясы» ЖАК	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,00	220 000	100,00	62 000
«Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК	Процессинг кызмат көрсөтүүлөрү	49,42***	281 860	49,42	258 298
			501 860		885 297

* «Керемет Банк» ААК жана «Кепилдик фонд» ААК туунду уюмдарына инвестиция ушул финансылык отчетко консолидациялоодо алынып салынган.

**Көз каранды «Кепилдик фонд» ААКка инвестициялар катышуу үлүшү көбөйгөндүгүнө байланыштуу, туунду уюмга инвестициялар категориясына кайра классификацияланган жана 2020-жылдагы ушул консолидацияланган финансылык отчетко консолидацияланган. Консолидациялоонун таасири олуттуу болуп саналбайт.

*** Ээлик кылуу үлүшү «Керемет Банк» ААК туунду уюмунун ээлик кылуу үлүшүн эске алуу менен Улуттук банктын кыйыр ээлик кылуу үлүшүн түшүндүрөт.

Улуттук банктын бардык туунду жана ассоциацияланган уюмдары катталган жана алар өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзөт.

2020-жылдын 25-мартында жана 30-декабрында Улуттук банк «Керемет Банк» ААКтын финансылык абалын чыңдоо жана стратегиялык милдеттерин ишке ашыруу алкагында, анын уставдык капиталындагы үлүшүн 4 200 000 миң сом суммасына көбөйткөн. 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын «Керемет Банк» ААКтын уставдык капиталындагы ээлик кылуу үлүшү 97,45 пайызга чейин жетип, ал эми «Керемет Банк» ААКтын таза активдери 6 503 246 миң сомду түзгөн.

2020-жылдын 4-июнунда жана 16-декабрында ишкердик иш субъектилерине колдоо көрсөтүү максатында, Улуттук банк 3 000 000 миң сом суммасында «Кепилдик фонд» ААКтын бешинчи жана алтынчы чыгарылыштагы акцияларын сатып алып, ээлик кылуу үлүшүн 85,91 пайызга чейин көбөйткөн.

2020-жылдын 22-июлунда «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын ишине колдоо көрсөтүү максатында, Улуттук банк 158 000 миң сом суммасына акцияларды чыгаруу аркылуу «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүү жөнүндө чечим кабыл алган.

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабуулар	Компьютердик жабуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек	
					курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабуулар	Жыйын- тыгында
Баштапкы нарк	870 111	519 251	822 842	71 661	362 573	2 646 438
2020-жылдын 1-январына карата калдык						
Сатып алуулар	2 213	18 811	66 919	11 506	116 176	215 625
Колдонуудан калгандар	(1 519)	(39 093)	(96 186)	(3 133)	(218)	(140 149)
Ордунан которулгандар	179 210	3 727	10	736	(28 003)	155 680
Кайра баалоо	27 522	-	-	-	-	27 522
Кайра классификациялоо	-	-	-	417	-	417
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	1 077 537	502 696	793 585	81 187	450 528	2 905 533
Амортизация	(113 295)	(42 923)	(358 980)	(27 998)	-	(543 196)
2020-жылдын 1-январына карата калдык						
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	(25 156)	(95 003)	(132 680)	(13 859)	-	(266 698)
Колдонуудан калгандар	1 239	37 649	95 586	3 133	-	137 607
Ордунан которулгандар	8	(8)	-	-	-	-
Кайра баалоо	10 304	-	-	-	-	10 304
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	(126 900)	(100 285)	(396 074)	(38 724)	-	(661 983)
Баланстык нарк	950 637	402 411	397 511	42 463	450 528	2 243 550
2020-жылдын 31-декабрына карата						

2020 жана 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча негизги каражаттардын курамына, тиешелүүлүгүнө жараша, 216 008 миң сом жана 30 037 миң сом наркы менен толук амортизацияланган активдер камтылган.

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабуулар	Компьютердик жабуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабуулар	Жыйын- тыгында
Баштапкы нарк	1 431 348	391 448	1 016 915	89 911	356 090	3 285 712
2019-жылдын 1-январына карата калдык	12 839	23 891	7 596	8 638	310 026	362 990
Сатып алуулар	(33 059)	(180 098)	(81 153)	(13 773)	-	(308 083)
Колдонуудан калгандар	12 121	284 010	3 797	-	(299 928)	-
Ордунан которулгандар	(553 138)	-	(124 313)	(13 115)	(3 615)	(694 181)
Жылдыруу	870 111	519 251	822 842	71 661	362 573	2 646 438
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык						
Амортизация						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	(129 206)	(166 629)	(350 938)	(38 434)	-	(685 207)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	(36 458)	(53 016)	(134 506)	(13 921)	-	(237 901)
Колдонуудан калгандар	28 019	176 722	80 429	13 773	-	298 943
Жылдыруу	24 350	-	46 035	10 584	-	80 969
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	(113 295)	(42 923)	(358 980)	(27 998)	-	(543 196)
Баланстык нарк	756 816	476 328	463 862	43 663	362 573	2 103 242
2019-жылдын 31-декабрына карата						

2019-жыл ичинде 127 928 миң сом суммасындагы баштапкы наркы жана 46 035 миң сом суммасындагы топтолгон амортизация менен негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган, жана 566 253 миң сом суммасындагы баштапкы наркы жана 34 934 миң сом суммасындагы топтолгон амортизация менен негизги каражаттар сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификацияланган.

14 ПАЙДАЛАНУУ УКУГУ ФОРМАСЫНДАГЫ АКТИВДЕР

	Имараттар жана башка кыймылсыз мүлк	Жабдуу	Жыйынты- гында
Бааштапкы нарк			
2020-жылдын 1-январына карата калдык	263 782	69 850	333 632
Түшүүлөр	13 414	-	13 414
Колдонуудан калгандар	(2 172)	-	(2 172)
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	275 024	69 850	344 874
Топтолгон амортизация			
2020-жылдын 1-январына карата калдык	(54 516)	(1 035)	(55 551)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	(57 656)	(8 933)	(66 589)
Колдонуудан калгандар	2 172	-	2 172
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	(110 000)	(9 968)	(119 968)
Баланстык нарк			
2020-жылдын 1-январына карата	209 266	68 815	278 081
2020-жылдын 31-декабрына карата	165 024	59 882	224 906

«Керемет Банк» ААК күндөлүк ишинин жүрүшүндө имараттарды жана банкоматтарды кошо алганда, бир нече активдерди ижарага алып иш алып барат. Имараттарды ижарага алуунун орточо мөөнөтү 4 жылды түзсө, банкоматтардыкы 5 жылды түзөт.

Ижаранын мөөнөтү аяктаганда «Керемет Банк» ААКка банкоматтар боюнча менчик укугу өтөт. Аталган коомдун ижара боюнча милдеттенмелери ижара келишимдери боюнча ижарага алынуучу активдерге карата ижарага берүүчүнүн менчик укугу менен камсыздалат.

Имараттардын ижарасы боюнча мөөнөттөр ушул финансылык жылы аяктаган. Аягына чыккан контракттар окшош базалык активдер менен ижара боюнча жаңы келишимдерге алмаштырылган. Жыйынтыгында 2019-жылы пайдалануу укугу формасындагы активдерге 13 414 миң сом суммасындагы активдер кошулган.

Ижара боюнча милдеттенмелер:

	2020-жылдын 31-декабры	2020-жылдын 1-январы
Ордун жабуу мөөнөттөрүнө талдап-иликтөө:		
1 жыл	93 178	60 732
2 жыл	89 295	74 558
3 жыл	83 925	71 225
4 жыл	102 537	69 070
5 жыл	-	86 403
Жыйынтыгында, ижара боюнча минималдуу төлөмдөр	368 935	361 988
Алынбаган пайыздарды алып салганда	(49 484)	(62 653)
	319 451	299 335
Түрлөрү боюнча:		
Кыска мөөнөттүү	71 159	38 619
Узак мөөнөттүү	248 292	260 716

14 ПАЙДАЛАНУУ УКУГУ ФОРМАСЫНДАГЫ АКТИВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылган ижара үчүн акча каражаттарынын жалпы агылып чыгышы 70 919 миң сомду, анын ичинде операциялык иш боюнча – 13 752 миң сомду жана финансылык иш боюнча – 57 167 миң сомду түзгөн.

15 САТУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Турак эмес жайлар	199 536	551 023
Үйлөр	157 554	198 502
Квартиралар	28 829	49 462
Жер тилкелери	165	29 456
Башкалар	39 089	4 338
	425 173	832 781

Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер кардарларга берилген кредиттердин ордун жабуу эсебинен «Керемет Банк» ААК тарабынан кабыл алынган күрөөлөрдөн жана аталган коомдун өз ишин токтоткон филиалдарынын колдонулбаган жана сатуу жөнүндө чечим кабыл алынган имараттарынан турат.

Өндүрүү күнүнө карата абал боюнча күрөөлөр орду жабылбаган кредиттик милдеттенменин эң аз баланстык наркы жана күрөөнү сатып өткөрүүнүн адилет наркы боюнча бааланат. Узак мөөнөттүү активдердин адилет наркы адилет наркынын баскычтарынын экинчи деңгээлиндеги маалыматтарын колдонуу аркылуу аныкталат.

16 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Алтын түрүндөгү запастар	12 627 099	3 172 449
Монетардык эмес алтын	884 416	3 556 484
	13 511 515	6 728 933

Улуттук банк тарабынан 2019-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында, Улуттук банктын запастарын түзүү максатында эл аралык камдын курамына кирбеген алтынды сатып алуу боюнча операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

2020-жылдын 31-декабрына карата алтын түрүндөгү запастардын адилет наркы 13 248 236 миң сомду түзөт (2019-жылы: 3 254 424 миң сом).

17 БАШКА АКТИВДЕР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	623 286	525 216
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(207 484)	(184 765)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	415 802	340 451
Берилген аванстар	2 062 363	105 848
Запастар	739 437	500 823
Нумизматикалык баалуулуктар	53 393	97 296
Башкалар	19 666	31 829
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	2 874 859	735 796
	3 290 661	1 076 247

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 28-эскертүүдө чечмеленген.

Берилген аванстарда өтүп жаткан жылдагы 2 000 000 миң сом суммасындагы пайданын бир бөлүгүн Кыргыз Республикасынын бюджетине алдын ала төлөө камтылат, бул сумма 2-эскертүүдө (а) чечмеленген эсепке алуу саясатына ылайык 2021-жылы бөлүштүрүү катары таанылган.

18 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана монеталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	137 143 304	107 987 726
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(2 826 617)	(1 929 675)
	134 316 687	106 058 051

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана уюмдардагы жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

19 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	16 685 740	13 792 020
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктардын эсептери	4 884 206	4 773 093
Башка финансылык мекемелердин эсептери	4 030 808	3 218 740
РЕПО бүтүмдөрү боюнча милдеттенмелер	-	102 376
	25 600 754	21 886 229

2020-жылдын 31-декабрына карата Улуттук банкта коммерциялык банктардын эсептери боюнча өздүк капиталынын 10 пайызынан ашкан калдыктар болгон эмес (2019-жылы: эки коммерциялык банк, эсептер боюнча калдыктардын жалпы көлөмү 6 391 035 миң сомду түзөт). Жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктардын эсептери боюнча төлөнгөн пайыздар 66 567 миң сомду түзөт. Бул калдыктар кийинки 12 ай ичинде төлөнүүгө тийиш.

20 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептери кирет.

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Чет өлкө валютасында	10 187 013	12 067 219
Улуттук валютада	6 561 512	4 965 935
	16 748 525	17 033 154

21 КАРДАРЛАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча «Керемет Банк» ААКтын кардарларынын каражаттары төмөндө келтирилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Юридикалык жактар		
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	599 589	378 020
Мөөнөттүү депозиттер	610 929	172 821
Жыйынтыгында, юридикалык жактардын каражаттары	1 210 518	550 841
Жеке адамдар		
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	606 571	624 702
Мөөнөттүү депозиттер	2 711 590	2 445 501
Жыйынтыгында, жеке адамдардын каражаттары	3 318 161	3 070 203
	4 528 679	3 621 044

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын, тиешелүүлүгүнө жараша, 40 697 миң сом жана 87 997 миң сом суммасындагы депозиттери «Керемет Банк» ААК тарабынан чыгарылган шарттуу милдеттенмелерге тиешелүү кредиттик линиялар жана кредиттер боюнча камсыздоо катары колдонулган.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын, тиешелүүлүгүнө жараша, 5 912 миң сом жана 16 514 миң сом суммасындагы депозиттери «Керемет Банк» ААК тарабынан чыгарылган гарантиялар боюнча камсыздоону билдирген.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын, тиешелүүлүгүнө жараша, 1 056 311 миң сом жана 487 473 миң сом суммасындагы депозиттери 10 кардардан алынган, бул туунду банк үчүн олуттуу концентрацияны билдирет.

35-эскертүүдө көрсөтүлгөн суммаларга кошумча катары мамлекеттик ишканалардын 364 178 миң сом өлчөмүндөгү депозиттери кардарлардын каражаттарына кошулган (2019-жылы: 120 009 миң сом).

Жыл ичинде мамлекеттик ишканалардын депозиттери боюнча төлөнгөн пайыздар 29 485 миң сомду түзгөн. Көрсөтүлгөн калдыктар 12 ай ичинде төлөнүүгө тийиш.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын каражаттары боюнча чегерилген сый акы суммасы, тиешелүүлүгүнө жараша, 49 497 миң сомду 42 552 миң сомду түзгөн.

21 КАРДАРЛАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ (УЛАНДЫСЫ)

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
Экономиканын секторлору/кардарлардын түрлөрү боюнча талдап-иликтөө:		
Жеке адамдар	3 320 642	3 070 203
Кен казып алуучу өнөр жай жана металлургия	480 804	44 189
Курулуш	194 534	151 481
Энергетика	102 373	30 999
Финансылык уюмдар	83 412	212
Соода	45 583	30 855
Транспорт жана байланыш	43 034	63 608
Саламаттыкты сактоо	32 255	1 387
Билим берүү	29 131	10 274
Кайрымдуулук жана кесиптик бирлик	12 238	5 595
Мамлекеттик мекемелер	11 017	51 563
Консультациялык кызмат көрсөтүү	6 676	1 051
Кыймылсыз мүлк	4 361	7 104
Айыл чарба	3 521	1 518
Башка	159 098	151 005
	<u>4 528 679</u>	<u>3 621 044</u>

22 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2020 жана 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкү эмиссиядагы баалуу кагаздар кирет:

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 7 күн болгон ноталары	999 332	3 896 726
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	2 827 474	-
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	5 614 944	3 599 202
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	2 051 341	552 573
	<u>11 493 091</u>	<u>8 048 501</u>

Улуттук банк акча-кредит саясатын жүргүзүү максатында баалуу кагаздарды чыгарууга жана алар менен кабыл алынган эл аралык тажрыйбага ылайык операциялардын бардык түрлөрүн ишке ашырууга укуктуу. Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автомагташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктар үчүн чыгарылган карыздык баалуу кагаздардын көлөмү 2020-жылдын 31-декабрына карата 1 887 309 миң сомду (2019-жылы 399 674 миң сомду) түзгөн.

23 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР

Улуттук банк 2020-жыл ичинде жаңы кредиттерди тарткан эмес. 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча туунду уюм «Кепилдик фонд» ААК алган кредиттер боюнча мөөнөттөр жана шарттар төмөндө келтирилген:

Эмитент	Валюта	Пайыздык чен	Төлөө күнү	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>
Россия-Кыргыз өнүгүү фонду	Кыргыз сому	6	2023-жылдын 10-марты	66 908
Россия-Кыргыз өнүгүү фонду	Кыргыз сому	6	2023-жылдын 10-октябры	75 271
Россия-Кыргыз өнүгүү фонду	Кыргыз сому	6	2024-жылдын 10-июлу	80 289
Россия-Кыргыз өнүгүү фонду	Кыргыз сому	6	2025-жылдын 4-февралы	100 362
				<u>322 830</u>

24 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 994 865	8 146 676

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (34-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген.

Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2020 жана 2019-жылдары бул механизм колдонулган эмес. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

24 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада Топтун финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Топтун акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

	2020-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2020-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун корректи ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	-	1 857 713	(9 524)	9 994 865
	8 146 676	-	1 857 713	(9 524)	9 994 865

	2019-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2019-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун корректи ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	(71 340)	(4 146)	8 146 676
	8 222 162	-	(71 340)	(4 146)	8 146 676

- (i) Насыяларды ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.
- (ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

25 БАШКА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Кредитордук карыз	130 619	133 349
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	130 619	133 349
Шарттуу милдеттенмелер боюнча кам	42 824	2 880
Башкалар	72 958	155 232
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес милдеттенмелер	115 782	158 112
	246 401	291 461

26 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзөт.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» мыйзамына ылайык Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызынан азды түзсө, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 90 пайызы чегерилет. Пайданын мамлекеттик бюджетке чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү камына которулат;
- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызына барабар болсо же андан ашса, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы которулат.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамдын 23-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз мыйзамдын аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2020-жылдын 24-июлунда Улуттук банктын 2019-жыл үчүн таза пайдасы 2 565 273 миң сом өлчөмүндө бекитилген, ал толугу менен Кыргыз Республикасынын бюджетине чегерилген (2019-жылы: 2018-жыл үчүн 2 103 936 миң сом таза пайда бекитилген, анын 1 893 543 миң сому Кыргыз Республикасынын бюджетине которулган).

Мамлекеттик бюджетке чегерилген суммалар жана милдеттүү кам Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражатынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон алынып салынган.

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары, банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууну түзөт. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамда каралган 2 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок.

27 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК КИРЕШЕ

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер		
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	564 400	864 902
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер	562 124	944 230
Кардарларга берилген кредиттер	449 388	586 984
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	360 069	353 980
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептер	130 159	547 392
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	27 737	11 533
Башкалар	65	4 430
	2 093 942	3 313 451
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(516 186)	(329 673)
Кардарлардын каражаттары	(357 674)	(243 569)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	(101 278)	(54 888)
Башка активдер боюнча дисконтту бошотуу	(95 628)	(58 398)
Ижара боюнча милдеттенмелер	(24 877)	(22 388)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(17 391)	(81 269)
Алынган кредиттер	(12 172)	-
Башкалар	(22 351)	(8 346)
	(1 147 557)	(798 531)
	946 385	2 514 920

2020-жыл ичинде башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориядагы финансылык активдер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык киреше 694 559 миң сомду (2019-жыл ичинде: 1 402 205 миң сомду), ал эми амортизацияланган наркы боюнча чагылдырылган финансылык активдер үчүн – 1 399 383 миң сомду (2019-жыл ичинде: 1 901 157 миң сомду) түзгөн. 2020-жыл ичинде амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык чыгаша 1 147 557 миң сомду (2019-жыл ичинде: 798 531 миң сомду) түзгөн.

28 КУТУЛУУЧУ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ

	Кассалагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Амортизация- ланган наркы боюнча баа- ланган инве- стициялар (11-эскертүү)							
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кре- диттик нарк- сызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	Жыйын- тыгында
2020-жылдын																	
1-январьна	5 173	2 498	255 424	25	-	1 528	127 039	41 948	3 901	1 592	392 027	4 466	-	-	1 962	837 583	
карат абал боюнча кутулүүчү кредиттик чыгымдарга кам	2 260	(2 260)	-	-	-	-	454	-	-	(454)	-	-	-	-	-	-	
Камдын суммасындагы өзгөрүү	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
- Биринчи классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	(11 754)	11 754	-	-	-	-	-	-	-	
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	(14 159)	(10 493)	24 652	-	-	-	-	-	-	
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	(704)	-	-	-	(1 528)	-	-	-	618 867	-	-	-	-	-	616 635	
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу/ калыбына келтирүү	-	-	(303 297)	(25)	-	-	94	(65)	-	-	-	-	-	-	-	(303 293)	
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	272 967	-	-	-	213 297	13 518	-	51 110	-	-	-	6 358	-	-	53 115	610 365	
Таануу токтотулган финансылык активдер	(271 869)	-	-	-	-	-	(2 614)	(2 621)	(683)	(7 929)	-	-	(10)	-	(1 031)	(286 757)	
Башка өзгөрүүлөр	520	47 873	-	-	-	23 599	(23 260)	5 047	109 771	(756)	-	-	-	-	-	162 794	
2020-жылдын 31-декабрьна	8 531	54	-	-	213 297	13 518	148 118	41 653	9 526	746 499	391 271	10 814	-	-	54 046	1 637 327	
карат абал боюнча кутулүүчү кредиттик чыгымдарга кам																	

28 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарксы боюнча бааланган инвестициялар		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (11-эскертүү)				
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксыз-данган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Жыйын-тыгында
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча	6 073	2 170	269 932	25	548	-	127 415	1 088	-	-	1 217	222	3 061	411 751		
күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам																
Камдын суммасындагы өзгөрүү																411 751
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	50	(50)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(177)	177	-	-	(1 528)	1 528	-	(5 809)	5 809	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	(5 475)	5 475	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	-	226	-	-	980	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 206
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	1 920	-	-	-	-	-	46 353	-	-	-	392 027	3 277	-	-	-	443 577
Таануу токтотулган финансылык активдер	(2 693)	-	(13 729)	-	-	-	(99)	-	-	-	(28)	(222)	-	-	-	(17 870)
Башка өзгөрүүлөр	-	(25)	(779)	-	-	-	(277)	-	-	-	-	-	-	-	-	(1 081)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча	5 173	2 498	255 424	25	-	1 528	127 039	41 632	334	5 475	4 466	392 027	-	1 962	837 583	
күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам																

28 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Башка активдер (17-эскертүү)			Шарттуу милдеттенмелер (25, 31-эскертүүлөр)	
	1-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	Жыйынтыгында
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	891	40 658	143 216	2 880	187 645
Камдын суммасындагы өзгөрүү					
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	-	(384)	-	343	(41)
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	-	-	(23 023)	(759)	(23 782)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	6 772	7 332	20 779	40 089	74 972
Таануу токтотулган финансылык активдер	(34)	(1 838)	-	-	(1 872)
Башка өзгөрүүлөр	-	(2)	13 117	271	13 386
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	7 629	45 766	154 089	42 824	250 308
	Башка активдер (17-эскертүү)			Шарттуу милдеттенмелер (25, 31-эскертүүлөр)	
	1-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	Жыйынтыгында
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	675	18 834	131 971	301 618	453 098
Камдын суммасындагы өзгөрүү					
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(21 788)	21 788	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	-	-	-	(298 740)	(298 740)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	22 080	-	9 183	-	31 263
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	(76)	-	(423)	-	(499)
Башка өзгөрүүлөр	-	36	2 485	2	2 523
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	891	40 658	143 216	2 880	187 645

29 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	8 870 337	1 420 954
«Спот» бүтүмдөрүнөн алынган пайда	597 405	46 034
	9 467 742	1 466 988

30 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	778 260	649 513
Социалдык фондго төлөөлөр	132 514	111 337
	910 774	760 850
Амортизация жана эскилиги жеткендер	385 398	392 694
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	193 298	198 244
Күзөт иштери	77 728	64 311
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	32 076	30 530
Кесипкөй кызмат көрсөтүүлөр	31 383	27 228
Жарыялоолор жана жазылуулар	23 856	23 426
Ижарага чыгашалар	13 752	14 093
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	8 785	9 942
Кеңсе буюмдары	8 380	6 595
Иш сапарына кеткен чыгашалар	4 036	12 373
Персоналды окутуу	2 663	10 211
Башка чыгашалар	22 847	26 266
	1 714 976	1 576 763

31 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Салык салуу

Кыргызстанда салык системасы салыштырмалуу жаңы жана мыйзам ченемдеринин, расмий түшүндүрмөлөрдүн жана сот чечимдеринин бат-бат өзгөрүшү менен мүнөздөлөт, алар кээ бир учурларда так эмес, карама-каршы жана ар башка чечмелөөлөрдү камтыйт. Салыктар салык органдары тарабынан текшерүү жана изилдөө предметинен болуп саналат, алар айыптык төлөм белгилөө жана жазалоо укугуна ээ. Салык мыйзамдары бузулган учурда, салык органдары тарабынан алты жыл өткөндөн кийин кошумча салыктар, айыптык төлөмдөр же жазалоо боюнча эч кандай милдеттенмелер жүктөлбөйт.

31 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Салык салуу, уландысы

Бул жагдайлар Кыргызстанда салык боюнча тобокелдиктерди жаратууда, алар башка өлкөлөргө караганда кыйла маанилүү болуп саналат. Жетекчилик салык милдеттенмелери Кыргыз Республикасынын колдонуудагы салык мыйзамдарына, расмий түшүндүрмөлөргө жана сот чечимдерине ылайык шайкеш келтирилген деп эсептейт. Ошондой болсо да, тиешелүү органдар тарабынан бул жоболордун чечмелениши айырмалынышы мүмкүн жана эгерде алар өз позициясынын укук ченемдүүлүгүн далилдей алса, анын консолидацияланган финансылык отчетко карата таасири олуттуу болушу ыктымал.

Жетекчилик, эгерде Улуттук банкка жана «Керемет Банк» ачык акционердик коомуна карата доо жана даттаануулар боюнча акыркы милдеттенме орун алса, анда ал Топтун консолидацияланган финансылык абалына же келечектеги ишинин жыйынтыгына олуттуу деле таасирин тийгизбейт деп болжолдойт.

(б) Сот доолору

Топ ишкердикти жүргүзүү процессинде үчүнчү жактар мезгил-мезгили менен Топко дооматтарды коюушу мүмкүн. 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча жетекчилик териштирүүлөрдүн натыйжасында туунду уюм «Керемет Банк» ААК олуттуу чыгымдарды тартпайт деп эсептеген жана андан улам баалоо милдеттенмелерин тааныган эмес.

(в) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контракттар

«Керемет Банк» ачык акционердик коому күндөлүк ишинин жүрүшүндө өз кардарларына финансылык инструменттерди сунуштаган, алар баланстан тышкаркы тобокелдикке ээ. Кредиттик тобокелдик боюнча ар кандай деңгээлге ээ болгон бул финансылык инструменттер финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылбайт.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча номиналдык же контракттык суммалар төмөнкүлөрдү түзгөн:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Насыялар жана колдонулбаган кредиттик линиялар боюнча милдеттенмелер	125 106	274 125
Берилген гарантиялар	1 213 527	75 684
Финансылык гарантиялар боюнча кам	(42 824)	(2 880)
Жыйынтыгында, кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер	1 295 809	346 929

31 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контракттар, уландысы

Финансылык гарантиялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өзгөрүүлөрүнө талдап-иликтөөлөр төмөнкүдөй чагылдырылган:

	12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	2 880
Камды кайра таза эсептөө	39 944
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	42 824

(г) Капиталдык мүнөзгө ээ милдеттенмелер

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк жана анын туунду уюмдары капиталдык сарптоолор боюнча милдеттенмелерге ээ болгон эмес.

(д) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес.

Топ толук камсыздандырууну камсыз кылмайынча, белгилүү бир активдерди жоготуу же жок кылуу Топтун ишине жана финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

«Керемет Банк» ачык акционердик коому Кыргыз Республикасынын депозиттерди коргоо системасынын катышуучусу болуп саналат, ал Депозиттерди коргоо боюнча агенттиги тарабынан жүзөгө ашырылат жана Кыргыз Республикасынын «Банктык аманаттарды (депозиттерди) коргоо жөнүндө» мыйзамы менен жөнгө салынат. Гарантиялык учур келип жеткен учурда мыйзамдарга ылайык, ар бир аманатчыга, жеке адамга депозиттер боюнча пайыздарды кошо алганда, 200 миң сомдон ашпаган өлчөмдө компенсация төлөнөт.

32 ПАЙДА САЛЫГЫ

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Туунду уюмдарга салык салынууга тийиш. Салык чени ушул юрисдикциядагы салык мыйзамдарына ылайык, Кыргыз Республикасындагы юридикалык жактардын төлөөгө карата салык салынуучу пайдасынан 10 пайызды түзөт.

Чыгашалардын айрым түрлөрү салык салуу максаттарында эсепке алынбагандыгына байланыштуу, ошондой эле салык салынбаган киреше орун алгандыктан, Топто белгилүү бир туруктуу салык айырмалары келип чыгат.

32 ПАЙДА САЛЫГЫ (УЛАНДЫСЫ)

Кийинкиге калтырылган салык консолидацияланган финансылык отчеттун максатында салык салуу максаты үчүн аныкталган активдердин эсепке алуу наркы менен милдеттенмелердин ортосундагы убактылуу айырмадан алынган таза салык натыйжасын чагылдырат. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата орун алган убактылуу айырма, негизинен, кирешелерди жана чыгашаларды эсепке алуу боюнча ар башка методдорго/мөөнөттөргө, ошондой эле айрым активдерди эсепке алуу менен салык наркы ортосундагы айырмадан келип чыккан убактылуу айырмаларга байланыштуу.

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Өткөн жылдарга тиешелүү учурдагы пайда салыгы боюнча чыгаша	(2 951)	(33 155)
Убактылуу айырманын келип чыгуусунан жана калыбына келүүсүнөн улам калтырылган салык активдеринин/ милдеттенмелеринин өлчөмүнүн өзгөрүшү	(6 057)	(26 645)
Жыйынтыгында пайда салыгы боюнча чыгашалар	(9 008)	(59 800)

Төмөндө 10 пайыз ченемдик чен боюнча эсептелген пайда салыгы боюнча чыгашаларды пайда салыгы боюнча айкын чыгашаларга ылайык келтирүү үчүн эсептөөлөр келтирилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Салык салынганга чейинки пайда	7 517 988	2 051 522
Белгиленген чен боюнча салык (10%)	(751 799)	(205 152)
Улуттук банктын операциялары боюнча салык салынбаган киреше	857 189	256 527
«Керемет Банк» ААКтын кийинкиге калтырылган таанылбаган салык активдеринин өзгөрүүсү	(105 161)	(55 093)
Өткөн жылдарга тиешелүү «Керемет Банк» ААКтын учурдагы пайда салыгы боюнча чыгаша	-	(33 155)
«Керемет Банк» ААКтын башка туруктуу айырмалары	(6 286)	(22 927)
«Кепилдик фонд» ААК	(2 951)	-
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар/ (үнөмдөө)	(9 008)	(59 800)

Топ салык чыгымдарын келечектеги мезгилге жылдыруунун белгисиздигине жана жылдыруу ыктымалдыгынын төмөндүгүнө байланыштуу келечектеги мезгилдерге жылдырылган, «Керемет Банк» ААКтын салык чыгымдарына таандык кийинкиге калтырылган салык активдерин тааныган эмес.

32 ПАЙДА САЛЫГЫ (УЛАНДЫСЫ)

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кийинкиге калтырылган салык активдери/(милдеттенмелер) төмөнкүдөй берилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Негизги каражаттар	(19 905)	(15 522)
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	(5 556)	18 585
Кардарларга берилген кредиттер	6 839	(14 634)
Башка финансылык милдеттенмелер	5 257	3 534
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	676	-
Финансылык гарантиялар	(2 822)	-
Башка активдер жана милдеттенмелер	315	-
Жыйынтыгында, кийинкиге калтырылган таза салык милдеттенмелери	(15 196)	(8 037)
Кийинкиге калтырылган пайда салыгы боюнча милдеттенмелер/(талаптар)	2020-жыл	2019-жыл
Жылдын башында	(8 037)	18 608
Пайда же чыгым жөнүндө отчетто таанылган, убактылуу айырмалардын пайда болушуна жана алып салууга байланыштуу кийинкиге калтырылган салык боюнча чыгаша /(ордун жабуу)	(6 057)	(26 645)
«Кепилдик фонд» ААКтын сатып алуулары	(1 102)	-
Жылдын акырында	(15 196)	(8 037)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Топтун ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин маанилүү элементи болуп саналат. Топ өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Тобокелдиктерди тескөө боюнча Топтун саясаты Топ дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, ошондой эле тиешелүү чектөөлөрдү жана контролду белгилөөгө, тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталып жаткан банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Топтун жетекчилиги, тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын талаптагыдай иштешти, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор, уландысы

Топтун Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле Топтун контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2019-жылдын 18-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык камды тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Топтун ликвиддүүлүгүн жана активдеринин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Операциялар Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Топ бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Топ финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

(i) *Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги*

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ, басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү сыяктуу эле, аны төмөндөтүшү да мүмкүн же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүнө баа берүү катары чагылдырат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2020-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2019-ж. 31-дек.
Пайыздык активдер		
Алтын		
<i>Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын</i>	-	0,01
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		
<i>«Ностро» түрүндөгү эсептер</i>		
- АКШ долларында	0,003	1,44
- евродо	(0,51)	(0,51)
- канада долларында	0,01	0,45
- англия фунт стерлингинде	-	0,04
- кытай юанында	1,9	0,35
- норвегия кронасында	0,01	1,25
- сингапур долларында	-	0,05
- корей вонасында	0,10	0,10
- швейцария франкында	(1,32)	(0,06)
- АКУда	0,08	0,74
- кыргыз сомунда	0,01	-
<i>Мөөнөттүү депозиттер</i>		
- АКШ долларында	0,24	1,98
- канада долларында	0,15	1,65
- англия фунт стерлингинде	0,04	0,83
- австралия долларында	0,06	1,14
- орус рублинде	3,01	5,78
- кытай юанында	2,49	2,54
- норвегия кронасында	-	1,63
- сингапур долларында	0,03	1,44
- корей вонасында	-	1,46
- кыргыз сомунда	2	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,89	4,57
Кардарларга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	10,09	10,69
- АКШ долларында	7,55	8,36
- евродо	-	14,50
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		
- АКШ долларында	0,3	1,94
- австралия долларында	0,08	0,78
- канада долларында	0,23	1,72
- англия фунт стерлингинде	0,02	0,73
- кытай юанында	2,86	
- корей вонасында	-	1,49
- кыргыз сомунда	10,68	10,84
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар		
- кыргыз сомунда	11,11	6,35
- евродо	-	14,50
Пайыздык милдеттенмелер		

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2020-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2019-ж. 31-дек.
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары		
- кыргыз сомунда	7,38	0,02
- АКШ долларында	1,5	0,01
- орус рублинде	5,0	-
Кардарлардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	6,56	11,08
- АКШ долларында	3,24	4,93
- орус рублинде	3,27	4,89
- евродо	3,71	5,32
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	4,71	4,06
Алынган кредиттер		
- кыргыз сомунда	6,0	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	0,08	0,74
Ижара боюнча милдеттенмелер		
- кыргыз сомунда	13,75	-
- АКШ долларында	7,92	-

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 10 базисттик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2020-жылдын 31-декабры		2019-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 10 базисттик пунктка катар жылышуу	-	(41 191)	-	(13 977)
Чендердин азаюусу жагына 10 базисттик пунктка катар жылышуу	-	46 511	-	18 228

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция кездешет. Бул жерде ошондой эле көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Топ активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Топтун финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Топтун финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Топтун аракеттеринде инвестициялык активдерди сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келиши мүмкүн.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Топ бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Топтун 2020-жылдын 31-декабрына карата валюталар ботонча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2020-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык активдер											
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	2 584 163	38 378 974	4 740 019	1 851 605	3 936 244	10 357 826	1 717 619	11 117 990	2 071 222	1 749 435	78 505 097
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8 623 357	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 623 357
Кардарларга берилген кредиттер	4 968 326	790 615	-	-	-	-	-	-	-	-	5 758 941
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	916 690	64 498 418	-	5 998 966	697 291	-	999 866	744 301	-	-	73 855 532
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 967 212
Башка финансылык активдер	408 543	172	19	-	-	-	-	-	7 068	-	415 802
Жыйынтыгында туунду эмес финансылык активдер	20 468 291	103 668 179	4 740 038	7 850 571	4 633 535	10 357 826	2 717 485	11 862 291	2 078 290	1 749 435	170 125 941

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	АКШ доллары	Евро доллары	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2020-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер											
Жүүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	134 316 687	-	-	-	-	-	-	-	-	-	134 316 687
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 822 469	6 412 741	363 741	-	-	-	-	-	1 803	-	25 600 754
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	6 561 513	8 731 714	1 295 742	-	-	-	-	-	150 715	8 841	16 748 525
Кардарлардын каражаттары	3 626 039	826 204	41 637	-	-	-	-	-	34 454	345	4 528 679
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	11 493 091	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11 493 091
Алынган кредиттер	322 830	-	-	-	-	-	-	-	-	-	322 830
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	9 994 865	-	-	-	-	9 994 865
Ижара боюнча милдеттенмелер	11 396	308 055	-	-	-	-	-	-	-	-	319 451
Башка финансылык милдеттенмелер	106 865	10 254	2 170	-	-	-	-	-	11 330	-	130 619
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	175 260 890	16 288 968	1 703 289	-	-	9 994 865	-	-	198 302	9 187	203 455 501
Таза баланстык позиция	(154 792 599)	87 379 211	3 036 749	7 850 571	4 633 535	362 961	2 717 485	11 862 292	1 879 988	1 740 248	(33 329 560)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

- (б) Рыноктук тобокелдик, уландысы
(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Топтун 2019-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2019-ж. 31-декабры
Туунду эмес финансылык активдер												
Депозит түрүндө алтын	-	8 765 609	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	52 469 600	1 797 764	3 358 558	1 541 032	10 261 521	994 596	9 355 966	2 433 421	5 062 786	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	3 603 332	-	1 058 687	695	-	-	-	-	-	29 000	-	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	993 846	-	25 918 925	-	3 150 377	2 042 029	-	1 273 293	-	-	598 532	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	337 247	-	2 196	-	-	-	-	-	-	1 008	-	340 451
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	12 099 402	8 765 609	79 449 408	1 798 459	6 508 935	3 583 061	10 261 521	2 267 889	9 355 966	2 463 429	5 661 318	142 214 997

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын долларлары	АКШ долларлары	Евро	Канада долларлары	Австралия долларлары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2019-ж. 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 058 051	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106 058 051
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	17 563 097	-	4 312 513	8 581	-	-	-	-	-	2 038	-	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	4 965 935	-	10 956 579	971 466	-	-	-	-	-	130 712	8 462	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	2 631 705	-	906 193	37 994	-	-	-	-	-	43 942	1 210	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 048 501
Алынган кредиттер	-	-	-	-	-	-	8 146 676	-	-	-	-	8 146 676
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 561	-	289 774	-	-	-	-	-	-	-	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	106 494	-	22 268	718	-	-	-	-	-	3 869	-	133 349
Жыйынтыгында,												
туунду эмес финансылык милдеттенмелер	139 383 344	-	16 487 327	1 018 759	-	-	8 146 676	-	-	180 561	9 672	165 226 339
Баланстык позиция	(127 283 942)	8 765 609	62 962 081	779 700	6 508 935	3 583 061	2 114 845	2 267 889	9 355 966	2 282 868	5 651 646	(23 011 342)
Пайда же чыгым	226 111	-	(265 016)	-	-	-	-	-	-	26 425	-	(12 480)
аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер												
Таза баланстык позиция	(127 057 831)	8 765 609	62 697 065	779 700	6 508 935	3 583 061	2 114 845	2 267 889	9 355 966	2 309 293	5 651 646	(23 023 822)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Топтун көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Топто валюта тобокелдигине тиешелүү, Топтун негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2020-жылдын 31-декабры		2019-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	8 737 921	-	6 269 707
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	1 186 229	-	935 597
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	785 057	-	650 894
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	463 354	-	358 306
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	303 675	-	77 970
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	271 749	-	226 789
Орус рубли курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	187 999	-	230 929
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	174 025	-	565 165

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган учурда, кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордун же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Топ финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2019-жылдын 31-декабрына карата Топ чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон. Алтын 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сактоо жайында жайгашкан физикалык алтын менен чагылдырылган. Алтын ФОЭСтин талаптарына ылайык финансылык актив катары каралбаса да, банк эсепке алуу саясатында алтынды адилет наркы боюнча баалоону болжолдогондуктан, физикалык алтындын баасынын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктерге дуушар болот.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын сомго эквиваленттүү суммаларда өсүшү же төмөндөшү башка жыйынды кирешени жана капиталды төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2020-жылдын 31-декабры		2019-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	8 412 976	-	4 883 336
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(8 412 976)	-	(4 883 336)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Топтун контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюшунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Топ тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыккан, мында эл аралык камдарды тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) классификациясы боюнча жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – AAA. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли AAAдан ВВВга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча ВВВ рейтинги менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок ВВВдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишкердикти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишкердикти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер жана баланстан тышкары финансылык милдеттенмелер боюнча кредиттик тобокелдикти тескөөнү жана контролдоону «Керемет Банк» ААКтын Кредиттик комитети жүргүзөт. Кредиттик тобокелдикти тескөө тууралуу отчет үзгүлтүксүз түрдө «Керемет Банк» ААКтын Директорлор кеңешине жана Башкармасына берилет.

Карыз алуучунун өз милдеттенмелерин аткарбай коюу тобокелдигин азайтуу максатында «Керемет Банк» ААК акча каражат, кыймылсыз жана кыймылдуу мүлк, ошондой эле гарантия жана кепилдик түрүндө күрөөлүк камсыздоону камсыздоого кабыл алат. Ошол эле учурда, күрөөнү камсыздоого кабыл алынган күрөөнүн рыноктук наркы «Керемет Банк» ААКтын ички ченемдик документтеринде белгиленген төмөндөө коэффициенттерин колдонуу менен төмөндөтүлөт.

Карыз алуучу тарабынан кабыл алынган милдеттенмелердин аткарылышын талаптагыдай контролдоо максатында «Керемет Банк» ААК берилген кредиттерге мезгил-мезгили менен мониторинг жүргүзүп турат. Мындай мониторингдин мезгилдүүлүгү жана ыкмалары, карыз алуучулардын максаттуу топторун эске алганда колдонуудагы кредиттөө программаларына дал келет.

Баланстан тышкары кредиттик милдеттенмелер колдонулбаган кредиттик линияларды, гарантияларды же аккредитивдерди билдирет. Баланстан тышкары эсептерде эсепке алынган финансылык инструменттер боюнча кредиттик тобокелдик, карыз алуучунун контракт шарттарын жана мөөнөттөрүн сактай албагандыгынан улам, жоготуулардын келип чыгуу ыктымалдыгы катары аныкталат. Баланстан тышкары финансылык инструменттерге байланыштуу кредиттик тобокелдикке карата, «Керемет Банк» ААК колдонулбаган кредиттик линиялардын жалпы суммасына барабар чыгымга дуушар болушу мүмкүн. Бирок, чыгымдын болжолдуу суммасы аткарылбаган милдеттенмелердин жалпы суммасынан төмөн, анткени көпчүлүк учурларда кредит берүү боюнча милдеттенмелердин келип чыгышы кардарлардын кредит төлөө жөндөмдүүлүгүнүн өзгөчө стандарттарына жооп беришинен көз каранды. «Керемет Банк» ААК шарттуу милдеттенмелерге карата, ошондой эле, тобокелдикти чектөө лимиттерин жана күндөлүк мониторингди колдонуп, кредиттерди берүү жол-жоболоруна негизделген, баланста чагылдырылган финансылык инструменттерге карата да ошол эле кредит саясатын колдонот. «Керемет Банк» ААК кредиттердин төлөө мөөнөтүн көзөмөлдөп турат, анткени узак мөөнөттүү милдеттенмелер кыска мөөнөткө караганда көбүрөөк кредиттик тобокелдикке алып келет.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Отчеттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Депозит түрүндөгү алтын	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар*	74 964 900	85 752 909
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8 623 357	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	5 758 941	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар, үлүштүк инвестицияларды эске албаганда	73 855 532	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	125 052
Башка финансылык активдер	415 802	340 451
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	166 585 744	140 692 662

* Суммада чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес.

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Топ тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Топтун кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө он категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
3	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
4	Байкоо алдындагы карыз
5	Байкоо алдындагы карыз
6	Байкоо алдындагы карыз
7	Стандарттуу эмес карыз
8	Стандарттуу эмес карыз
9	Шектүү карыз
10	Нарксызданган карыз

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	77 854 628	-	-	77 854 628
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	659 054	-	659 054
7–10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	-	-
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	77 854 628	659 054	-	78 513 682
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(8 531)	(54)	-	(8 585)
Баланстык нарк	77 846 097	659 000	-	78 505 097

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	8 524 035	-	-	8 524 035
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	326 137	-	326 137
7–10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	148 118	148 118
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	8 524 035	326 137	148 118	8 998 290
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(213 297)	(13 518)	(148 118)	(374 933)
Баланстык нарк	8 310 738	312 619	-	8 623 357

	2020-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Кардарларга берилген кредиттер					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	3 114 524	-	-	-	3 114 524
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	570 642	-	-	570 642
7–10-кредиттик рейтинг: шектүү карыз	-	-	1 006 822	2 255 902	3 262 724
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	3 114 524	570 642	1 006 822	2 255 902	6 947 890
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(41 653)	(9 526)	(746 499)	(391 271)	(1 188 949)
Баланстык нарк	3 072 871	561 116	260 323	1 864 631	5 758 941

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	73 855 532	-	-	73 855 532
Жыйынтыгында, баланстык нарк	73 855 532	-	-	73 855 532

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	3 021 258	-	-	3 021 258
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	3 021 258	-	-	3 021 258
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(54 046)	-	-	(54 046)
Баланстык нарк	2 967 212	-	-	2 967 212

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	422 186	-	-	-	422 186
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	47 011	154 089	201 100
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	422 186	-	47 011	154 089	623 286
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(7 629)	-	(45 766)	(154 089)	(207 484)
Баланстык нарк	414 557	-	1 245	-	415 802

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	86 026 688	-	-	-	86 026 688
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 256 227	-	-	1 256 227
7–10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	255 424	25	255 449
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	86 026 688	1 256 227	255 424	25	87 538 364
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(5 173)	(2 498)	(255 424)	(25)	(263 120)
Баланстык нарк	86 021 515	1 253 729	-	-	87 275 244

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	6 858 210	-	-	6 858 210
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	183 243	-	183 243
7–10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 039	127 039
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	6 858 210	183 243	127 039	7 168 492
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	-	(1 528)	(127 039)	(128 567)
Баланстык нарк	6 858 210	181 715	-	7 039 925

	2019-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	нарксызданган финансылык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	2 833 720	-	-	-	2 833 720
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	4 670	-	-	4 670
7–10-кредиттик рейтинг: шектүү карыз	-	-	7 805	2 284 987	2 292 792
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	2 833 720	4 670	7 805	2 284 987	5 131 182
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(41 632)	(334)	(5 475)	(392 027)	(439 468)
Баланстык нарк	2 792 088	4 336	2 330	1 892 960	4 691 714

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	32 983 156	-	-	32 983 156
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	993 846	-	-	993 846
Жыйынтыгында, баланстык наркы	33 977 002	-	-	33 977 002
	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	127 014	-	-	127 014
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	127 014	-	-	127 014
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 962)	-	-	(1 962)
Баланстык нарк	125 052	-	-	125 052

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	340 157	-	-	-	340 157
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	41 843	143 216	185 059
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	340 157	-	41 843	143 216	525 216
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(891)	-	(40 658)	(143 216)	(184 765)
Баланстык нарк	339 266	-	1 185	-	340 451

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2020-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2020-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	86 026 688	1 256 227	255 424	25	87 538 364
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	941 925	(941 925)	-	-	-
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	-	-	(303 344)	(25)	(303 369)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	405 169 055	343 095	-	-	405 512 150
Таануу токтотулган финансылык активдер	(429 914 436)	-	-	-	(429 914 436)
Башка өзгөрүүлөр	15 631 396	1 657	47 920	-	15 680 973
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	77 854 628	659 054	-	-	78 513 682
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(8 531)	(54)	-	-	(8 585)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	6 858 210	183 243	127 039	7 168 492
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 939 131	291 638	-	3 230 769
Таануу токтотулган финансылык активдер	(1 273 306)	(148 744)	(2 614)	(1 424 664)
Калыбына келтирүү	-	-	94	94
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	23 599	23 599
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	8 524 035	326 137	148 118	8 998 290
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(213 297)	(13 518)	(148 118)	(374 933)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Кардарларга берилген кредиттер					
2020-жылдын					
1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 833 720	4 670	7 805	2 284 987	5 131 182
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	2 489	-	(2 489)	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(735 337)	735 337	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(790 057)	(199 180)	989 237	-	-
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	(65)	-	-	-	(65)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер*	2 304 118	-	-	-	2 304 118
Таануу токтотулган финансылык активдер*	(521 460)	(78 160)	(88 150)	(29 085)	(716 855)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	21 116	17 423	190 971	-	229 510
2020-жылдын					
31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 114 524	570 642	1 006 822	2 255 902	6 947 890
2020-жылдын					
31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(41 653)	(9 526)	(746 499)	(391 271)	(1 188 949)

*Суммада 2020-жыл ичинде берилген жана орду жабылган кредиттер камтылган.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	33 977 002	-	-	33 977 002
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	95 186 566	-	-	95 186 566
Таануу токтотулган финансылык активдер	(64 935 721)	-	-	(64 935 721)
Башка өзгөрүүлөр	9 627 685	-	-	9 627 685
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык нарк	73 855 532	-	-	73 855 532

	2020-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	127 014	-	-	127 014
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү	2 957 377			2 957 377
Таануу токтотулган финансылык активдер	(63 133)	-	-	(63 133)
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 021 258	-	-	3 021 258
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(54 046)	-	-	(54 046)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер 2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	340 157	-	41 843	143 215	525 216
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
-Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	84 952	-	7 332	10 873	103 157
Таануу токтотулган финансылык активдер	(2 923)	-	2 162	-	(5 085)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	2	-	(2)
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	422 186	-	47 011	154 089	623 286
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(7 629)	-	(45 766)	(154 089)	(207 484)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2019-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2019-жыл			Жыйынтыгында	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар 2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	83 729 785	926 940	269 932	25	84 926 682
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	106 295	(106 295)	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(20 963 928)	20 963 928	-	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	115 173 306	-	-	-	115 173 306
Таануу токтотулган финансылык активдер	(91 752 610)	(20 604 777)	(13 729)	-	(112 371 116)
Башка өзгөрүүлөр	(266 160)	76 431	(779)	-	(190 508)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	86 026 688	1 256 227	255 424	25	87 538 364
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(5 173)	(2 498)	(255 424)	(25)	(263 120)

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	9 137 470	-	127 415	9 264 885
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
-Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(183 243)	183 243	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 336 674	-	-	2 336 674
Таануу токтотулган финансылык активдер	(4 432 691)	-	(99)	(4 432 790)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	(277)	(277)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	6 858 210	183 243	127 039	7 168 492
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	-	(1 528)	(127 039)	(128 567)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Кардарларга берилген кредиттер					
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	770 281	-	-	1 607 844	2 378 125
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(12 475)	12 475	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	(7 805)	7 805	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 075 914	-	-	677 143	2 753 057
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 833 720	4 670	7 805	2 284 987	5 131 182
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(41 632)	(334)	(5 475)	(392 027)	(439 468)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы**

	2019-жыл			Жыйынты- гында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	33 772 745	70 877	-	33 843 622
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	95 742 110	-	-	95 742 110
Таануу токтотулган финансылык активдер	(95 558 451)	(70 877)	-	(95 629 328)
Башка өзгөрүүлөр	20 598	-	-	20 598
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык нарк	33 977 002	-	-	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	189 485	-	-	189 485
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Таануу токтотулган финансылык активдер	(62 471)	-	-	(62 471)
-	-	-	-	-
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	127 014	-	-	127 014
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 962)	-	-	(1 962)

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	319 872	-	18 834	131 971	470 677
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(22 973)	-	22 973	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	49 793	-	-	9 183	58 976
Эсептен алып салуу	(76)	-	-	(423)	(499)
Башка өзгөрүүлөр	(6 459)	-	36	2 485	(3 938)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	340 157	-	41 843	143 216	525 216
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(891)	-	(40 658)	(143 216)	(184 765)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка, валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	6 124 360	36 278 771	16 485 169	19 616 797	78 505 097
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8 623 357	-	-	-	8 623 357
Кардарларга берилген кредиттер	5 758 941	-	-	-	5 758 941
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	916 690	31 792 946		41 145 896	73 855 532
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	-	-	-	2 967 212
Башка финансылык активдер	407 659	7 224	919	-	415 802
Жыйынтыгында, финансылык активдер	24 798 219	68 078 941	16 486 088	60 762 693	170 125 941

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2020-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	134 316 687	-	-	-	134 316 687
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	25 316 323	920	246 883	36 628	25 600 754
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	16 748 525	-	-	-	16 748 525
Кардарлардын каражаттары	4 149 819	135 678	243 182	-	4 528 679
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	11 493 091	-	-	-	11 493 091
Алынган кредиттер	322 830	-	-	-	322 830
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	9 994 865	9 994 865
Ижара боюнча милдеттенмелер	319 451	-	-	-	319 451
Башка финансылык милдеттенмелер	112 693	5 689	12 237	-	130 619
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	192 779 419	142 287	502 302	10 031 493	203 455 501
Таза баланстык позиция	(167 981 200)	67 936 654	15 983 786	50 731 200	(33 329 560)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2019-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндөгү алтын	-	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 837 606	50 800 982	17 536 679	17 099 977	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	-	-	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	4 691 714	-	-	-	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	993 846	11 616 712	-	21 366 444	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	337 666	1 218	1 567	-	340 451
Жыйынтыгында, финансылык активдер	15 025 809	71 184 521	17 538 246	38 466 421	142 214 997

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2019-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 058 051	-	-	-	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	12 441	-	39	-	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 655 325	1 045	156 696	73 163	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17 033 154	-	-	-	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	3 182 991	155 775	282 278	-	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 146 676	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	299 335	-	-	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	105 532	5 432	22 385	-	133 349
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	156 395 330	162 252	461 398	8 219 839	165 238 819
Таза баланстык позиция	(141 369 521)	71 022 269	17 076 848	30 246 582	(23 023 822)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Топтун финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты жана «Керемет Банк» ААКты кошо алганда, финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши, финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Топ төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясат Топтун жетекчилиги тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Топ каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына жана «Керемет Банк» ААКтын улуттук жана чет өлкө валюталарында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Топтун активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөөнү, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын жана «Керемет Банк» ААКтын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2020-жылдын 31-декабрына карага төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		1 жылдан ашкан		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2020-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
	1 айга жетпеген	3 айга чейин	3 айга чейин	6 айга чейин	6 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин	12 айга чейин
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	25 569 605	13 793	-	-	16 530	-	14 606	-	-	-	25 614 534	-	25 600 754
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	16 748 525	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16 748 525	-	16 748 525
Кардарлардын каражаттары	1 531 310	876 660	422 073	669 137	1 278 607	-	-	-	-	-	4 777 787	-	4 528 679
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	9 861 900	1 662 850	-	-	-	-	-	-	-	-	11 524 750	-	11 493 091
Алынган кредиттер	1 692	44 583	4 234	52 679	256 359	-	-	-	-	-	359 547	-	322 830
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 993 127	1 738	-	-	-	-	-	-	-	-	9 994 865	-	9 994 865
Ижара боюнча милдеттенмелер	8 308	15 349	23 214	46 362	275 705	-	-	-	-	-	368 938	-	319 451
Башка финансылык милдеттенмелер	73 141	6 360	16	46 177	4 995	-	-	-	-	-	130 689	-	130 619
	63 787 608	2 261 333	449 537	830 885	1 830 272	830 885	1 830 272	830 885	1 830 272	1 830 272	69 519 635	69 519 635	69 138 814

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

Мыйзамга ылайык, жеке адамдар өз депозиттерин каалаган убакта ала алат. Жогоруда келтирилген таблицада 1 жылга жетпеген категорияда жеке адамдардан 1 709 299 миң сом суммасында жана 1 жылдан ашкан категорияда 1 002 291 миң сом суммасында депозиттер көрсөтүлгөн.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2019-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		1 жылдан ашкан		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2019-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	3 624	2 869	5 987	-	-	-	-	-	-	-	12 480	12 480	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 872 650	104	157	313	16 436						21 889 660	21 886 229	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17 033 154	17 033 154	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	959 936	94 534	188 866	1 093 319	2 082 645						4 419 300	3 621 044	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 761 200	300 000	-	-	-	-	-	-	-	-	8 061 200	8 048 501	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	-	-	-	-	-	8 146 676	8 146 676	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	5 061	10 122	20 244	25 305	301 256						361 988	299 335	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	73 181	7 415	78	36 063	16 612						133 349	133 349	133 349
	55 844 905	425 621	215 332	1 155 000	2 416 949						60 057 807	59 180 768	59 180 768

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 12 айга чейин		1 жылдан 5 жылга чейин		5 жылдан ашкан		Төлөө мөөнөтүсүз		2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында	
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР														
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	58 983 511	11 004 426	8 517 160	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	78 505 097
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	253 423	3 263 935	5 105 999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 623 357
Кардарларга берилген кредиттер	584 174	28 629	104 052	2 561 138	2 480 948	-	-	-	-	-	-	-	-	5 758 941
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	3 480 527	25 981 900	35 820 761	8 420 680	151 664	-	-	-	-	-	-	-	-	73 855 532
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	82 388	-	2 884 824	-	-	-	-	-	-	-	-	2 967 212
Башка финансылык активдер	31 916	6 887	29 266	166 919	180 814	-	-	-	-	-	-	-	-	415 802
	63 333 551	40 285 777	49 659 626	11 148 737	5 698 250	-	-	-	-	-	-	-	-	170 125 941

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 12 айга чейин		1 жылдан 5 жылга чейин		5 жылдан ашкан		Төлөө мөөнөтүсүз		2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында	
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР														
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	134 316 687	-	134 316 687
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	25 569 605	13	16 530	14 606	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25 600 754
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	16 748 525	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16 748 525
Қардарлардын каражаттары	1 549 947	866 253	1 039 093	1 073 386	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 528 679
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	9 844 018	1 649 073	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11 493 091
Алынган кредиттер	1 163	41 667	45 000	235 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	322 830
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 993 127	1 738	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 994 865
Ижара боюнча милдеттенмелер	6 087	11 492	53 579	248 293	-	-	-	-	-	-	-	-	-	319 451
Башка финансылык милдеттенмелер	73 071	6 360	16	46 177	-	-	-	-	-	-	-	-	-	130 619
	63 785 543	2 576 596	1 154 218	1 617 462	4 995	4 995	134 316 687	134 316 687	5 693 255	5 693 255	203 455 501	203 455 501	(33 329 560)	
Таза позиция	(451 992)	37 709 181	48 505 408	9 531 275	5 693 255	5 693 255	(134 316 687)	(134 316 687)						

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карага финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 12 айга чейин		1 жылдан 5 жылга чейин		5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
	1 айга жетпеген	3 айга чейин	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында			
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР											
Депозит түрүндөгү алтын	7 605 185	1 160 424	-	-	-	-	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	56 042 453	12 016 456	19 216 335	-	-	-	-	-	-	-	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	235 542	2 958 985	3 845 398	-	-	-	-	-	-	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	258 369	57 087	106 064	2 392 480	1 877 714	-	-	-	-	-	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	3 853 304	7 084 590	22 158 305	744 602	136 201	-	-	-	-	-	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	61 471	63 581	-	-	-	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	23 539	6 075	26 081	142 291	142 465	-	-	-	-	-	340 451
	68 018 392	23 283 617	45 413 654	3 342 954	2 156 380	142 465	-	-	-	-	142 214 997

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө моонотусуз	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүлөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	106 058 051	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	3 624	2 869	5 987	-	-	-	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 872 300	-	-	13 929	-	-	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	-	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	939 061	53 130	1 099 585	1 529 268	-	-	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 751 469	297 032	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	-	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	4 017	8 034	36 151	251 133	-	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	73 181	7 415	36 141	16 612	-	-	133 349
Таза позиция	55 812 905	379 057	1 177 864	1 810 942	-	106 058 051	165 238 819
	12 205 487	22 904 560	44 235 790	1 532 012	2 156 380	(106 058 051)	(23 023 822)

34 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (мындан ары – ЭВФ) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы өлкөнүн ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында ЭВФ менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	20 733 276	17 116 917
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(20 645 118)	(17 060 136)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(67 849)	(43 187)
	<u>(20 712 967)</u>	<u>(17 103 323)</u>

35 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Топ, Мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша 27 960 миң сомду жана 21 724 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 17 646 миң сомду жана 24 605 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана алар 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша 192 миң сомду жана 263 миң сомду түзгөн.

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген:

	Консолидацияланбаган туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	220 000	281 860	501 860

35 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар, уландысы

Башка байланыштуу тараптар менен 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	<u>Консолидацияланбаган туунду уюмдар</u>	<u>Ассоциацияланган уюмдар</u>	<u>2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	38 442	38 442
Комиссиялык кирешелер	-	240	240
Башка кирешелер	2 193	734	2 927
Башка чыгашалар	(879)	-	(879)

Төмөндө таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген:

	<u>Консолидацияланбаган туунду уюмдар</u>	<u>Ассоциацияланган уюмдар</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында</u>
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	62 000	823 297	885 297

Башка байланыштуу тараптар менен 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	<u>Консолидацияланбаган туунду уюмдар</u>	<u>Ассоциацияланган уюмдар</u>	<u>2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	140 100	140 100
Комиссиялык кирешелер	-	240	240
Башка кирешелер	838	8 655	9 493
Башка чыгашалар	(825)	(297)	(1 122)

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2020-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2020-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	28 594 045	49 911 052	78 505 097	78 505 097
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8 623 357	-	8 623 357	8 623 357
Кардарларга берилген кредиттер	5 758 941	-	5 758 941	5 242 287
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	73 855 532	73 855 532	73 855 532
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	-	2 967 212	3 089 250
Башка финансылык активдер	415 802	-	415 802	415 802
	46 359 357	123 766 585	170 125 941	169 731 325
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	134 316 687	-	134 316 687	134 316 687
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	25 600 754	-	25 600 754	25 600 754
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	16 748 525	-	16 748 525	16 748 525
Кардарлардын каражаттары	4 528 679	-	4 528 679	4 248 498
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	11 493 091	-	11 493 091	12 966 662
Алынган кредиттер	322 830	-	322 830	322 830
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 994 865	-	9 994 865	9 994 865
Ижара боюнча милдеттенмелер	319 451	-	319 451	319 451
Башка финансылык милдеттенмелер	130 619	-	130 619	130 619
	203 455 501		203 455 501	204 648 891

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча эске алынган финансылык инструменттер	2019-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2019-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Депозит түрүндөгү алтын	8 765 609	-	-	8 765 609	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	37 042 485	50 232 759	-	87 275 244	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	-	-	7 039 925	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	4 691 714	-	-	4 691 714	4 376 475
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	33 977 002	-	33 977 002	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	125 052	125 052
Башка финансылык активдер	340 451	-	-	340 451	340 451
	58 005 236	84 209 761	-	142 214 997	141 899 758
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 058 051	-	-	106 058 051	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	-	12 480	12 480	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 886 229	-	-	21 886 229	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17 033 154	-	-	17 033 154	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	3 621 044	-	-	3 621 044	3 671 303
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	8 048 501	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	-	-	8 146 676	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	299 335	-	-	299 335	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	133 349	-	-	133 349	133 349
	165 226 339	-	12 480	165 238 819	165 289 078

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-бирине көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты эң эле так аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Топ көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	<u>1-деңгээл</u>	<u>2-деңгээл</u>	<u>3-деңгээл</u>	<u>2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында</u>
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	49 911 052	-	49 911 052
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	73 855 532	-	-	73 855 532

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	<u>1-деңгээл</u>	<u>2-деңгээл</u>	<u>3-деңгээл</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	12 480	-	12 480
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	50 232 759	-	50 232 759
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	32 983 156	993 846	-	33 977 002

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	28 594 045	-	28 594 045
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	8 623 357	-	8 623 357
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	5 242 287	5 242 287
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	3 089 250	-	3 089 250
Башка финансылык активдер	-	415 802	-	415 802
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	134 316 687	-	134 316 687
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	25 600 754	-	25 600 754
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	-	16 748 525	-	16 748 525
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	12 966 662	-	12 966 662
Кардарлардын каражаттары	-	-	4 248 498	4 248 498
Кардарлардын кредиттери	-	322 830	-	322 830
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	9 994 865	-	9 994 865
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	319 451	-	319 451
Башка финансылык милдеттенмелер	-	130 619	-	130 619

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндөгү алтын	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	37 042 485	-	37 042 485
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 039 925	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	4 691 714	4 691 714
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	125 052	-	125 052
Башка финансылык активдер	-	340 451	-	340 451
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	106 058 051	-	106 058 051
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	21 886 229	-	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	-	17 033 154	-	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	-	-	3 621 044	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	8 048 501	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 146 676	-	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	299 335	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	-	133 349	-	133 349

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ, өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта кандайдыр бир башкы макулдашуу же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

8-ГЛАВА. 2020-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ	133
2020-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ:	
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет	136
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет	137
Жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет	138
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет	139
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет	141
Өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр	143

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРЛОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына

Ой-пикир

Биз, 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон, пайда же чыгым, жыйынды киреше, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жана акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттордон жана эсепке алуу саясатынын негизги жоболору камтылган эскертүүлөрдөн турган Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары - Улуттук банк) өзүнчө финансылык отчетуна жана башка түшүндүрмө маалыматтарга 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген өзүнчө финансылык отчетто Улуттук банктын 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланбаган финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл ичиндеги анын консолидацияланбаган финансылык натыйжалары менен консолидацияланбаган акча каражаттарынын жылышы, өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилик корутундунун «Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудиторлордун жоопкерчилиги» бөлүгүндө чагылдырылган. Биз Кыргыз Республикасында өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүүдө колдонулуучу Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңештин Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (Кодекс) (эл аралык көз карандысыз стандарттарын кошуу менен) жана этика талаптарына ылайык, Улуттук банкка көз каранды эмеспиз, биз жогоруда аталган талаптарда жана Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттерди аткардык. Аудиттин жүрүшүндө алынган аудитордук далилдер биздин ой-пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Кошумча маалымат

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча жана көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл үчүн Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна аудит башка аудиторлор тарабынан жүргүзүлгөн, алардын 2020-жылдын 9-апрелиндеги корутундусу ошол отчет тууралуу модификацияланбаган пикирди камтыган.

Башка маалыматтар

Жетекчилик башка маалыматтар үчүн жоопкерчиликтүү болот. Өзүнчө финансылык отчетту жана ал боюнча биздин аудитордук корутундуну эске албаганда, башка маалыматтар Улуттук банктын 2020-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган маалыматтарды түшүндүрөт.

Өзүнчө финансылык отчет жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка таркатылбайт жана биз ошол маалыматтарга карата кандай болбосун формада ишенимдүү корутунду чыгара албайбыз.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз. Таанышып чыгуу учурунда биз башка маалымат менен өзүнчө финансылык отчетто же аудиттин жүрүшүндө биз ээ болгон маалыматтар ортосунда

олуттуу дал келбестиктердин жок экендиги, ошондой эле башка маалыматтар башка олуттуу бурмалоолорду камтыбай тургандыгы көз карашында карайбыз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалымат кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Биз корутундуда чагылдырылууга тийиш болгон мындай фактылар аныкталбагандыгын билдиребиз.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн, өзүнчө финансылык отчеттун түзүлүшү үчүн жооптуу адамдардын жоопкерчилиги

Жетекчилик өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык өзүнчө финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле жетекчилик алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган өзүнчө финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Жетекчилик Улуттук банкты жоюу, анын ишин токтотуу ниетин билдирген учурлардан же ишти жоюу же токтотуудан тышкары анын башка реалдуу альтернативасы жок болгон учурлардан тышкары, өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүүгө, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүүгө жана иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүлөрдүн негизинде отчет түзүүгө жоопкерчиликтүү болот.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдар Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетунун даярдалышын көзөмөлдөө үчүн жооптуу болуп саналат.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудиторлордун жоопкерчилиги

Биздин максат, өзүнчө финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталарга жол берүүдөн улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду (бар болсо) аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын ушул өзүнчө финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен өзүнчө финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз; алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;
- аудит үчүн мааниге ээ ички контролдоо системасы түшүнүгүн, Улуттук банктын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;

- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын талаптагыдай мүнөзүнө, бухгалтердик баа берүүлөрдүн жана жетекчилик тарабынан даярдалган маалыматтардын тиешелүү чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- жетекчилик тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча колдонулган жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүлөр жаралышы мүмкүндүгүнөн улам, жаралган жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдай орун алышына же анын жоктугуна тыянак чыгарабыз. Эгерде белгисиздик жагдай бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундууда өзүнчө финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүлүңөрдү бурууга же маалыматты чечмелөө талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет. Бирок келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготууга алып келиши мүмкүн;
- бүтүндөй өзүнчө финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле өзүнчө финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз.

Биз, корпоративдик башкарууга жооп берген жактарга жана башка маалыматтардан тышкары пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген олуттуу эскертүүлөр, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз аныктаган ички контролдоо системасындагы олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат берүү менен өз ара маалымат алмашуу жүргүзөбүз.

Көз карандысыз аудиторлордун ушул аудитордук корутундусун чыгаруу тапшырмасынын жетекчиси:

Эшли Кларк

Ишеним көрсөтүлгөн жак

Асырандиева А.К.

*«КПМГ Бишкек» ЖЧКнын Аткаруучу директору
Кыргыз Республикасынын сертификацияланган
аудитору, аудитордун квалификациялык сертификаты
сериясы А, № 0232, 2014-жылдын 13-ноябры*

2021-жылдын 6-апрели

2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Эскер түүлөр	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	84 129 763	48 833 361
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	7	75 046 663	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	9 007 592	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	9	72 938 843	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	10	2 967 212	125 052
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	11	12 036 316	4 669 754
Негизги каражаттар	12	1 895 012	1 797 308
Материалдык эмес активдер		110 714	185 701
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	13	13 509 025	6 727 241
Башка активдер	14	3 209 891	1 010 867
Жыйынтыгында, активдер		274 851 031	190 756 088
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	15	134 629 161	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	16	28 840 609	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17	16 748 525	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18	12 990 663	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	19	9 994 865	8 146 676
Башка милдеттенмелер		100 002	196 243
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		203 303 825	161 549 325
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	20	2 000 000	2 000 000
Милдеттүү камдар		7 476 561	7 476 561
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам		53 572 573	17 151 905
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам		13 261	13 024
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		8 484 811	2 565 273
Жыйынтыгында, капитал		71 547 206	29 206 763
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		274 851 031	190 756 088

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	Эскер түүлөр	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер	21	1 456 413	2 671 874
Пайыздык чыгашалар	21	(791 173)	(553 811)
Таза пайыздык киреше	21	665 240	2 118 063
Комиссиялык кирешелер		70 159	72 862
Комиссиялык чыгашалар		(14 635)	(8 137)
Таза комиссиялык киреше		55 524	64 725
Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камды (түзүү)/ калыбына келтирүү	22	(229 230)	109 802
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	23	9 378 866	1 449 841
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		38 442	140 100
Башка кирешелер		352 973	152 460
Таза пайыздык эмес киреше		9 541 051	1 852 203
Операциялык кирешелер		10 261 815	4 034 991
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(404 385)	(359 241)
Административдик чыгашалар	24	(1 167 108)	(1 040 799)
Башка чыгашалар		(205 511)	(69 678)
Операциялык чыгашалар		(1 777 004)	(1 469 718)
Жыл ичиндеги пайда		8 484 811	2 565 273

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	8 484 811	2 565 273
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчеттун курамына кайра классификацияланышы мүмкүн болгон статьялар		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	45 291 005	6 734 772
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялардан таза пайда	(8 870 337)	(1 420 954)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза пайда	237	7 699
Жыл ичиндеги башка жыйынды киреше	36 420 905	5 321 517
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше	44 905 716	7 886 790

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

Эскер түүлөр	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ		
Алынган пайыздар	1 638 517	2 609 580
Төлөнгөн пайыздар	(694 570)	(531 365)
Алынган комиссиялык төлөмдөр	70 159	72 862
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр	(14 635)	(8 137)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	508 529	28 887
Башка кирешелер	296 234	113 046
Эмгек акы боюнча чыгашалар	(602 275)	(523 113)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар	(631 063)	(238 284)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик чыгашалар	(470 935)	(332 932)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кириши	99 961	1 190 544
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/азайуусу		
Алтын	(8 955 136)	(9 872 254)
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	18 709 611	4 418 449
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	(1 645 295)	2 451 790
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	(30 471 721)	704 558
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	(6 781 784)	(6 406 298)
Башка активдер	(2 051 157)	(132 049)
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азайуусу)		
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	28 384 407	12 678 620
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	5 983 864	3 197 819
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	(6 234 584)	2 718 311
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	4 933 730	87 556
Башка милдеттенмелер	(122 679)	93 323
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү	1 849 217	11 130 369

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет (уландысы)

(миң сом)

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ		
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу	(7 358 000)	(3 216 575)
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу	-	(550 000)
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу	(282 308)	(380 945)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды сатып алуу	(2 939 403)	-
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр	64 352	64 352
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялардан алынган пайыздар	11 314	9 652
Алынган дивиденддер	47 183	8 555
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы	(10 456 862)	(4 064 961)
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ		
Алынган кредиттерди төлөө	-	(160 155)
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы	-	(160 155)
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза (азуюсу)/көбөйүшү	(8 607 645)	6 905 253
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири	9 487 948	(171 099)
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	51 697 375	44 963 221
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	52 577 678	51 697 375

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам		Жыйын-тыгында
				Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйын-тыгында	
2020-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 476 561	17 151 905	13 024	2 565 273	29 206 763
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	8 484 811	8 484 811
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	237	-	237
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон пайда	-	-	45 291 005	-	-	45 291 005
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(8 870 337)	-	-	(8 870 337)
Жыйынтыгында, жыл үчүн жыйынды финансылык натыйжа			36 420 668	237	8 484 811	44 905 716
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (20-эскертүү)	-	-	-	-	(2 565 273)	(2 565 273)
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча					(2 565 273)	(2 565 273)
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	2 000 000	7 476 561	53 572 573	13 261	8 484 811	71 547 206

2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет (уландымы)

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйын-тыгында
2019-жылдын 1-январына карага калдык	2 000 000	7 266 168	11 838 087	5 325	2 103 936	23 213 516
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	2 565 273	2 565 273
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	7 699	-	7 699
Чет өлкө валютасындагы активтерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон пайда	-	-	6 734 772	-	-	6 734 772
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(1 420 954)	-	-	(1 420 954)
Жыйынтыгында, жыл үчүн жыйынды финансылык натыйжа	-	-	5 313 818	7 699	2 565 273	7 886 790
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (20-эскертүү)	-	-	-	-	(1 893 543)	(1 893 543)
Милдеттүү камга которуу (20-эскертүү)	-	210 393	-	-	(210 393)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	-	210 393	-	-	(2 103 936)	(1 893 543)
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	2 000 000	7 476 561	17 151 905	13 024	2 565 273	29 206 763

Абдыгулов Т. С.

Улуттук банктын төрагасы

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,

Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.

Башкы бухгалтер

2021-жылдын 6-апрели

Бишкек шаары,

Кыргыз Республикасы

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат, ал 1992-жылдын 12-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши (парламент) 2016-жылдын 16-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамды кабыл алган, учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзам менен жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасын жана банктар аралык төлөмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта камдарын тескөөгө алуу; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын 5 областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 705 жана 679 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		Ишкердик түрү
	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры	
«Керемет Банк» ачык акционердик коому	97,45	95,07	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
«Кепилдик фонд» ачык акционердик коому	85,91	48,59	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр
«Кыргыз инкассациясы» жабык акционердик коому	100	100	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2020-жылдын 25-мартында Улуттук банк 1 500 000 миң сом суммасына «Керемет Банк» ААКтын жетинчи чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

2020-жылдын 30-декабрында «Керемет Банк» ААКка анын стратегиялык милдеттерин жүзөгө ашырууга көмөктөшүү жана жогору ликвиддүү активдер менен банк операцияларын жүргүзүү үчүн акча каражаттары менен камсыздоо максатында, ошондой эле COVID-19 пандемиясынын республикадагы макроэкономикалык жагдайга терс таасирин жөнгө салууга багытталган иш-чараларды жүзөгө ашыруунун алкагында, Улуттук банк 2 700 000 миң сом суммасына «Керемет Банк» ААКтын сегизинчи чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

«Керемет Банк» ААКтын жетинчи жана сегизинчи чыгарылыштагы акцияларынын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталдагы үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша 96,3 жана 97,45 пайызды түзгөн.

2020-жылдын 4-июнунда ишкердик иш менен алектенген субъекттерге колдоо көрсөтүү жана COVID-19 пандемиясынын терс кесепеттерин жөнгө салуу зарылчылыгынан улам финансылык ресурстардан пайдалануусун арттыруу аркылуу алардын ишин андан ары өнүктүрүүгө көмөктөшүү максатында Улуттук банк «Кепилдик фонд» ААКтын 1 000 000 миң сом суммасына бешинчи чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

2020-жылдын 16-декабрында финансылык жана банктык кызматтардан керектөөчүлөрдүн финансылык ресурстардан пайдалануусун арттыруу максатында COVID-19 пандемиясынын республикадагы макроэкономикалык жагдайга терс таасирин жөнгө салууга багытталган иш-чараларды жүзөгө ашыруунун алкагында Улуттук банк «Кепилдик фонд» ААКтын 2 000 000 миң сом суммасына алтынчы чыгарылыштагы акцияларын сатып алган.

«Кепилдик фонд» ААКтын бешинчи жана алтынчы чыгарылыштагы акцияларын сатып алуунун жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталдагы үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша 72,7 жана 85,91 пайызды түзгөн.

2020-жылдын 22-июлунда «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын ишине колдоо көрсөтүү максатында өзгөчө кырдаалдарда банкоматтарды акча каражаттары менен камсыздоо жана республика региондоруна нак акча каражаттарын жеткирүү боюнча кызматтарды үзгүлтүксүз сунуштоо үчүн Улуттук банк 158 000 миң сом суммасына акцияларды чыгаруу аркылуу «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүү чечимин кабыл алган. Ушул эмиссиянын алкагында Улуттук банк тарабынан 141 000 миң сом суммасына акциялар сатылып алынган.

Мындан тышкары, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК ассоциацияланган уюмга салынган инвестицияларга ээ (тиешелүүлүгүнө жараша, 46,71 жана 46,71 пайыз).

Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2021-жылдын 6-апрелинде бекитилген.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу жаңыдан калыптанып келе жаткан өлкөлөрдүн катарына кирген Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, республикада ишке ашырылып жаткан финансылык-чарбалык иштер, рынок экономикасы шартында өнүгүп жаткан өлкөлөр үчүн мүнөздүү болгон тобокелдиктер менен коштолууда. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы эл аралык капитал рынокторундагы туруксуз жагдайдын Кыргыз Республикасынын экономикасына таасирин тийгизүү мүмкүндүгүн, 2020-жылдын март айында энергия продукцияларына баалардын кескин төмөндөшүн жана соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өсүшүнүн басаңдашын шарттайт.

Буга кошумча, 2020-жылдын алгачкы айларында коронавирус инфекциясы жайылып кеткендиктен дүйнөлүк рынокто олуттуу туруксуздук орун алган. 2020-жылдын 11-мартында Дүйнөлүк саламаттыкты сактоо уюму жаңы коронавирус инфекциясынын (COVID-19) жайылышы пандемия мүнөзүнө ээ болгондугун жарыялаган. COVID-19 вирусу калктын саламаттыгына потенциалдуу кооптуу жагдай жаратып жаткандыктан, жарандардын өмүрүн жана ден соолугун коргоого алуу максатында, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык 2020-жылдын 25-мартынан тартып 2020-жылдын 10-майына чейин регионго жараша өзгөчө абал режимин киргизүү чечими кабыл алынган.

Өзгөчө абал киргизилген мезгил аралыгында жергиликтүү бийлик органдары социалдык аралыктын сакталышын камсыздоо максатында, акырындап кошумча чараларды киргизе баштаган, анын ичинде мектептердин, жогорку окуу жайлардын, тойканалардын, кинотеатрлардын, театрлардын, музейлердин, ошондой эле спорт объекттеринин иши токтотулган.

Кыргызстандын экономика секторунун өзгөчөлүгү глобалдуу таасирден өзгөчө көз каранды экендиги белгилүү болгон. Өлкөдөгү экономикалык жагдайга түздөн-түз же кыйыр таасирин тийгизген олуттуу факторлордун бири катары эмгек мигранттарынын акча которууларын, реэкспорттук сооданы жана туризмди атоого болот.

Иш үзгүлтүксүздүгүн колдоого алуу максатында Улуттук банк кызматкерлер аралыктан иштөөсүн камсыз кылуу жагында чараларды көргөн. Мындан тышкары, Улуттук банк нак акчаны иштеп чыгуу жана коммерциялык банктарга берүү, кардарлардын операцияларын жүзөгө ашыруу, ошондой эле банкоматтардын, терминалдардын, интернет-банкнингдин, мобилдик банкнингдин, инкассация кызматынын, колл-борборунун, төлөм карттарынын үзгүлтүксүз иштешин жана нак акчалардын жеткирилишин камсыз кылуу боюнча функцияларын аткарган.

Улуттук банктын учурдагы операциялык жана финансылык натыйжаларын, ошондой эле учурда колдо болгон, 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн мезгил аралыгында жалпыга жеткиликтүү маалыматты эске алуу менен Улуттук банк күтүлүп жаткан кредиттик чыгымды эсептөөлөрдөгү макроэкономикалык көрсөткүчтөрдү корректировкалаган.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө, уландысы

Мындан тышкары, Улуттук банк жагдайдын андан аркы өнүгүшүндө келип чыгышы мүмкүн болгон алгылыксыз сценарийлерди талдап-иликтейт жана өзүнүн операциялык пландарын аларга жараша ыңгайлаштырууга даяр. Улуттук банк жагдайдын өнүгүүсүнө кылдаттык менен байкоо жүргүзүүдө жана терс жагдайлар жана окуялар орун алган учурда алардын кесепеттерин жөнгө салуу үчүн зарыл чараларды колдонот.

Бул өзүнчө финансылык отчетто Кыргыз Республикасында бизнес жүргүзүү шарттары Улуттук банктын финансылык абалына кандай таасирин тийгизе тургандыгы жөнүндө жетекчиликтин көз карашы чагылдырылган. Экономикада келечекте орун алышы ыктымал болгон шарттардын айкын таасири жетекчиликтин аларга баа берүүсүнөн айырмаланышы ыктымал.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(а) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзам талабына ылайык Улуттук банк жеке өзү үчүн эсепке алуу саясатын жана бухгалтердик эсеп методдорун белгилейт. Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банктын өзүнчө финансылык абалын жана анын иш жыйынтыгын так чагылдыруу үчүн каралган жана төмөндө баяндалган модификацияларды эске албаганда, Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары боюнча кеңеш (ФОЭС боюнча Кеңеш) тарабынан чыгарылган Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген эсепке алуу саясатына ылайык даярдалган:

- алтын рыноктук наркта эсепке алынат, ал эми алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган пайда капитал курамындагы башка жыйынды кирешедө таанылат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди учурдагы рыноктук баада кайра баалоодон реализацияланбаган жалпы таза чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто, өткөн мезгилдердин таза реализацияланбаган пайдасынан ашкан бөлүгүндө таанылат. Мындай болбосо ал түздөн-түз капиталдагы башка жыйынды кирешени азайтат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди таанууну токтотууда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат;
- борбордук банктын ролун жана функцияларын аткаруу максатында, башка жыйынды киреше (9-эскертүү) аркылуу адилет нарк боюнча баалануучу инвестициялар жана чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги (7-эскертүү) «ностро» эсептер, жакын арада сатуу ишке ашырылбаса да «акча каражаттарын алуу же сатуу үчүн кармалып турган» катары классификацияланат (3-эскертүү (г) (i));
- жыл ичинде алынган пайданы бөлүштүрүү көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы бекиткенге чейин алдын ала төлөөнү актив катары таануу менен жылдык отчет бекитилгенден кийин таанылат.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү, уландысы

Төмөнкү модификациялар да 2020-жылы кабыл алынган, бирок алардын колдонулушу салыштыруу үчүн алынган маалыматка таасирин тийгизмек эмес, ушул себептен алар келерки мезгилге карата эске алынган:

- туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылып жаткан финансы системасынын туруктуулугун камсыз кылуунун бир бөлүгү болуп эсептелет. Жылдык финансылык отчет түзүлгөн ар бир күнгө карата туунду уюмга инвестициялар наркы Улуттук банктын ички ченемдик актыларына ылайык баштапкы наркы боюнча бааланат (3-эскертүү (е));
- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептери жана мөөнөттүү депозиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар (7-эскертүү) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга камды эсептөө жөнүндө» жобонун негизинде эсептелет (3-эскертүү (г) (ii)), ага ылайык белгилүү бир жагдайларда Улуттук банк күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын суммасын аныктоо үчүн өз пикирин пайдаланышы мүмкүн. Мындай өзгөрүүнүн кабыл алынышы 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн финансылык отчетко олуттуу таасирин тийгизген эмес.

Бул өзүнчө финансылык отчет – Улуттук банктын – Топтун башкы компаниясынын өзүнчө финансылык отчету.

Туунду уюмдар бул өзүнчө финансылык отчетто консолидацияланбайт. Туунду уюмдарга инвестициялар сатып алуу баасы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк да борбордук банктын жана туунду компанияларынын консолидацияланган финансылык отчетун түзөт. Бул өзүнчө финансылык отчет, Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан 2021-жылдын 6-апрелинде чыгарууга бекитилген консолидацияланган финансылык отчет менен бирге каралууга тийиш.

Бул өзүнчө финансылык отчет, Улуттук банк жакынкы келечекте өз ишин уланта тургандыгын болжолдоодон улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул өзүнчө финансылык отчет адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Функционалдык валюта жана өзүнчө финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Өзүнчө финансылык отчетко камтылган статьялар Улуттук банк анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрө валютасында өлчөнөт («функционалдык валюта»). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Улуттук банк жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана банктын ишине таасирин тийгизген башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдыра алат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Финансылык маалыматтар сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

а) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын өзүнчө финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда капиталдагы башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто, капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто эске алынат.

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген куйма түрүндөгү алтын саналат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түзүү үчүн каралган. Алар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча эсепке алынат.

3 ЭСЕККЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын тиешелүү функционалдык валютасына операциялар ишке ашырылган күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнү күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер адилет наркты аныктоо күнүнө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым отчетунда башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат.

Алмашуу курстары

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо Улуттук банк тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Сом/АКШ доллары	82,6498	69,6439
Сом/евро	101,3204	77,9803
Сом/Атайын карыз алышуу укугу	117,9311	96,0159
Сом/канада доллары	63,6223	53,1977
Сом/австралия доллары	62,2998	48,4952
Сом/англия фунт стерлинги	111,0892	91,0661
Сом/кытай юаны	12,5477	9,9591
Сом/орус рубли	1,1188	1,1250
Сом/алтындын трой унциясы	156 009,7625	105 493,0975

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча агымын аныктоо максатында, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери өзүндө кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, адилет наркы олуттуу өзгөрүү тобокелдигине дуушарланбаган, баштапкы ордун жабуу мөөнөтү 3 айдан төмөн болгон банктардагы бош калдыктарды («ностро» түрүндөгү эсептерди) камтыйт жана ал Улуттук банк тарабынан кыска мөөнөттүү милдеттенмелерди жөнгө салуу үчүн колдонулат.

Кассада турган улуттук валютадагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Финансылык активдер

Финансылык активдер Улуттук банк келишимге ылайык тиешелүү финансылык инструменттер боюнча тарап катары иш алып барган шартта Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетунда чагылдырылат. Улуттук банк, утурумдук мүнөзгө ээ финансылык активдерди сатып алууну жана сатууну бүтүм келишилген күнгө жараша чагылдырат.

(и) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭС (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепте таанылган бардык финансылык активдер баштапкы таануудан кийин Улуттук банктын бизнес-моделине ылайык амортизацияланган же адилет нарк боюнча бааланууга тийиш, бул финансылык активдерди жана акча агымдары келишиминде каралган мүнөздөмөлөрдү башкаруу үчүн зарыл, мында чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептер жана «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга камды эсептөө жөнүндө» жобого ылайык классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар эске алынбайт.

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Улуттук банк ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, өздүк капиталга инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Улуттук банк башка жыйынды кирешенин курамында өздүк капиталга инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент амортизацияланган же башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта («адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы»), Улуттук банк мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструменттин колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкүдөй активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-эскертүү);
- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигацияларын кошо алганда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары (10-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (14-эскертүү).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Баштапкы баа берүүдөн кийин финансылык активдер амортизацияланган наркы боюнча нарксыздоодон кийинки чыгашаны алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы аркылуу бааланат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө келишиминде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул «Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу» бизнес-моделине салыштырганда, активдердин тез сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептери (7-эскертүү);
- мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялар, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары (9-эскертүү).

Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги ностро эсептердеги калдыкты колдоого алуу ликвиддүүлүктү тескөө максатында жүзөгө ашырылат. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги ностро эсептерден төлөмдөр Улуттук банк функциясын аткаруусу үчүн күндөлүк операцияларды камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздарына инвестицияларды жумшоонун негизги максатынан болуп ликвиддүүлүктү жана эл аралык резервдин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздарына инвестициялар Улуттук банк функцияларын аткаруусу үчүн финансы рынокторунда мөөнөтүнөн мурда сатылышы мүмкүн. Натыйжада жетекчилик, бул статъялар бизнес-моделдин алкагында топтоо жана сатып өткөрүү үчүн кармалып тургандыктан, башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланат деп аныктаган.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) «Адилет наркын баалоо» деп аталган 13-стандартына ылайык («ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты») аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайдалар же чыгымдар буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулган, активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) «Адилет наркын баалоо» деп аталган 13-стандартына ылайык («ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты») аныкталат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат.

Кайра классификациялоо. Улуттук банк ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар Улуттук банктын финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген бизнес-моделдеги өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө «Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу» бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Улуттук банк пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык активдерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдарды тааныйт:

- банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (9-эскертүү);
- амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү);
- дебитордук карыз (14-эскертүү).

Нарксыздануудан келип чыккан чыгым үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо, алар төмөндө өзүнчө каралат) баалануучу кам аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийин («биринчи стадия») 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган учурлардын натыйжасында келип чыгат («экинчи стадия» жана «үчүнчү стадия»).

Финансылык инструмент колдонулган бүтүндөй мөөнөт ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук көлөмүндө баалануучу камды түзүү ал баштапкы таанылган учурдан тартып инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган шартта талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча камдар 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөмдө түзүлөт.

Ал эми сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып актив колдонулган бүтүндөй мөөнөт ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын чоңдугунун бардык өзгөрүүлөрүн баалануучу кам катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгымдын курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын чоңдугу алгылыктуу динамикада катталган шартта мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$ECL = EAD * LGD * PD, \text{ мында}$$

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосу аныкталган шартта, Улуттук банк нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда Улуттук банк кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтүндө күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде баалануучу камдын өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата «экинчи стадиядагы активдер» деген термин колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө Улуттук банк отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдиги менен салыштырат. Мындай баа берүүдө Улуттук банк өткөн жылдар үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Улуттук банктын болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата «үчүнчү стадиядагы активдер» деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кыйла толук маалымат төмөндө келтирилген.

Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Нарксыздануу белгилери эл аралык рейтингдик агенттиктердин Moody's Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors (мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody's, Fitch, S&P) рейтингдеринин, Улуттук банктын контрагенттеринин финансылык отчетун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлинин өзгөрүүсүн аныктоого мүмкүндүк берген башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан көп рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Baa2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Улуттук банктын контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагенттин катары менен 2 (эки) жыл же андан жогору мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымга туш болуусу;
- Улуттук банктын төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айыптык төлөмдөр, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Финансылык активди чагылдыруу	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн формула	Компоненттерди чагылдыруу
1. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептер	$ECL = EAD \times LGD \times PD$	<p>EAD = отчеттук күнгө чейин акыркы 12 ай үчүн ар бир айдын акырына карата эсеп (контрагент) боюнча орточо калдык</p> <p>LGD = 0.6 суверендүү банктар жана 0.75 коммерциялык банктар үчүн</p> <p>PD = Moody's Investor Service</p>
2. Банктардагы жана финансылык мекемелердеги депозиттер жана өкмөттөр аралык макулдашууларды аткаруунун алкагында ачылган күндөлүк эсептер	$ECL_{Banks} = (EAD_{banks} \times LGD_{banks} \times PD_{banks})$	<p>EAD_banks = өкмөттөр аралык макулдашууларды аткаруунун алкагында ачылган күндөлүк эсептер жана актив ээлери-коммерциялык банктардагы депозиттер боюнча EAD орточо салмактанып алынган көлөмү</p> <p>LGD_banks = 0.6 суверендүү банктар жана 0.75 коммерциялык банктар үчүн</p> <p>PD_banks = Moody's* маалыматтарына негизделген PD_banks ИДӨнүн өсүшүнүн болжолун, орто мөөнөттүү келечекте өнүккөн өлкөлөрдүн чыгаруу ажырымын, кредит портфелиндеги камдардын орточо үлүшүн жана күтүүсүз өзгөрүүлөр факторун камтыган факторлордун негизинде эсептелген коэффициент менен жөнгө салынат. Бул фактор жетекчиликтин олуттуу ой-пикирин жана байкоого алынбаган маалыматтарды камтыйт. Финансылык отчетту чыгаруу күнүнө карата белгиленген шарттардын негизинде, бул түзөтүү коэффициентин колдонууда PD көрсөткүчүнө таасири тийген эмес.</p>

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген) орточо жылдык калдыкка барабар, ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар. Банктык жайгаштыруулар боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоонун коэффициенттери болуп финансылык активдин натыйжалуу пайыздык чени саналат.

Дефолт учурунда жоготуулар, келишимге ылайык Улуттук банкка таандык боло турган акча агымдары жана контрагент дефолтко учураган шартта Улуттук банк алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү болуп саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Чет өлкө валютасындагы активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлине олуттуу таасир этиши мүмкүн болгон факторлор пайда болгон учурда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө корректировкаланшы мүмкүн.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөөнү корректировкалоо Улуттук банктын пикиринин негизинде эл аралык рейтингдик агенттиктердин маалыматтарынын негизинде эсептелген дефолттун (PD) келип чыгуу ыктымалдыгы рынок конъюнктурасынын банктык жайгаштыруунун кредиттик тобокелдигинин деңгээлине тийгизген таасирин толугу менен эске албаган учурда гана жүргүзүлөт.

Банктык жайгаштыруулардын кредиттик тобокелдик деңгээлине олуттуу таасир этиши мүмкүн болгон факторлорго дүйнөлүк экономиканын макроэкономикалык шарттарынын начарлашы жана Улуттук банктын активдеринин ээлеринин финансылык абалынын начарлашын шарттаган чөйрөнүн башка терс өзгөрүүлөрү кирет.

Дүйнөдөгү макроэкономикалык шарттардын олуттуу начарлашынын критерийи болуп, экономикалык жигердүүлүктүн глобалдуу финансы-экономикалык таасирлер орун алган мезгилдеги деңгээлге чейин же андан төмөн болушу саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан жогору деңгээлге төмөндөшү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу көбөйгөндүгү белгиси болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгиси катары төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздар калдыгына келтирилген наркка барабар.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча дефолт учурунда жоготуулар көрсөткүчү Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын дефолтко учуроо ыктымалдыгы катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине дал келген дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарына баа берүү

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Ушул өлкөлөрдүн суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан ашык деңгээлге төмөндөшү башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу көбөйүшүнүн белгиси болуп саналат.

Башка өлкөлөрдүн өкмөтүнүн мамлекеттик баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Башка өлкөлөрдүн мамлекеттик баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келишимдик акча агымдарынын келтирилген наркына барабар. Банктардагы эсептер жана депозиттер боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоо үчүн анын коэффициенти болуп финансылык активдин натыйжалуу пайыздык чени саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Улуттук банкка келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары жана Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурунда жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолт келип чыгуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. берилген кредит биринчи стадияга кирет, мында акыркы инстанция кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит кирбейт.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык мекеменин отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдыгы көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк тутумунда дефолтко учуроо ыктымалдуулугу жогору болгон банктардын катарына кирсе, анда бул факт карыз алуучу-банктын кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик нарксызданышынын белгиси катары келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- «овернайт» кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^n Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)]}{EAD}, \text{ мында}$$

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

$Collateral_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

$Disc_factor_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык мекемелердин негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

(iii) *Финансылык абал жөнүндө отчетто күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды көрсөтүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясындагы карыздык инструменттер үчүн: баалануучу кам финансылык абал жөнүндө отчетто таанылбайт, анткени баланстык нарк адилет наркы боюнча бааланат. Мында күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам инвестицияларды кайра баалоо боюнча камдын курамында кайра баалоо суммасына киргизилет;

(iv) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу*

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнүнүн ортосунда актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле учурда, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

3 ЭСЕККЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу, уландысы*

Финансылык активдерди модификациялоодо Улуттук банк бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Улуттук банк сапаттуу жана сандык факторлорду иликтеп чыгат. Эгерде келтирилген нарктын маанилеринин ортосундагы айырма 10 пайыздан жогору болсо, анда Улуттук банк каралган шарттар баштапкыдан олуттуу айырмаланып турат жана таануунун токтотулушуна алып келет деп эсептейт.

Улуттук банк модификацияланган активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттуу жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат. Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишимдик шарттарынын өзгөрүүсүндө Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчеттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Улуттук банк тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык активди жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда финансылык активди таанууну токтотот. Эгерде Улуттук банк активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүн болгон өлчөмдө чагылдырат. Эгерде Улуттук банк өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми акча каражаттарын берүүдө алынгандарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Улуттук банк өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруунун ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайданын же чыгымдын курамына кошулат.

Улуттук банк карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Калтырылган салыктардан жана туунду уюмдарга инвестициялардан айырмаланган финансылык эмес башка активдер, баанын түшүүсү белгилерин аныктоо көз карашынан, ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин орду жабылган наркынан болуп, сатуу боюнча чыгашаларды жана пайдалануудан алынган баалуулуктарды эсептен алып салгандан кийинки адилет нарктын эң чоң өлчөмү саналат. Акча каражаттарынын келечекте болжолдонгон агымын пайдалануудан баалуулукту аныктоо учурунда, салык салууга чейинки дисконттоо чендерин пайдалануу менен ошол учурга ылайык калыптанган алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Башка активдер менен шартталган акча каражаттарынын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон акча каражаттарынын агымын шарттабаган активдер үчүн орду толтурулуп берилүүчү нарк, актив тиешелүү болгон акча каражаттарын шарттаган активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын шарттаган активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуп берилүүчү наркынан ашкан болсо, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксыздануусунан келип чыккан бардык чыгымдар пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылып, эгерде орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр жүргөн болсо гана калыбына келтирилиши мүмкүн. Активдин нарксыздануусунан кандай болбосун чыгым калыбына келтирилүүгө тийиш, бирок анын шартында активдин баланстык наркы нарксыздануудан чыгым өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылбай калышынан улам келип чыккан баланстык нарктан ашпаган көлөмдө калыбына келтирилет (амортизацияны жана эскилиги жеткендерди эсептен алып салуу менен).

(е) Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Туунду уюмдарга инвестициялар баштапкы наркы боюнча эсепке алынуучу ассоциацияланган уюмдарга салынган инвестицияларды эске албаганда, баасы түшүүдөн чыгымды алып салуу менен баштапкы наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк ар бир отчеттук күнгө карата ассоциацияланган уюмдарга салынган инвестициялардын баланстык наркын нарксызданышы боюнча тесттен өткөрөт жана мындай чыгашалар пайда же чыгым тууралуу өзүнчө отчетто башка чыгашалар курамында чагылдырылат.

Улуттук банктын ассоциацияланган уюмдарына инвестициялар үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүнүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектисинин пайдасындагы же чыгымындагы үлүшү камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестициялоо объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестициялоо объектисинен алынган дивиденддер инвестициялардын баланстык наркын азайтат.

Улуттук банк инвестиция объектилеринин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Негизги каражаттар

(i) Өздүк активдер

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен баштапкы наркы боюнча өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

(ii) Амортизация

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объектиси сатып алган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн анын курулушу аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалуу колдонуу мөөнөтүн төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

Имараттар	75 жыл
Курулмалар	20 жыл
Эмерек жана жабдуулар	5–7 жыл
Компьютердик жабдуулар	5–7 жыл
Транспорт каражаттары	5–7 жыл

(з) Материалдык эмес активдер

Сатып алынган материалдык эмес активдер өзүнчө финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдердин пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5–7 жылды түзөт.

(и) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат. Улуттук банк бүтүм келишилген күнгө карата финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Улуттук банктын бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(и) Финансылык милдеттенмелер, уландысы

Улуттук банк менен кредитор ортосунда олуттуу айырмачылыктар менен карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Улуттук банк учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Улуттук банк эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы, баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка кирешелер жана чыгашалар курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайда же чыгымда таанылууга тийиш.

(к) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өз алдынча статья катары чагылдырылат.

(л) Уставдык капитал жана кам

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамга түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү кам пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгүн мамлекеттик бюджетке чегергенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү кам баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(м) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилген бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(м) Салык салуу, уландысы

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасы күндөлүк салыктын суммасын жана калтырылган салыктын суммасын камтыйт. Пайда салыгы башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша башка жыйынды кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайда же чыгым курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жыл ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Башка комиссиялар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат сунушталган күнгө карата пайда же чыгым курамында чагылдырылат.

Бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар соода үчүн каралган катары классификациялангандарды жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандарды же классификациялангандарды эске албаганда, натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен «Пайыздык киреше» жана «Пайыздык чыгаша» катары «Таза пайыздык кирешенин» курамында пайда же чыгым эсептеринде чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамына камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуудагы мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгер колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тиги же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптардын төлөгөн жана алган суммалары, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор биринчи таанылышында пайданын же чыгымдын курамында чагылдырат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксыздалбаган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдын өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүн баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (РОСИ) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

(о) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетунан алып салат, себеби бул активдер Улуттук банктын активдери болуп саналбайт.

(п) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укугу, ошондой эле өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат.

ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Бир катар жаңы стандарттар жана аларга карата түзөтүүлөр мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен 2021-жылдын 1-январынан кийин башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирет. Бирок Улуттук банк бул өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо жаңы жана өзгөртүлгөн стандарттарды мөөнөтүнөн мурда колдонгон эмес.

Төмөнкү стандарттар жана аларга карата түзөтүүлөр, күтүлгөндөй эле, Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт:

ФОЭС (IFRS) 16-стандартына түзөтүүлөр	<i>COVID-19 пандемиясына байланыштуу ижара боюнча жеңилдиктер</i>
ФОЭС (IAS) 16-стандартына түзөтүүлөр	<i>Негизги каражаттар: багыты боюнча пайдаланылганга чейинки түшүүлөр</i>
ФОЭС (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр	<i>Финансылык отчеттун Концептуалдык негиздерине шилтемелер</i>
ФОЭС (IAS) 1-стандартына түзөтүүлөр	<i>Милдеттенмелерди кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү катары классификациялоо</i>
ФОЭС (IAS) 37-стандартына түзөтүүлөр	<i>Милдеттендирүүчү келишимдер – келишимди аткарууга сарптоолор</i>

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Улуттук банктын эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш, аларды башка булактардан алуу мүмкүн эмес. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кароого алынып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Бизнес-моделге баа берүү. Финансылык активдер карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдүн жана бизнес-моделди тесттен өткөрүүнүн натыйжасына жараша классификацияланат жана баа берилет. Улуттук банк тарабынан колдонулган бизнес-модель тигил же бул бизнес-максаттарга жетүү үчүн финансылык активдер менен топко бириктирилген башкаруу механизмде чагылдырылган деңгээлде аныкталат. Бул баа берүү бардык жөндүү далилдерди чагылдырган, анын ичинде активдердин натыйжалуулугуна баа берүү жана өлчөө процесси боюнча ой жүгүртүүлөрдү; активдердин натыйжалуулугуна таасирин тийгизген тобокелдиктерди жана аларды тескөө процессин, ошондой эле активдерди тескеген адамдарга сый акы төлөө механизмин өзүнө камтыйт. Улуттук банк амортизацияланган наркы же адилет наркы боюнча башка жыйынды киреше аркылуу чагылдырылган финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт, колдонуудан калуу себептерин жана бул актив алардын негизинде кармалып турган бизнес-максаттарга ылайык келерин түшүнүү үчүн буларды таануу төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин токтотулат. Мониторинг, анын алкагында калган финансылык активдер кармалып турган бизнес-моделдин шайкештигине Улуттук банктын туруктуу баа берүүсүнүн бөлүгү болуп саналат. Модель шайкеш келбеген учурда ага өзгөртүүлөрдү киргизүү жана тиешелүү активдердин классификациясын өзгөртүү жагында талдап-иликтөөлөр жүргүзүлөт.

Кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоосу. 3-эскертүүдө берилгендей, күтүлгөн кредиттик чыгымдын өлчөмү бааланган камдын 12 ай чегинде (биринчи стадиядагы активдер үчүн) же финансылык инструменттин бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар суммада белгиленет (экинчи жана үчүнчү стадиядагы активдер үчүн). Актив алгач таанылган учурдан тартып ал боюнча кредиттик тобокелдик кыйла жогорулаган шартта экинчи стадияга өтөт. Өзүнчө актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашына баа берүүдө Улуттук банк негиздүү болуп саналган жана тастыкталган, сапаттык сыяктуу эле, сандык болжолдуу маалыматты эске алат.

Кредиттик тобокелдик мүнөздөмөлөрүнө окшош активдер тобун түзүү. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар активдер тобу үчүн өлчөнгөн учурда финансылык инструменттер тобокелдиктин жалпы мүнөздөмөлөрүнүн негизинде топтолот. Кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөлөрү алардын окшоштугун тастыктоо үчүн туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турат. Бул кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөсү өзгөргөн учурда активдердин топторго туура бөлүнүшүн камсыз кылуу үчүн зарыл.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Натыйжада жаңы портфелдер түзүлүшү мүмкүн же активдер тиешелүү активдер тобу үчүн кредиттик тобокелдиктин окшош мүнөздөмөлөрүн таасирдүү чагылдырган колдонуудагы портфелге которулушу ыктымал.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы байкалган (же мындай олуттуу жогорулоо жокко чыгарылган) учурда, портфелдерди кайрадан бөлүштүрүү жана активдерди портфелдер ортосунда жайгаштыруу бат-бат жүзөгө ашырылып турат. Натыйжада активдер 12 ай чегинде күтүлгөн кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелден бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелге которулат жана тескерисинче. Портфелдер ичинде да которууга болот, бул учурда алар ошол эле негизде (12 ай чегинде же бүтүндөй кредиттөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар) өлчөнөт, бирок портфелдин кредиттик тобокелдиги өзгөргөндүктөн, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын суммасы өзгөрөт.

Колдонулган моделдер жана жол берүүлөр. Финансылык активдердин адилет наркына баа берүүдө, ошондой эле күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүүдө Улуттук банк ар кандай моделдерди жана жол берүүлөрдү колдонот. Активдердин ар бир түрүнө ылайык келген моделди аныктоо, ошондой эле бул моделдерде колдонулган жол берүүлөрдү, анын ичинде кредиттик тобокелдиктин негизги факторлоруна тиешелүү жол берүүлөрдү аныктоо үчүн ой-жүгүртүүлөр колдонулат.

Баа берүүдөгү белгисиздикти шарттаган булактар

Продуктун/рыноктун ар бир тиби үчүн болжолдуу сценарийлердин санын жана салыштырма салмагын аныктоо жана ар бир сценарийге тиешелүү болжолдуу маалыматты аныктоо. Кредиттик жоготуулар деңгээлин өлчөөдө Улуттук банк негиздүү болжолдуу маалыматтарды колдонот, ал ар кандай экономикалык факторлордун келечекте орун алышы боюнча божомолдорго жана бул факторлордун бири-бирине тийгизген таасирине негизделген.

Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу. Дефолтко учуроо ыктымалдуулугу кредиттик жоготуулардын деңгээлин өлчөөдө негизги белги болуп саналат. Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу – берилген убакыт мейкининде баа берүү, эсептерде тарыхый маалыматтар, келечектеги шарттар боюнча божомолдор жана күтүүлөр камтылат.

Дефолт келип чыккан учурдагы жоготуулар. Дефолт учурундагы жоготуулар дефолт учурунда келип чыккан чыгымдарды баалоону түшүндүрөт. Ал, камсыздоодон акча агымдарын эске алуу менен келишимде каралган акча агымдары менен кредитор алууга ниеттенген акча агымдарынын ортосундагы айырмага негизделген.

6 АЛТЫН

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	84 129 763	48 833 361
	84 129 763	48 833 361

Алтын чет өлкө банктарында депозит түрүндө жана Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

6 АЛТЫН (УЛАНДЫСЫ)

Алтындын чет өлкө банктарындагы эсептерде концентрацияланышы

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк чет өлкө банктарындагы депозиттерге алтын жайгаштырган эмес (2019-жылы: Улуттук банк алтынды АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингте ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырган).

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы жана башка финансылык мекемелердеги эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери		
- ААА кредиттик рейтинги менен	21 805 101	28 395 023
- А- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	8 242 894	7 188 325
- В дан ВВВ чейинки кредиттик рейтинги менен	630 932	950 758
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери	30 678 927	36 534 106
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(15)	(5 656)
	30 678 912	36 528 450
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- АА- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	8 081 829	16 739 443
- А- дан А+ чейинки кредиттик рейтинги менен	13 348 197	15 066 039
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	-	255 424
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	21 430 026	32 060 906
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 754)	(257 336)
	21 428 272	31 803 570
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	10 357 826	10 261 522
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсептери	8 218 244	3 442 789
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	1 040 728	3 395 668
Жыйынтыгында, эл аралык финансылык мекемелердеги эсептер	19 616 798	17 099 979
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	-	(2)
	19 616 798	17 099 977
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	3 322 681	1 458 958
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	75 046 663	86 890 955

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык мекемелерде концентрацияланышы

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, АААдан А- чейинки кредиттик рейтингге ээ төрт банкта жана башка финансылык мекемелерде (2019-жылы: АААдан А- чейинки кредиттик рейтингги менен сегиз банкта жана башка финансылык мекемелерде) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 46 336 670 миң сомду (2019-жылы: 72 277 926 миң сом) түзгөн.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттун максаттарында төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери	30 678 927	36 534 106
Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	10 357 826	10 261 522
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсептери	8 218 244	3 442 789
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	3 322 681	1 458 958
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	52 577 678	51 697 375

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери мөөнөтү өткөрүлгөн болуп саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер	4 363 168	3 764 337
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 750 682	2 550 682
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер	2 268 675	1 394 037
	9 382 525	7 709 056
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(374 933)	(176 363)
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камды эсептен алып салгандан кийинки кредиттин суммасы	9 007 592	7 532 693

Жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер боюнча алынган пайыздар 89 632 миң сомду түзгөн. Бул калдыктар кийинки 12 ай ичинде алынууга тийиш.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин камсыздоосу катары колдонулган күрөөлөр жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2020-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш,%	2019-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш,%
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	4 043 591	45	2 740 578	36
Кардарларга берилген кредиттер	2 832 648	31	2 584 305	34
Мамлекеттик баалуу кагаздар	2 131 353	24	2 097 016	28
Кыймылсыз мүлк	-	-	110 794	2
	9 007 592	100	7 532 693	100

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркын түшүндүрөт жана милдеттүү түрдө камсыздоолордун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоолордун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркына эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга берилген кредиттерге ээ эмес.

9 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
Канада Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	5 916 233	3 150 377
Улуу Британия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	999 866	1 273 293
Корея Республикасынын казына милдеттенмелери	-	598 533
АКШнын Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	-	351 226
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	6 916 099	5 373 429
Эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары	41 145 897	21 366 444
AAA кредиттик рейтингине ээ агенттик баалуу кагаздар	24 876 847	6 243 283
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	72 938 843	32 983 156

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

10 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына милдеттенмелери	3 021 258	127 014
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	<u>(54 046)</u>	<u>(1 962)</u>
	<u>2 967 212</u>	<u>125 052</u>

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

11 ТУУНДУ ЖАНА АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

		Баланстык нарк			
2018-жылдын 31-декабры		763 079			
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу		3 216 575			
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу		550 000			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		140 100			
2019-жылдын 31-декабры		4 669 754			
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу		7 358 000			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		8 562			
2020-жылдын 31-декабры		12 036 316			

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү, %	2020-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү, %	2019-жылдын 31-декабры
«Керемет Банк» ААК	Банктык кызмат көрсөтүүлөр	97,45	7 994 574	95,07	3 794 575
«Кепилдик фонд» ААК	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр	85,91	3 550 000	48,59	564 999
«Кыргыз инкассациясы» ЖАК	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,00	220 000	100,00	62 000
«Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК	Процессинг кызмат көрсөтүүлөрү	46,71	271 742	46,71	248 180
			12 036 316		4 669 754

Улуттук банктын бардык туунду жана ассоциацияланган уюмдары катталган жана алар өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзөт.

2020-жылдын 25-мартында жана 30-декабрында Улуттук банк «Керемет Банк» ААКтын финансылык абалын чыңдоо жана стратегиялык милдеттерин ишке ашыруу алкагында, анын уставдык капиталындагы үлүшүн 4 200 000 миң сом суммасына көбөйткөн. 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын «Керемет Банк» ААКтын уставдык капиталындагы ээлик кылуу үлүшү 97,45 пайызга чейинки өлчөмдү, ал эми «Керемет Банк» ААКтын таза активдери 6 503 246 миң сомду түзгөн.

2020-жылдын 4-июнунда жана 16-декабрында ишкердик иш субъектилерине колдоо көрсөтүү максатында, Улуттук банк 3 000 000 миң сом суммасында «Кепилдик фонд» ААКтын бешинчи жана алтынчы чыгарылыштагы акцияларын сатып алып, ээлик кылуу үлүшүн 85,91 пайызга чейин көбөйткөн.

2020-жылдын 22-июлунда «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын ишине колдоо көрсөтүү максатында, Улуттук банк 158 000 миң сом суммасына акцияларды чыгаруу аркылуу «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүү жөнүндө чечим кабыл алган.

12 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабуулар	Компьютердик жабуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабуулар	Жыйынты- гында
Баитапкы нарк						
2020-жылдын 1-январына карата калдык	731 144	613 112	766 030	69 910	362 573	2 542 769
Сатып алуулар	820	5 909	24 047	8 470	113 706	152 952
Колдонуудан калгандар	(1 007)	(35 016)	(92 173)	(3 031)	(218)	(131 445)
Ордунан которулгандар	179 269	3 088	(626)	-	(26 051)	155 680
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	910 226	587 093	697 278	75 349	450 010	2 719 956
Амортизация						
2020-жылдын 1-январына карата калдык	(132 843)	(180 383)	(398 499)	(33 736)	-	(745 461)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	(13 969)	(83 157)	(101 633)	(9 835)	-	(208 594)
Колдонуудан калгандар	935	33 572	91 573	3 031	-	129 111
2020-жылдын 31-декабрына карата калдык	(145 877)	(229 968)	(408 559)	(40 540)	-	(824 944)
Баланстык нарк						
2020-жылдын 31-декабрына карата	764 349	357 125	288 719	34 809	450 010	1 895 012

12 НЕГИЗГИ КАРАЖАГТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабуулар	Компьютердик жабуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/орнотуу үчүн каралган жабуулар	Жыйынты- гында
Баштапкы нарк						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	713 987	335 180	899 628	75 045	356 090	2 379 930
Сатып алуулар	10 389	22 705	6 538	8 638	310 026	358 296
Колдонуудан калгандар	(5 353)	(28 783)	(19 620)	(13 773)	-	(67 529)
Ордунан которулгандар	12 121	284 010	3 797	-	(299 928)	-
Жылдыруу	-	-	(124 313)	-	(3 615)	(127 928)
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	731 144	613 112	766 030	69 910	362 573	2 542 769
Амортизация						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	(122 258)	(163 906)	(348 502)	(37 940)	-	(672 606)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	(11 385)	(44 775)	(115 652)	(9 569)	-	(181 381)
Колдонуудан калгандар	800	28 298	19 620	13 773	-	62 491
Жылдыруу	-	-	46 035	-	-	46 035
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	(132 843)	(180 383)	(398 499)	(33 736)	-	(745 461)
Баланстык нарк						
2019-жылдын 31-декабрына карата	598 301	432 729	367 531	36 174	362 573	1 797 308

2020-жыл ичинде материалдык эмес активдерге которулган негизги каражаттар болгон эмес (2019-жылы: 127 928 миң сом суммасындагы баштапкы наркы жана 46 035 миң сом суммасындагы топтолгон амортизация менен негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган).

Негизги каражаттар объектилерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2020 жана 2019-жылдар ичинде болгон эмес.

13 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Алтын түрүндөгү запастар	12 627 098	3 172 449
Монетардык эмес алтын	881 927	3 554 792
	13 509 025	6 727 241

Улуттук банк тарабынан 2020-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында банктын запастарын түптөө максатында эл аралык камдын курамына кирбеген алтынды сатып алуу боюнча операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларына катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

2020-жылдын 31-декабрына карата алтын түрүндөгү запастардын адилет наркы 13 248 236 миң сомду түзгөн (2019-жылы: 3 254 424 миң сом).

14 БАШКА АКТИВДЕР

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	448 527	368 429
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(49 344)	(41 277)
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	399 183	327 152
Берилген аванстар	2 028 134	97 998
Запастар	722 309	480 986
Нумизматикалык баалуулуктар	53 393	97 296
Башкалар	6 872	7 435
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	2 810 708	683 715
	3 209 891	1 010 867

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга камдын жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

Берилген аванстарда өтүп жаткан жылдагы 2 000 000 миң сом суммасындагы пайданын бир бөлүгүн Кыргыз Республикасынын бюджетине алдын ала төлөө камтылат, бул сумма 2-эскертүүдө (а) чечмеленген эсепке алуу саясатына ылайык 2021-жылы бөлүштүрүү катары таанылган.

15 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана монеталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	137 455 778	108 174 429
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(2 826 617)	(1 929 675)
	134 629 161	106 244 754

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана уюмдардагы жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

16 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	20 041 571	14 050 447
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктардын эсептери	4 886 824	4 773 093
Башка финансылык мекемелердин эсептери	3 912 214	3 056 457
	28 840 609	21 879 997

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банкта өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктардын эсептери боюнча калдыгы жок (2019-жылы: эки коммерциялык банк, эсептер боюнча калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 6 391 035 миң сомду түзгөн). Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктардын каражаттары боюнча жыл ичинде төлөнгөн пайыздар 66 567 миң сомду түзгөн. Бул калдыктар кийинки 12 ай ичинде төлөнүүгө тийиш.

17 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептери кирет

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Чет өлкө валютасында	10 187 013	12 067 219
Улуттук валютада	6 561 512	4 965 935
	16 748 525	17 033 154

18 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкүдөй төлөө мөөнөтүнө жана баланстык наркына ээ баалуу кагаздар кирет:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 7 күн болгон ноталары	999 332	-
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	4 325 046	3 896 726
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	5 614 944	3 599 202
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	2 051 341	552 573
	12 990 663	8 048 501

Улуттук банк акча-кредит саясатын жүргүзүү максатында баалуу кагаздарды чыгарууга жана алар менен кабыл алынган эл аралык тажрыйбага ылайык операциялардын бардык түрлөрүн ишке ашырууга укуктуу. Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө таандык коммерциялык банктар үчүн чыгарылган карыздык баалуу кагаздардын көлөмү 2020-жылдын 31-декабрына карата 1 887 309 миң сомду (2019-жылы 399 674 миң сомду) түзгөн.

19 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ (СПЗ) БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	9 994 865	8 146 676

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (27-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген. Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2020 жана 2019-жылдары бул механизм колдонулган эмес. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

19 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ (СПЗ) БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

	2020-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2020-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун коррек- тировкалоо	Башка өзгөрүү- лөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	-	1 857 713	(9 524)	9 994 865
	8 146 676	-	1 857 713	(9 524)	9 994 865
	2019-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2019-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун коррек- тировкалоо	Башка өзгөрүү- лөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	(71 340)	(4 146)	8 146 676
	8 222 162	-	(71 340)	(4 146)	8 146 676

- (i) Насыяларды ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.
- (ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

20 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзөт.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» мыйзамына ылайык Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызынан азды түзсө, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 90 пайызы чегерилет. Пайданын мамлекеттик бюджетке чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү камына которулат;
- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызына барабар болсо же андан ашса, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы которулат.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамынын 23-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2020-жылдын 24-июлунда Улуттук банктын 2019-жыл үчүн таза пайдасы 2 565 273 миң сом өлчөмүндө бекитилген, ал толугу менен Кыргыз Республикасынын бюджетине чегерилген (2019-жылы: 2018-жыл үчүн 2 103 936 миң сом таза пайда бекитилген, анын 1 893 543 миң сому Кыргыз Республикасынын бюджетине которулган).

Мамлекеттик бюджетке чегерилген суммалар жана милдеттүү кам Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражатынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон алынып салынган.

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары, банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууну түзөт. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамда каралган 2 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок.

21 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК КИРЕШЕ

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер		
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	469 263	781 621
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер	441 906	937 548
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	384 515	389 350
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги «ностро» эсептер	130 159	547 392
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	30 506	11 533
Башкалар	64	4 430
	1 456 413	2 671 874
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(550 365)	(347 293)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	(105 438)	(58 393)
Башка активдер боюнча дисконтту бошотуу	(95 628)	(58 398)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(17 391)	(81 269)
Башкалар	(22 351)	(8 458)
	(791 173)	(553 811)
	665 240	2 118 063

2020-жыл ичинде башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориядагы финансылык активдер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык киреше 599 422 миң сомду (2019-жыл ичинде: 1 329 013 миң сомду), амортизацияланган наркы боюнча чагылдырылган финансылык активдер үчүн – 856 991 миң сомду (2019-жыл ичинде: 1 342 861 миң сомду) түзгөн.

2020-жыл ичинде амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык чыгаша 791 173 миң сомду (2019-жыл ичинде: 553 811 миң сомду) түзгөн.

22 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА КАМ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү)			Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү)			Башка активдер (14-эскертүү)			Жыйынды тыгында	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	5 173	2 397	255 424	-	1 528	127 039	47 796	10	-	1 962	619	40 658	482 606							
Камдын суммасындагы өзгөрүү																				
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	2 260	(2 260)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	(137)		-	(1 528)		(47 796)						(384)		(49 845)					
Активдерди камдардын эсебинен (эсептен алып салуу)/калыбына келтирүү	-	-	(303 297)	-	-	94	-	-	-	-	-	-	(303 203)							
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	266 205	-	-	213 297	13 518	-	-	11	-	53 115	6 772	3 519	556 437							
Таануу токтогулган финансылык активдер	(271 869)	-	-	-	-	(2 614)	-	(10)	-	(1 031)	-	(1 838)	(277 362)							
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	47 873	-	-	23 599	-	-	-	-	-	(2)	71 470							
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	1 769	-	-	213 297	13 518	148 118	-	11	-	54 046	7 391	41 953	480 103							

22 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү)			Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (14-эскертүү)			Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	6 073	2 132	269 932	548	-	127 415	164 856	28	222	3 061	327	18 834	593 428			
Камдын суммасындагы өзгөрүү																
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	50	(50)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(177)	177	-	(1 528)	1 528	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(21 788)	21 788	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	138	-	980	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 118
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	1 920	-	-	-	-	-	-	10	-	-	22 080	-	24 010			
Таануу токтоулган финансылык активдер	(2 693)	-	(13 729)	-	-	(99)	(117 060)	(28)	(222)	(1 099)	-	-	(134 930)			
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	(779)	-	-	(277)	-	-	-	-	-	-	36	(1 020)		
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	5 173	2 397	255 424	-	1 528	127 039	47 796	10	-	1 962	619	40 658	482 606			

23 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	8 870 337	1 420 954
«Спот» бүтүмүнөн алынган пайда	508 529	28 887
	9 378 866	1 449 841

24 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	532 691	459 718
Социалдык фондго төлөөлөр	91 613	79 363
	624 304	539 081
Амортизация жана эскилиги жеткендер	284 212	230 660
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	123 234	140 400
Күзөт иштери	49 198	38 104
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	26 188	24 677
Жарыялоолор жана жазылуулар	18 148	8 040
Кесипкөй кызмат көрсөтүүлөр	16 062	12 159
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	6 695	9 928
Кеңсе буюмдары	5 379	4 011
Иш сапарына кеткен чыгашалар	2 483	10 077
Персоналды окутуу	2 075	9 378
Башка чыгашалар	9 130	14 284
	1 167 108	1 040 799

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Улуттук банктын ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин олуттуу элементи болуп саналат. Банк өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Улуттук банктын тобокелдиктерди тескөө саясаты банк дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, тиешелүү чектөөлөрдү жана контролду белгилөөгө, ошондой эле тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталган банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Улуттук банктын жетекчилиги тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясатын жана жол-жоболордун жактырылып кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликти түзөт.

Улуттук банк Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар Улуттук банктын монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле аталган банктын контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2019-жылдын 18-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык камды тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Улуттук банктын ликвиддүүлүгүн жана активдеринин сакталышын камсыз кылуу саналат. Операциялар Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Улуттук банк бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Улуттук банк финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) *Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги*

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк, басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү сыяктуу эле, аны төмөндөтүшү да мүмкүн же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн чагылдырат.

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2020-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2019-ж. 31-дек.
Пайыздык активдер		
Алтын		
<i>Чет өлкө банктарында депозиттердеги алтын</i>	-	0,01
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		
<i>«Ностро» түрүндөгү эсептер</i>		
- АКШ долларында	0,003	1,46
- евродо	(0,51)	(0,51)
- канада долларында	0,01	0,45
- англия фунт стерлингінде	-	0,04
- кытай юанында	1,90	2,40
- норвегия кронасында	0,01	1,25
- сингапур долларында	-	0,05
- корей вонасында	0,10	0,10
- швейцария франкында	(1,32)	(1,19)
- АКУда	0,08	0,74
<i>Мөөнөттүү депозиттер</i>		
- АКШ долларында	0,24	1,98
- канада долларында	0,15	1,65
- англия фунт стерлингінде	0,04	0,83
- австралия долларында	0,06	1,14
- орус рублинде	3,01	5,78
- кытай юанында	2,49	2,54
- норвегия кронасында	-	1,63
- сингапур долларында	0,03	1,44
- корей вонасында	-	1,46
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,89	4,60

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) *Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы*

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2020-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен,% 2019-ж. 31-дек.
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		
- АКШ долларында	0,30	1,94
- австралия долларында	0,08	0,78
- канада долларында	0,23	1,72
- англия фунт стерлингинде	0,02	0,73
- кытай юанында	2,86	-
- корей вонасында	-	1,49
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар		
- кыргыз сомунда	11,11	6,35
Пайыздык милдеттенмелер		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	4,71	4,06
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	0,08	0,74

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 10 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2020-жылдын 31-декабры		2019-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 10 базистик пунктка катар жылышуу	-	(41 191)	-	(13 977)
Чендердин азаюусу жагына 10 базистик пунктка катар жылышуу	-	46 511	-	18 228

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр, уландысы

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Улуттук банк активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Улуттук банктын финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Улуттук банктын финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы, рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, жетекчиликтин аракеттеринде инвестицияларды сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө да алып келиши мүмкүн.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Улуттук банк, бир нече чет өлкө валютасында тундурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Улуттук банктын 2020-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКШ доллары	Австралия доллары	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2020-жылдын 31-декабры
Финансылык активдер												
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	37 586 254	4 699 249	1 851 605	3 936 244	10 357 826	1 717 407	11 116 884	2 032 633	1 748 561	75 046 663	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 007 592	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 007 592
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	64 498 418	-	5 998 966	697 291	-	999 866	744 302	-	-	-	72 938 843
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 967 212
Башка финансылык активдер	399 183	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	399 183
Жыйынтыгында финансылык активдер	12 373 987	102 084 672	4 699 249	7 850 571	4 633 535	10 357 826	2 717 273	11 861 186	2 032 633	1 748 561	160 359 493	

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы**

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2020-жылдын 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлөгү банктоттор жана монеталар	134 629 161	-	-	-	-	-	-	-	-	-	134 629 161
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	22 178 743	6 298 632	363 234	-	-	-	-	-	-	-	28 840 609
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	6 561 513	8 731 714	1 295 742	-	-	-	-	-	150 715	8 841	16 748 525
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	12 990 663	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12 990 663
ЭВФтен бөлүшүрүү тартибинде алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	9 994 865	-	-	-	-	9 994 865
Башка финансылык милдеттенмелер	90 116	-	2 005	-	-	-	-	-	-	-	92 121
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	176 450 196	15 030 346	1 660 981	-	-	9 994 865	-	-	150 715	8 841	203 295 944
Таза баланстык позиция	(164 076 209)	87 054 326	3 038 268	7 850 571	4 633 535	362 961	2 717 273	11 861 186	1 881 918	1 739 720	(42 936 451)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Улуттук банктын 2019-жылдын 31-декабрына карата валюталар карага валюталар боюнча валюга тобокелдигине дуушарлануусу, төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ	Евро	Канада	Австра-	Англия	Кытай	Орус	Башка	Жыйынты-
		доллары	доллары	доллары	доллары	лия	фунт	юаны	рубли	валюталар	гында
						доллары	стерлинги				2019-жылдын
											31-декабры
Финансылык активдер											
Депозит түрүндөгү алтын	-	8 765 609	-	-	-	-	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	52 148 573	1 770 868	3 358 558	1 541 032	994 489	9 355 966	2 401 090	5 058 858	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 532 693
Башка жыйынды киреше	-	-	25 918 925	-	3 150 377	2 042 029	1 273 293	-	-	598 532	32 983 156
аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125 052
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	327 152	-	-	-	-	-	-	-	-	-	327 152
Жыйынтыгында, финансылык активдер	7 984 897	8 765 609	78 067 498	1 770 868	6 508 935	3 583 061	2 267 782	9 355 966	2 401 090	5 657 390	136 624 617

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2019-жылдын 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүргүздөгү банкноттор жана монеталар	106 244 754	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	17 684 186	-	4 187 623	8 188	-	-	-	-	-	-	-	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	4 965 935	-	10 956 579	971 466	-	-	-	-	-	130 712	8 462	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	72 026	-	16 106	540	-	-	-	-	-	-	-	88 672
Башка финансылык милдеттенмелер												
Жыйынтыгында финансылык милдеттенмелер	137 015 402	-	15 160 308	980 194	-	-	8 146 676	-	-	130 712	8 462	161 441 754
Таза баланстык позиция	(129 030 505)	8 765 609	62 907 190	790 674	6 508 935	3 583 061	2 114 845	2 267 782	9 355 966	2 270 378	5 648 928	(24 817 137)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Улуттук банктын көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Улуттук банкта валюта тобокелдигине тиешелүү, негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2020-жылдын 31-декабры		2019-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	8 705 433	-	6 290 719
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	1 186 119	-	935 597
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	785 057	-	650 894
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	463 354	-	358 306
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	303 827	-	79 067
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	271 727	-	226 778
Орус рубли курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	188 192	-	227 038
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	173 972	-	564 892

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган учурда, кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордун же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Улуттук банк финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2019-жылдын 31-декабрына карата Улуттук банк чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон. Алтын 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сактоо жайында жайгашкан физикалык алтын менен чагылдырылган. Алтын ФОЭСтин талаптарына ылайык финансылык актив катары каралбаса да, банк эсепке алуу саясатында алтынды адилет наркы боюнча баалоону болжолдогондуктан, физикалык алтындын баасынын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктерге дуушар болот.

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын сомго эквивалентүү суммаларда өсүшү же төмөндөшү башка жыйынды кирешени жана капиталды төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2020-жылдын 31-декабры		2019-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	8 412 976	-	4 883 336
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(8 412 976)	-	(4 883 336)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Улуттук банктын контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюушунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Улуттук банк тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыккан, мында эл аралык камдарды тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) классификациясы боюнча жогорку рейтингте ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – AAA. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли AAAдан BBBга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча BBBдан төмөн рейтинг менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингте ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингте ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингте ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок BBBдан төмөн болбогон рейтингте ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишкердикти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишкердикти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы**

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Отчеттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры</u>
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Депозит түрүндөгү алтын	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар*	71 723 982	85 431 997
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 007 592	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	72 938 843	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	125 052
Башка финансылык активдер	399 183	327 152
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	<u>157 036 812</u>	<u>135 165 659</u>

* Суммада чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Улуттук банктын кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө он категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
3	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
4	Байкоо алдындагы карыз
5	Байкоо алдындагы карыз
6	Байкоо алдындагы карыз
7	Стандарттуу эмес карыз
8	Стандарттуу эмес карыз
9	Шектүү карыз
10	Нарксызданган карыз

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	75 037 898	-	-	75 037 898
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	10 534	-	10 534
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	75 037 898	10 534	-	75 048 432
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 769)	-	-	(1 769)
Баланстык наркы	75 036 129	10 534	-	75 046 663

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансы-лык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	8 524 035	-	-	-	8 524 035
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	326 137	-	-	326 137
7–8-кредиттик рейтинг: стандарттуу эмес карыз	-	-	-	384 235	384 235
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	148 118	-	148 118
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	8 524 035	326 137	148 118	384 235	9 382 525
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(213 297)	(13 518)	(148 118)	-	(374 933)
Баланстык наркы	8 310 738	312 619	-	384 235	9 007 592

	2020-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Жыйынтыгында
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	72 938 843	-	-	72 938 843
Жыйынтыгында, баланстык наркы	72 938 843	-	-	72 938 843

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	3 021 258	-	-	3 021 258
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	3 021 258	-	-	3 021 258
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(54 046)	-	-	(54 046)
Баланстык наркы	2 967 212	-	-	2 967 212

	2020-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	405 329	-	-	405 329
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	43 198	43 198
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	405 329	-	43 198	448 527
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(7 391)	-	(41 953)	(49 344)
Баланстык наркы	397 938	-	1 245	399 183

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	85 947 768	-	-	85 947 768
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	950 757	-	950 757
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	255 424	255 424
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	85 947 768	950 757	255 424	87 153 949
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(5 173)	(2 397)	(255 424)	(262 994)
Баланстык наркы	85 942 595	948 360	-	86 890 955

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры				Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	6 858 210	-	-	-	6 858 210
4–6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	183 243	-	-	183 243
7–8-кредиттик рейтинг: стандарттуу эмес карыз	-	-	-	540 564	540 564
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 039	-	127 039
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	6 858 210	183 243	127 039	540 564	7 709 056
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	-	(1 528)	(127 039)	(47 796)	(176 363)
Баланстык наркы	6 858 210	181 715	-	492 768	7 532 693

	2019-жылдын 31-декабры			Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	32 983 156	-	-	32 983 156
Жыйынтыгында, баланстык наркы	32 983 156	-	-	32 983 156

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
		Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	127 014	-	-	127 014
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	127 014	-	-	127 014
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 962)	-	-	(1 962)
Баланстык наркы	125 052	-	-	125 052

	2019-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
		Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
1–3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	326 586	-	-	326 586
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	41 843	41 843
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	326 586	-	41 843	368 429
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(619)	-	(40 658)	(41 277)
Баланстык наркы	325 967	-	1 185	327 152

25 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы**

Төмөндөгү таблицаларда 2020-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2020-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	85 947 768	950 757	255 424	87 153 949
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	941 925	(941 925)	-	-
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	-	-	(303 344)	(303 344)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	400 409 708	45	-	400 409 753
Таануу токтотулган финансылык активдер	(427 892 899)	-	-	(427 892 899)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	15 631 396	1 657	47 920	15 680 973
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	75 037 898	10 534	-	75 048 432
2020-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 769)	-	-	(1 769)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	6 858 210	183 243	127 039	540 564	7 709 056
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 939 131	291 638	-	-	3 230 769
Таануу токтотулган финансылык активдер	(1 273 306)	(148 744)	(2 614)	(156 329)	(1 580 993)
Активдерди камдардын эсебинен калыбына келтирүү	-	-	94	-	94
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	23 599	-	23 599
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	8 524 035	326 137	148 118	384 235	9 382 525
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(213 297)	(13 518)	(148 118)	-	(374 933)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	32 983 156	-	-	32 983 156
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	95 186 566	-	-	95 186 566
Таануу токтотулган финансылык активдер	(64 852 218)			(64 852 218)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	9 621 339	-	-	9 621 339
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык нарк	72 938 843	-	-	72 938 843

	2020-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2020-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	127 014	-	-	127 014
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Таануу токтотулган финансылык активдер	2 957 377			2 957 377
	(63 133)	-	-	(63 133)
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 021 258	-	-	3 021 258
2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(54 046)	-	-	(54 046)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2020-жыл			Жыйынты- гында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
2020-жылдын 1-январына карата				
абал боюнча дүң баланстык наркы	326 586	-	41 843	368 429
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
-Үчүнчү стадияга кайра				
классификациялоо	-	-	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган				
финансылык активдер	81 666	-	3 519	85 185
Таануу токтотулган финансылык				
активдер	(2 923)		(2 162)	(5 085)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү				
жана башка өзгөрүүлөр	-	-	(2)	(2)
2020-жылдын 31-декабрына карата	405 329	-	43 198	448 527
абал боюнча дүң баланстык наркы				
2020-жылдын 31-декабрына карата				
абал боюнча күтүлүүчү кредиттик	(7 391)	-	(41 953)	(49 344)
чыгымдарга кам				

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2019-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2019-жыл			Жыйынты- гында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	83 715 220	896 160	269 932	84 881 312
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	106 295	(106 295)	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(20 686 725)	20 686 725	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	114 882 725	-	-	114 882 725
Таануу токтотулган финансылык активдер	(91 752 610)	(20 602 264)	(13 730)	(112 368 604)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	(317 137)	76 431	(778)	(241 484)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	85 947 768	950 757	255 424	87 153 949
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(5 173)	(2 397)	(255 424)	(262 994)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	9 137 470	94 059	127 415	813 309	10 172 253
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(183 243)	183 243	-	-	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 336 674		-	2 243	2 338 917
Таануу токтотулган финансылык активдер	(4 432 691)	(94 059)	(99)	(274 988)	(4 801 837)
Эсептен алып салуу	-	-	-	-	-
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	(277)	-	(277)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	6 858 210	183 243	127 039	540 564	7 709 056
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	-	(1 528)	(127 039)	(47 796)	(176 363)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	33 561 367	70 877	-	33 632 244
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	94 950 350	-	-	94 950 350
Таануу токтотулган финансылык активдер	(95 555 640)	(70 877)	-	(95 626 517)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	27 079	-	-	27 079
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык нарк	32 983 156	-	-	32 983 156

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	189 485	-	-	189 485
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү Таануу токтотулган финансылык активдер	(62 471)	-	-	(62 471)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	127 014	-	-	127 014
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(1 962)	-	-	(1 962)

	2019-жыл			Жыйынты- гында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	299 766	-	18 834	318 600
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү -Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(22 973)	-	22 973	-
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	49 793	-	-	49 793
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	36	36
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	326 586	-	41 843	368 429
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам	(619)	-	(40 658)	(41 277)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка, валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	3 322 681	36 278 771	15 828 414	19 616 797	75 046 663
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 007 592	-	-	-	9 007 592
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	31 792 946	-	41 145 897	72 938 843
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	-	-	-	2 967 212
Башка финансылык активдер	399 183	-	-	-	399 183
Жыйынтыгында, финансылык активдер	15 696 668	68 071 717	15 828 414	60 762 694	160 359 493
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	134 629 161	-	-	-	134 629 161
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	28 567 372	-	236 609	36 628	28 840 609
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	16 748 525	-	-	-	16 748 525
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	12 990 663	-	-	-	12 990 663
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	9 994 865	9 994 865
Башка финансылык милдеттенмелер	88 118	3 983	20	-	92 121
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	193 023 839	3 983	236 629	10 031 493	203 295 944
Таза баланстык позиция	(177 327 171)	68 067 734	15 591 785	50 731 201	(42 936 541)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономика- лык кызмат- ташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономика- лык кызмат- ташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2019-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 458 958	50 800 982	17 531 038	17 099 977	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	-	-	-	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	11 616 712	-	21 366 444	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	327 152	-	-	-	327 152
Жыйынтыгында, финансылык активдер	9 443 855	71 183 303	17 531 038	38 466 421	136 624 617
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 244 754	-	-	-	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 656 894	-	149 940	73 163	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17 033 154	-	-	-	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 146 676	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	68 178	2 099	18 395	-	88 672
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	153 051 481	2 099	168 335	8 219 839	161 441 754
Таза баланстык позиция	(143 607 626)	71 181 204	17 362 703	30 246 582	(24 817 137)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Улуттук банктын финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты кошо алганда, финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши, финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Улуттук банк төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы Улуттук банктын саясаты Улуттук банк Башкармасы тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Улуттук банк каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн Улуттук банк жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Улуттук банктын чет өлкө валютасындагы активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- чет өлкө валюталары боюнча акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөөнү, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

2020-жылдын 31-декабрына карага төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген			1 айдан 3 айга чейин			3 айдан 6 айга чейин			6 айдан 12 айга чейин			1 жылдан ашкан			Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2020-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
	1 айга	3 айга	чейин	1 айга	3 айга	чейин	3 айга	6 айга	чейин	6 айга	12 айга	чейин	1 жылдан	ашкан	суммардык	өлчөмү		
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	28 840 609	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28 840 609		28 840 609	
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	16 748 525	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16 748 525		16 748 525	
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	11 361 900	1 662 850	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13 024 750		12 990 663	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 993 127	1 738	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 994 865		9 994 865	
Башка финансылык милдеттенмелер	35 069	5 864	16	46 177	4 995										92 121		92 121	
	66 979 230	1 670 452	16	46 177	4 995										68 700 870		68 666 783	

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

2019-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген			1 айдан 3 айга чейин			3 айдан 6 айга чейин			6 айдан 12 айга чейин			1 жылдан ашкан			Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2019-жылдын 31-декабры, баланстык нарк	
	1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 879 997	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21 879 997	-	-	21 879 997	-
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17 033 154	-	-	17 033 154	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 761 200	300 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 061 200	-	-	8 061 200	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 146 676	-	-	8 146 676	-
Башка финансылык милдеттенмелер	28 504	7 415	78	36 063	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	88 672	88 672	88 672	88 672	88 672
	54 838 954	317 992	78	36 063	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	16 612	55 209 699	55 209 699	55 209 699	55 209 699	55 209 699

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карага финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү		1 жылдан		5 жылдан		2020-жылдын	
	1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтсүз	31-декабры, жыйынтыгында	
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР								
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	55 525 077	11 004 426	8 517 160	-	-	-	-	75 046 663
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	253 423	3 265 529	5 488 640	-	-	-	-	9 007 592
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	3 480 527	25 981 900	35 770 736	7 705 680	-	-	-	72 938 843
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	82 388	-	2 884 824	-	-	2 967 212
Башка финансылык активдер	15 297	6 887	29 266	166 919	180 814	-	-	399 183
	59 274 324	40 258 742	49 888 190	7 872 599	3 065 638	-	-	160 359 493
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР								
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	134 629 161	-	134 629 161
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	28 840 609	-	-	-	-	-	-	28 840 609
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	16 748 525	-	-	-	-	-	-	16 748 525
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	11 341 590	1 649 073	-	-	-	-	-	12 990 663
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 993 127	1 738	-	-	-	-	-	9 994 865
Башка финансылык милдеттенмелер	35 069	5 864	16	46 177	4 995	-	-	92 121
	66 958 920	1 656 675	16	46 177	4 995	134 629 161	-	203 295 944
Таза позиция	(7 684 596)	38 602 067	49 888 174	7 826 422	3 060 643	(134 629 161)	-	(42 936 451)

25 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген					1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз				
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР									
Депозит түрүндө алтын	7 605 185	1 160 424	-	-	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	55 658 164	12 016 456	19 216 335	-	-	-	-	-	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	237 785	3 449 510	3 845 398	-	-	-	-	-	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	3 853 304	6 974 487	22 155 365	-	-	-	-	-	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	61 471	63 581	-	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	10 240	6 075	26 081	142 291	142 465	-	-	-	327 152
	67 364 678	23 606 952	45 304 650	205 872	142 465	-	-	-	136 624 617
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР									
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	-	-	106 244 754	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 879 997	-	-	-	-	-	-	-	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	-	-	-	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 751 469	297 032	-	-	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	-	-	-	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	28 504	7 415	36 141	16 612	-	-	-	-	88 672
	54 829 223	315 024	36 141	16 612	-	-	-	106 244 754	161 441 754
Таза позиция	12 535 455	23 291 928	45 268 509	189 260	142 465	-	-	(106 244 754)	(24 817 137)

26 БАЛАНСТАН ТЫШКАРКЫ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес. Улуттук банк өз мүлкүнө жана жабдууларына карата, ошондой эле банктын мүлкүнө же анын ишине байланыштуу камсыздандыруу учурларынын келип чыгышынын натыйжасында, мүлккө же курчап турган чөйрөгө зыян келтирилишине байланыштуу үчүнчү тарап алдындагы милдеттенмелерге карата жарым-жартылай ордун жабуучу камсыздандырууну караштырат. Улуттук банк толук камсыздандырууну ишке ашырмайынча, кандайдыр бир активдердин жоголушу же жок кылынышы Улуттук банктын ишине жана анын финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

(б) Соттук териштирүүлөр

Улуттук банк адаттагы ишинин жүрүшүндө ага карата соттук доолордун коюлушу тобокелдигине дуушар болушу ыктымал. Улуттук банктын жетекчилиги, эгерде банкка карата соттук доонун натыйжасында милдеттенмелер келип чыга турган болсо, алар банктын финансылык абалына жана операцияларынын натыйжаларына олуттуу таасир тийгизбейт деп эсептейт.

(в) Шарттуу салыктык милдеттенмелер

Кыргыз Республикасынын салык системасы ченемдик документтердин бат-бат өзгөрүп турушу, ченемдик документтерге расмий комментарийлердин берилиши жана сот органдарынын чечимдери менен мүнөздөлөт, анткени көпчүлүк учурларда салык органдары тарабынан бирдей эмес, айрым учурда дегеле карама-каршы келген, ар башка колдонулган чечмелөөлөр орун алат. Салыктардын туура эсептелиниши олуттуу айыптык төлөмдөрдү, кошумчаланган айыптык төлөмдөрдү жана пайыздык төлөмдөрдү өндүрүп алуу ыйгарым укуктарына кирген бир катар органдар тарабынан кылдат текшерүүгө алуунун жана карап чыгуунун предмети болуп саналат. Салык жылы кийинки үч календардык жыл аралыгында салык органдары тарабынан текшерүүлөр үчүн ачык бойдон калат. Ошондой болсо да, белгилүү бир жагдайларда салык жылы алты календардык жыл ичинде да ачык бойдон калышы мүмкүн.

Улуттук банк пайда салыгын жана бир катар башка салыктарды төлөөдөн бошотулгандыгы фактысын эске алсак, мүмкүн болуучу салыктык милдеттенмелер келип чыкпайт, ал эми алардын Улуттук банктын финансылык абалына таасири анчалык олуттуу эмес.

27 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (ЭВФтин) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында ЭВФ менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2020-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 31-декабры
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	20 733 276	17 116 917
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(20 645 118)	(17 060 136)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(67 849)	(43 187)
	(20 712 967)	(17 103 323)

28 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Банк, Мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша 27 960 миң сомду жана 21 724 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 17 646 миң сомду жана 24 605 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана алар 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша 192 миң сомду жана 263 миң сомду түзгөн.

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

2020-жылы башка байланыштуу тараптар менен ушул өзүнчө финансылык отчетто өзүнчө чагылдырылбаган төмөнкүдөй операциялар жүргүзүлгөн:

	Туунду уюмдар	Орточо пайыздык чен%	Ассоциацияланган уюмдар	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет				
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	384 235	5,00	-	384 235
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	11 764 574	-	271 742	12 036 316
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	3 390 256	2,75	-	3 390 256
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	1 497 572	4,68	-	1 497 572

28 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар, уландысы

2019-жылы башка байланыштуу тараптар менен ушул өзүнчө финансылык отчетто өзүнчө чагылдырылбаган төмөнкүдөй операциялар жүргүзүлгөн:

	<u>Туунду уюмдар</u>	<u>Орточо пайыздык чен%</u>	<u>Ассоциацияланган уюмдар</u>	<u>2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында</u>
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет				
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	540 564	5,00	-	540 564
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча нарксызданууга кам	(47 796)	-	-	(47 796)
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	3 856 575	-	813 179	4 669 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	258 427	-	-	258 427

Башка байланыштуу тараптар менен 2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөнкүнү түзгөн:

	<u>Туунду уюмдар</u>	<u>Ассоциацияланган уюмдар</u>	<u>2020-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	38 442	38 442
Пайыздык кирешелер	24 446	-	24 446
Комиссиялык кирешелер	2 881	240	3 121
Башка кирешелер	15 561	734	16 295
Пайыздык чыгашалар	(41 579)	-	(41 579)
Башка чыгашалар	(879)	-	(879)

Башка байланыштуу тараптар менен 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөнкүнү түзгөн:

	<u>Туунду уюмдар</u>	<u>Ассоциацияланган уюмдар</u>	<u>2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	140 100	140 100
Пайыздык кирешелер	35 370	-	35 370
Комиссиялык кирешелер	2 575	240	2 815
Башка кирешелер	847	8 655	9 502
Пайыздык чыгашалар	(21 557)	-	(21 557)
Башка чыгашалар	(825)	(297)	(1 122)

29 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2020-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2020-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	25 791 681	49 254 982	75 046 663	75 046 663
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 007 592	-	9 007 592	9 007 592
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	72 938 843	72 938 843	72 938 843
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	2 967 212	-	2 967 212	3 089 250
Башка финансылык активдер	399 183	-	399 183	399 183
	38 165 668	122 193 825	160 359 493	160 481 531
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	134 629 161	-	134 629 161	134 629 161
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	28 840 609	-	28 840 609	28 840 609
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	16 748 525	-	16 748 525	16 748 525
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	12 990 663	-	12 990 663	12 966 662
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 994 865	-	9 994 865	9 994 865
Башка финансылык милдеттенмелер	92 121	-	92 121	92 121
	203 295 944	-	203 295 944	203 271 943

29 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицанда 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2019-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2019-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	-	8 765 609	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	36 658 196	50 232 759	86 890 955	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	-	7 532 693	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	32 983 156	32 983 156	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	125 052	125 052
Башка финансылык активдер	327 152	-	327 152	327 152
	53 408 702	83 215 915	136 624 617	136 624 617
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 244 754	-	106 244 754	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 879 997	-	21 879 997	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17 033 154	-	17 033 154	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	8 048 501	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	-	8 146 676	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	88 672	-	88 672	88 672
	161 441 754	-	161 441 754	161 441 754

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-бирине көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты эң эле так аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

29 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДилЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Улуттук банк көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	49 254 982	-	49 254 982
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	72 938 843	-	-	72 938 843

29 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	50 232 759	-	50 232 759
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	32 983 156	-	-	32 983 156

Төмөнкү таблицада 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге адилет наркка баа берүү баскычтары боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2020-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	25 791 681	-	25 791 681
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	9 007 592	-	9 007 592
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	3 089 250	-	3 089 250
Башка финансылык активдер	-	399 183	-	399 183
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	134 629 161	-	134 629 161
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	28 840 609	-	28 840 609
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	-	16 748 525	-	16 748 525
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	12 966 662	-	12 966 662
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	9 994 865	-	9 994 865
Башка финансылык милдеттенмелер	-	92 121	-	92 121

29 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге адилет наркка баа берүү баскычтары боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	36 658 196	-	36 658 196
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 532 693	-	7 532 693
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	125 052	-	125 052
Башка финансылык активдер	-	327 152	-	327 152
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	106 244 754	-	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	21 879 997	-	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	-	17 033 154	-	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	8 048 501	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 146 676	-	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	-	88 672	-	88 672

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2020 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта кандайдыр бир башкы макулдашуу же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

